

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
หน่วยย่อยที่ ๑ มุ่งมั่นและศรัทธา	
แบบทดสอบก่อนเรียน	๒
แผนที่ ๑ ความสำคัญของศาสนา และศาสนาในประเทศไทย	๔
แผนที่ ๒ ประวัติความเป็นมาและแหล่งกำเนิดของศาสนาในประเทศไทย	๗
แผนที่ ๓ คัมภีร์และหลักธรรมของแต่ละศาสนา	๑๗
แผนที่ ๔ ศาสนาและการบำรุงศาสนสถาน	๒๖
แผนที่ ๕ สาวก ประวัติสาวก และการปฏิบัติตนของสาวก	๒๗
แบบทดสอบหลังเรียน	๓๓
หน่วยย่อยที่ ๒ ปฏิบัติมาเป็นกิจ	
แบบทดสอบก่อนเรียน	๓๖
แผนที่ ๑ ลักษณะสำคัญของศาสนพิธี พิธีกรรมของศาสนาต่าง ๆ	๓๘
แผนที่ ๒ การปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม เมื่อเข้าร่วมศาสนพิธีในศาสนาพุทธ และศาสนาอื่นที่ตนนับถือ	๔๓
แผนที่ ๓ การแสดงความเคารพพระรัตนตรัย	๕๑
แผนที่ ๔ วิธีปฏิบัติตามไตรสิกขาและหลักธรรมโอวาท ๓	๕๔
แบบทดสอบหลังเรียน	๖๐
หน่วยย่อยที่ ๓ พาจิตแจ่มใส	
แบบทดสอบก่อนเรียน	๖๓
แผนที่ ๑ สติสัมปชัญญะ สมาธิ และปัญญา	๖๔
แผนที่ ๒ การบริหารจัดการและการเจริญปัญญา	๖๘
แผนที่ ๓ ประโยชน์ของการมีสติ	๗๓
แผนที่ ๔ สมาธิในการฟัง การอ่าน การคิด การถาม และการคิด	๘๐
แผนที่ ๕ การพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ	๘๒
แบบทดสอบหลังเรียน	๙๔

หน่วยย่อยที่ ๑
มุ่งมั่นและศรัทธา

แบบทดสอบก่อนเรียน

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ เด็กไทยใฝ่ดี หน่วยย่อยที่ ๑ มุ่งมั่นและศรัทธา
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ จำนวน ๑๐ ข้อ

คำชี้แจง นักเรียนเลือกตัวเลือกที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

๑. ศาสดา หมายความว่าอย่างไร

ก. พระพุทธรูป	ข. ศาสนสถาน
ค. วัดหรือโบสถ์	ง. ผู้ก่อตั้งศาสนา

๒. ศาสดาของพระพุทธศาสนาคือใคร

ก. พระเยซู	ข. พระพุทธเจ้า
ค. พระอัลเลาะห์	ง. พระนบีมุฮัมมัด

๓. ข้อใดหมายถึงเจ้าชายสิทธัตถะ

ก. พระราชโอรสของพระพุทธเจ้า	ข. พระนามเดิมของพระสารีบุตร
ค. พระบิดาของพระพุทธเจ้า	ง. พระนามเดิมของพระพุทธเจ้า

๔. ศาสนาใดสอนให้ศาสนิกชนถือศีลอด

ก. ศาสนาพุทธ	ข. ศาสนาคริสต์
ค. ศาสนาอิสลาม	ง. ศาสนาพราหมณ์

๕. ความจริงอันประเสริฐ ๔ ประการ เป็นความหมายของหลักธรรมใด

ก. อริยสัจ ๔	ข. ไตรสิกขา
ค. หลักกรรม	ง. พระรัตนตรัย

๖. เพราะเหตุใดพระพุทธเจ้าจึงทรงออกผนวช

ก. ทำตามประเพณี	ข. ทดแทนบุญคุณพระมารดา
ค. ต้องการหลุดพ้นจากความทุกข์	ง. มีความสะดวกสบายมากเกินไป

๗. ศาสดาของศาสนาคริสต์ เป็นคนเชื้อชาติใด

ก. อเมริกา	ข. อาหรับ
ค. อังกฤษ	ง. ยิว

๘. ศาสนาคริสต์ มีถิ่นกำเนิดในประเทศใด

ก. คูเวต	ข. อิหร่าน
ค. อิสราเอล	ง. ซาอุดีอาระเบีย

๙. ข้อใดคือ พระเจ้าในศาสนาอิสลาม

ก. พระพรหม

ข. พระอัลเลาะห์

ค. พระยะโฮวา

ง. พระพุทธเจ้า

๑๐. ศิลปะในข้อใด ที่มีการสร้างสรรค์เกี่ยวกับศาสนาเป็นส่วนใหญ่

ก. งานปั้นดินเผา

ข. งานจิตรกรรมฝาผนัง

ค. งานแกะสลักผักผลไม้

ง. งานหัตถกรรมเครื่องจักสาน

ใบงานที่ ๐๑

คำชี้แจง

- ๑. นักเรียนเขียนแผนผังความคิดสรุปเกี่ยวกับความสำคัญของศาสนา
- ๒. นำเสนอข้อมูลและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับเพื่อน ๆ ในชั้น

ชื่อ.....สกุล..... ชั้น.....เลขที่

ใบความรู้ที่ ๐๑

ความสำคัญของศาสนา

๑. ศาสนาเป็นมรดกทางวัฒนธรรม

ศาสนาทุกศาสนามีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อสังคมไทย เพราะทำให้เกิดมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าต่างๆ ขึ้นมากมายในประเทศไทย ดังนี้

๑.๑ มรดกทางด้านรูปธรรม ได้แก่ ศาสนสถาน เช่น วัด โบสถ์ เจดีย์ หอไตร มัสยิด เทวสถาน ศาลเจ้า เป็นต้นและศาสนวัตถุ เช่น พระพุทธรูป ไม้กางเขน เทวรูป เป็นต้น

๑.๒ มรดกทางด้านจิตใจ ทุกศาสนาเป็นบ่อเกิดวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ซึ่งส่งผลต่อด้านจิตใจของคนไทยตั้งนั้นศาสนาจึงเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ เป็นศูนย์รวมการทำความดีและเป็นหลักในการพัฒนาจิตใจ

๒. เป็นหลักในการพัฒนาชาติ

๒.๑ การพัฒนาด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม หลักธรรมที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาชาติทางด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม เช่น ภาวนา ๔ ไตรสิกขา อริยสัจ ๔ เป็นต้น

๒.๒ การพัฒนาด้านจิตใจ หลักธรรมที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาด้านจิตใจ คือ หลักโอวาท ๓

(ที่มา:เยาวลักษณ์ อักษร และคณะ. หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม.

กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์ หน้า ๓-๖, มปป.)

ใบงานที่ ๐๒

คำชี้แจง ๑. นักเรียนสืบค้นข้อมูลชื่อศาสนาในประเทศไทยจากระบบอินเทอร์เน็ตและบันทึกข้อมูล

๑.๑ ชื่อเว็บไซต์.....

๑.๒ ชื่อศาสนาในประเทศไทย

.....

.....

.....

.....

.....

๒. นักเรียนนำเสนอผลงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนในชั้นเรียน

ชื่อ.....สกุล..... ชั้น.....เลขที่.....

ใบงานที่ ๐๑

คำชี้แจง

๑. นักเรียนศึกษาใบความรู้ที่ ๐๑ เรื่อง ประวัติความเป็นมาของศาสนา
เวลา ๒๐ นาที
๒. บันทึกผลการศึกษาตามแบบที่กำหนด
๓. นำเสนอผลงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อน

ศาสนาพุทธ	ศาสนาอิสลาม	ศาสนาคริสต์
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

รูปภาพของศาสนาต่าง ๆ

พระพุทธเจ้าทรงแสดงพระ
ธรรมเทศนา

การกำเนิดพระเยซู

การประกอบพิธีฮัจญ์

สลากบัตรวลีที่เกี่ยวข้องกับความสำคัญของศาสนา

ยึดเหนี่ยวจิตใจ

พัฒนาจิตใจ

แหล่งทำกิจกรรม

มรดกทางด้านจิตใจ

การพัฒนาชาติ

วัฒนธรรม

แผนภูมิตารางเปรียบเทียบประวัติของศาสดาของศาสนาต่าง ๆ

ศาสนา	ชื่อศาสดา	สถานที่ประสูติ	รวม พระชนมายุ	คัมภีร์ของ ศาสนา	ตัวอย่าง หลักธรรม
พระพุทธศาสนา	พระพุทธเจ้า	ลุมพินีวัน ประเทศเนปาล	๘๐ พรรษา	พระไตรปิฎก	โอวาท ๓
ศาสนาคริสต์	พระเยซู	กรุงเยรูซาเลม ประเทศ อิสราเอล	๓๓ ปี	ไบเบิล	บัญญัติ ๑๐ ประการ
ศาสนาอิสลาม	นบีมุฮัมมัด	เมืองเมกกะ ประเทศ ซาอุดีอาระเบีย	๖๓ ปี	อัลกุรอาน	หลักปฏิบัติ ๕ ประการ

ใบความรู้ที่ ๐๑

ประวัติความเป็นมาและแหล่งกำเนิดของศาสนาในประเทศไทย

ประวัติพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนา ถือกำเนิดในประเทศอินเดีย เมื่อประมาณ ๒,๕๐๐ ปีก่อน พระพุทธเจ้ามีพระนามเดิมว่า เจ้าชายสิทธัตถะ เป็นพระราชโอรสของพระเจ้าสุทโธทนะและพระนางสิริมหามายา ผู้ครองกรุงกบิลพัสดุ์ (ปัจจุบันคือ ประเทศเนปาล)

เจ้าชายสิทธัตถะ ประสูติเมื่อวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ ก่อนพุทธศักราช ๘๐ ปี เมื่อประสูติได้ ๗ วัน พระมารดาก็สิ้นพระชนม์ พระองค์จึงอยู่ในความดูแลของพระนางประชาบดีโคตรมี ผู้เป็นน้าเจ้าชายสิทธัตถะได้อภิเษกสมรสกับพระนางยโสธรา และมีพระราชโอรส ๑ พระองค์ พระนามว่า ราहुล วันหนึ่งขณะที่พระองค์เสด็จประพาสอุทยานได้ทอดพระเนตรเห็นเทวทูตทั้ง ๔ ได้แก่ คนแก่ คนเจ็บ คนตาย และสมณะ ทำให้พระองค์คิดว่า การออกบวชจะสามารถทำให้พ้นทุกข์ได้เมื่อพระราहुลประสูติ พระองค์ทรงตัดสินพระทัยออกผนวช เพื่อแสวงหาความสุขอันแท้จริง จึงเสด็จออกจากพระนคร เมื่อถึงริมฝั่งแม่น้ำอนาโณมาจึงทรงใช้พระขรรค์ตัดพระเมาลี (ผม) และอธิษฐานเป็นนักบวชเมื่อพระองค์มีชนมายุ ๒๙ พรรษา ขณะที่ออกผนวช พระสิทธัตถะได้ทรงศึกษากับอาจารย์ดาบส และอุททกดาบส แต่พระองค์ไม่สามารถพบทางที่จะดับทุกข์ได้จริง จึงเลิกแสวงหาความรู้จากสำนักเจ้าลัทธิตันมาใช้วิธีบำเพ็ญทุกรกิริยาโดยมีปัญจวัคคีย์คอยปรนนิบัติรับใช้ แต่พระองค์ได้ค้นพบว่าไม่ใช่หนทางดับทุกข์ที่แท้จริงซ้ำยังทำให้พระวรกายทรุดโทรม จึงหันมาบริโภคอาหารจากการรับบิณฑบาตเช่นเดิม

ต่อมาพระองค์ทรงเกิดปัญญาแจ่มแจ้ง และตรัสรู้ริยสัจ ๔ เมื่อวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ ที่ตำบลอุรุเวลาเสนานิคม แคว้นมคธ ขณะมีพระชนมายุ ๓๕ พรรษา หลังจากตรัสรู้แล้ว ได้ทรงแสดงธรรมโปรดปัญจวัคคีย์ และเดินทางเผยแผ่พระพุทธศาสนาจนมีผู้เลื่อมใสศรัทธาและเข้ามาบวชในพระพุทธศาสนาเพิ่มขึ้น และเป็นกำลังสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พระองค์ได้เสด็จไปโปรดพระเจ้าสุทโธทนะ และพระประยูรญาติ ที่กรุงกบิลพัสดุ์ พระราหุลขอบรรพชาเป็นสามเณร และเป็นสามเณรรูปแรกในพระพุทธศาสนา

พระพุทธเจ้าทรงเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นเวลานานถึง ๔๕ ปี และเสด็จดับขันธปรินิพพาน เมื่อพระชนมายุ ๘๐ พรรษา ณ เมืองกุสินารา แคว้นมัลละ ในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ ก่อนพุทธศักราช ๑ ปี

หลักธรรมคำสอนของพระองค์ เรียกว่า พระธรรม ได้ถ่ายทอดและรวบรวมบันทึกไว้ เรียกว่า พระไตรปิฎก หลักธรรมซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของพระพุทธศาสนา มี ๓ ประการ คือ

๑. การไม่ทำความชั่วทั้งปวง
๒. การทำความดีให้ถึงพร้อม
๓. การทำจิตใจให้บริสุทธิ์

ประวัติศาสตร์ศาสนาคริสต์

ศาสนาคริสต์ถือกำเนิดขึ้นในดินแดนปาเลสไตน์ เมื่อ ๒,๐๐๐ กว่าปีมาแล้ว ศาสดาของศาสนาคริสต์ คือ พระเยซู เป็นชาวยิว ประสูติเมื่อปีที่ ๑ แห่งคริสต์ศักราช ในเมืองเบธเลเฮม กรุงเยรูซาเล็ม (ประเทศอิสราเอล) คริสต์ศาสนิกชนเชื่อว่า พระเยซูเป็นบุตรของพระเจ้า เสด็จมายังโลกเพื่อช่วยเหลือมนุษย์ให้พ้นจากการทำบาป ทรงสั่งสอนให้กลับใจจากบาป และเริ่มต้นชีวิตใหม่อย่างถูกต้อง ทรงสอนว่าความรักและการรับใช้ผู้อื่น มีความสำคัญกว่าบัญญัติศาสนา ภายหลังที่ได้ประกาศคำสั่งสอนพระองค์ ถูกกล่าวหาว่า ทรยศต่อพระเจ้าอย่างไม่สมควร จึงถูกส่งให้นำไปตรึงไม้กางเขนจนสิ้นพระชนม์

ศาสนาคริสต์มีคัมภีร์สำคัญ คือ คัมภีร์ใหม่ และคัมภีร์เก่า รวมเรียกว่า ไบเบิล

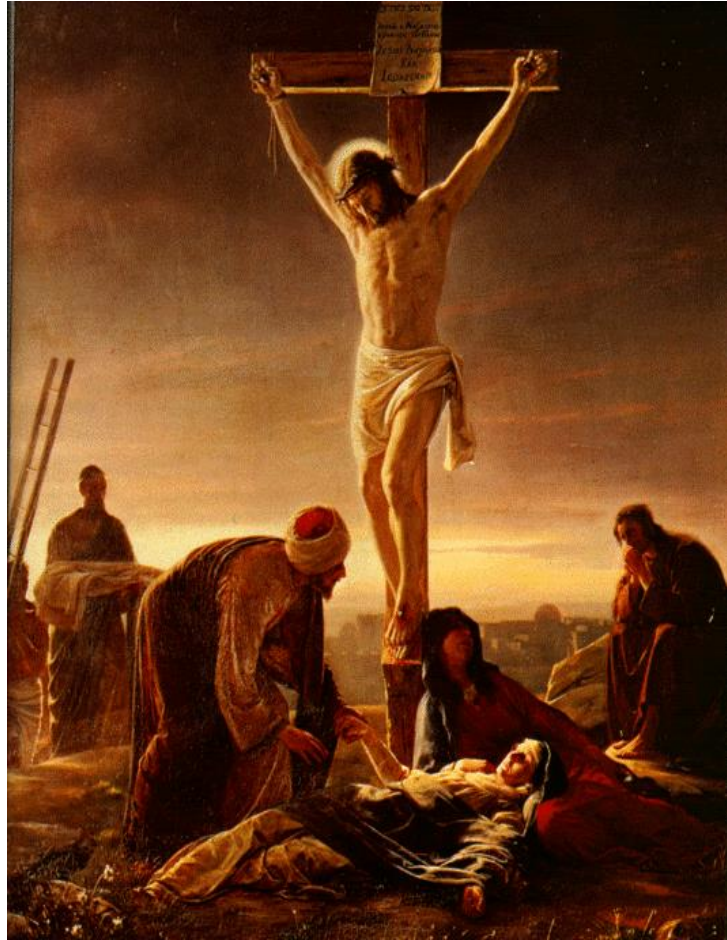
๑. คัมภีร์เก่า หรือพันธสัญญาเดิม หมายถึง ข้อตกลง เป็นเรื่องของศาสนายิว หรือยูดาห์ มีสาระสำคัญว่าด้วยการกำเนิดโลก พระเจ้าสร้างโลก บัญญัติ ๑๐ ประการ กฎหมาย บทสวด เป็นต้น

๒. คัมภีร์ใหม่ หรือพันธสัญญาใหม่ ซึ่งสาวกรุ่นแรกและสาวกรุ่นหลังเป็นผู้รวบรวมขึ้น ประกอบด้วยเรื่องราวของพระเยซู และคำสอนของพระเยซู

หลักบัญญัติ ๑๐ ประการ ของศาสนาคริสต์ คือ

๑. จงนับถือพระเจ้าองค์เดียว
๒. อย่าเอ๋ยนามพระเจ้าโดยไม่สมเหตุหรือขาดความเคารพ
๓. อย่าลืมฉลองวันพระเป็นเจ้า เพราะเป็นวันศักดิ์สิทธิ์
๔. จงนับถือบิดามารดาของตน

๕. อย่าฆ่ามนุษย์
๖. อย่าประพฤติดีในกาม
๗. อย่าลักทรัพย์
๘. อย่าเป็นพยานเท็จ
๙. อย่าคิดมิชอบ
๑๐. อย่าโลภสิ่งใดที่เป็นของผู้อื่น

ประวัติศาสตร์อิสลาม

ศาสนาอิสลาม เกิดขึ้นที่ประเทศซาอุดีอาระเบีย นบีมุฮัมมัด เป็นศาสดา คำว่า อิสลาม เป็นภาษาอาหรับ แปลว่า สันติ ผู้นับถือศาสนาอิสลาม เรียกว่า มุสลิม แปลว่า ผู้รักสันติ

นบีมุฮัมมัด ประสูติที่เมืองเมกกะ ประเทศซาอุดีอาระเบีย วันหนึ่งขณะพระองค์นอนพักผ่อนอยู่ในถ้ำ พระองค์ทรงเห็นทูตสวรรค์ปรากฏอยู่เบื้องหน้าและได้นำข่าวดีมาบอกแก่พระองค์ คือ พระเจ้ามีเพียงองค์เดียวเท่านั้น พระองค์ทรงพระนามว่า อัลเลาะห์

นบีมุฮัมมัดได้เริ่มประกาศศาสนาที่เมืองเมกกะ โดยมีสาระสำคัญ คือ ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากพระอัลเลาะห์ ให้ทำลายรูปเคารพให้สิ้น เพราะถือว่าไม่มีวิญญาณ นบีมุฮัมมัดเป็นที่ยอมรับในฐานะศาสดาและได้รับความเคารพในฐานะผู้นำทางศาสนา และรัฐบุรุษ นบีมุฮัมมัดถึงแก่กรรมเมื่ออายุ ๖๓ ปี

คัมภีร์ของศาสนาอิสลาม เรียกว่า คัมภีร์อัลกุรอาน ซึ่งชาวมุสลิมเชื่อกันว่าเป็นคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ เป็นคำตรัสของพระอัลเลาะห์ที่แสดงแก่นนบีมุฮัมมัด คัมภีร์ได้กล่าวถึง ความเป็นหนึ่งเดียว อำนาจของพระอัลเลาะห์ สิ่งที่ชาวมุสลิมยึดถือ และแนวทางการดำเนินชีวิตอย่างละเอียด คำสอนของศาสนาอิสลามที่สำคัญ ที่ชาวมุสลิมควรปฏิบัติ ได้แก่

๑. การกล่าวปฏิญาณตนว่า ข้าพเจ้าขอปฏิญาณว่า ไม่มีพระเจ้าอื่นใด นอกจากพระอัลเลาะห์
๒. การสวดภาวนา (ละหมาด) เป็นการแสดงความเคารพพระเจ้าวันละ ๕ เวลา
๓. การบริจาคทาน
๔. การถือศีลอด
๕. การประกอบพิธีฮัจญ์ที่เมืองเมกกะ

ใบความรู้ที่ ๐๒

ประวัติความเป็นมาและแหล่งกำเนิดของศาสนาในประเทศไทย

ศาสนาพุทธ

พุทธประวัติ พุทธประวัติมีรายละเอียด ดังนี้

๑. ทรงปลงพระชนมายุสังขาร นับจากที่พระสิทธัตถะตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า พระองค์ได้เสด็จสั่งสอนประชาชนตามแคว้นมาเป็นเวลานาน ๔๕ ปี ทำให้พระพุทธศาสนาเผยแผ่ออกไป มาบัดนี้ถึงพรรษาสุดท้ายของพระองค์ คือ ในพรรษาที่ ๔๕ พระพุทธเจ้าจำพรรษาที่บ้านเวฬุคาม เมืองเวสาลี ระหว่างนี้ทรงอาพาธหนัก แต่ทรงอดกลั้นอย่างยิ่ง เมื่อออกพรรษาแล้วจึงได้เสด็จไปยังป่าาลเจดีย์ เมืองเวสาลี ในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๓ ทรงปลงพระชนมายุสังขารว่า พระองค์จะปรินิพพานในอีก ๓ เดือนข้างหน้า

๒. ปัจฉิมสาวก เมื่อพระพุทธเจ้าทรงปลงพระชนมายุสังขารแล้ว จึงได้เสด็จเที่ยวจาริกสั่งสอนประชาชนเรื่อยไปจนถึงสาละวันทธานแห่งมัลลกะชัตริย์ ซึ่งตั้งอยู่ที่เมืองกุสินารา พระองค์ตรัสสั่งพระอานนท์ให้จัดที่ประทับระหว่างต้นสาละทั้ง ๒ ต้น แล้วบรรทม ขณะนั้นสุภทัชชปริพาชกผู้อาศัยอยู่ในเมืองกุสินารา เมื่อได้ทราบข่าว จึงรีบเดินทางไปเพื่อเข้าเฝ้าทูลถามความสงสัย แต่ในตอนแรกพระอานนท์คัดค้านว่า มิควรทำความลำบากพระวรกายแก่พระพุทธเจ้า เพราะพระองค์จะปรินิพพานแล้วสุภทัชชชอ้อนวอนขอเข้าเฝ้าให้ได้ พระพุทธเจ้าทรงได้ยินจึงตรัสอนุญาตให้สุภทัชชชเข้าเฝ้า โดยตรัสแก่พระอานนท์ว่า “หากสุภทัชชชได้ถามข้อสงสัยและได้ฟังเนื้อความแล้ว จะสามารถรู้ทั่วถึงได้โดยฉับพลัน” สุภทัชชชได้เข้าเฝ้าและทูลถามข้อสงสัย พระพุทธเจ้าได้ตรัสตอบข้อสงสัยนั้น จากนั้นพระองค์ทรงเทศนาอริยมรรค ๘ ประการ ว่าเป็นหนทางอันประเสริฐ ทำให้บุคคลธรรมดาสามารถเป็นพระอรหันต์ได้ สุภทัชชชได้ฟังแล้วก็เกิดความเลื่อมใส จึงทูลขออุปสมบท พระพุทธเจ้าได้ตรัสแก่พระอานนท์อนุญาตให้สุภทัชชชชได้อุปสมบท ภายหลังจากอุปสมบทแล้ว พระสุภทัชชชชได้ปฏิบัติด้วยความเพียรพยายามจนสำเร็จเป็นพระอรหันต์ในคืนวันนั้นพระสุภทัชชชชจึงนับเป็นปัจฉิมสาวก ที่สำเร็จเป็นพระอรหันต์ก่อนที่พระพุทธเจ้าปรินิพพาน

๓. ปรีนิพพาน ขณะใกล้จะปรินิพพาน พระพุทธเจ้าได้ตรัสเตือนเหล่าภิกษุที่เฝ้าแวดล้อมดูอาการพระประชวรของพระองค์ ถือเป็นปัจฉิมโอวาทว่า “ภิกษุทั้งหลาย บัดนี้เราขอเตือนพวกเธอว่า สังขารทั้งหลาย มีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา พวกเธอจงยังประโยชน์ตนและประโยชน์ผู้อื่นให้ถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาทเถิด” และหลังจากนั้น พระพุทธเจ้าจึงได้เสด็จดับขันธปรินิพพานในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ ก่อนพุทธศักราช ๑ ปี ขณะพระชนมายุได้ ๘๐ พรรษา

๔. การถวายพระเพลิง เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว มัลลกะชัตริย์พระเถระผู้ใหญ่ มีพระอนุรุทธะและพระอานนท์ เป็นต้น ได้ร่วมกันประกอบพิธีถวายพระเพลิงพระพุทธสรีระ โดยจัดพิธีเหมือนพระศพของพระพุทธเจ้าจักรพรรดิ ซึ่งจัดขึ้นที่มกุฏพันธเจดีย์ กรุงกุสินารา จัดตั้งพระพุทธสรีระไว้ให้ประชาชนได้สักการบูชาเป็นเวลา ๗ วัน เพื่อเตรียมที่จะถวายพระเพลิงและคอยพระมหากัสสปะพร้อมกับพระภิกษุจำนวนหนึ่งที่จะเดินทางมาถึงครั้นพระมหากัสสปะมาถึงและได้ถวายบังคมพระยุคลบาทขององค์พระศาสดาแล้ว จึงได้ถวายพระเพลิงในวันแรม ๘ ค่ำ เดือน ๖ ซึ่งชาวพุทธเรียกว่า “วันอัฐมีบูชา”

๕. การแจกพระบรมสารีริกธาตุ เนื่องจากความเคารพที่มีในพระบรมศาสดา เจ้าผู้ครองนครทั้งหลาย จึงได้ส่งทูตานุทูตมาขอส่วนแบ่งพระบรมสารีริกธาตุ เพื่อนำไปประดิษฐาน ณ เมืองของตน และเมื่อได้ส่วนแบ่งแล้ว จึงได้นำพระบรมสารีริกธาตุไปบรรจุสถูปเพื่อสักการบูชาที่บ้านเมืองของตน

๖. สังเวชนียสถาน สังเวชนียสถาน หมายถึง สถานที่ที่ทำให้พุทธศาสนิกชนเกิดความระลึกถึง พระพุทธเจ้า มี ๔ แห่ง ดังนี้

- สถานที่ประสูติ อยู่ที่สวนลุมพินีวัน ตั้งอยู่กึ่งกลางระหว่างกรุงกบิลพัสดุ์ แคว้นสักกะ และกรุงเทวทหะ แคว้นโกลิยะ ปัจจุบันเรียกว่า “รุมมินเด” อยู่ในประเทศเนปาล

- สถานที่ตรัสรู้ ตั้งอยู่ที่อุรุเวลาเสนานิคม ในกรุงราชคฤห์ แคว้นมคธ ปัจจุบันเรียกว่า “พุทธคยา” ตั้งอยู่ที่รัฐพิหาร ประเทศอินเดีย

- สถานที่แสดงปฐมเทศนา อยู่ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน กรุงพาราณสี แคว้นกาฬี ปัจจุบันอยู่สาธารณรัฐอุดรประเทศ ประเทศอินเดีย

- สถานที่ปรินิพพาน อยู่ที่สาละวันทยาน ในกรุงกุสินารา แคว้นมัลละ ปัจจุบันอยู่ที่รัฐอุดร

ประเทศ ประเทศอินเดีย

ศาสนาคริสต์

ศาสดาของศาสนาคริสต์ คือ พระเยซู พระองค์เป็นชาวยิว ประสูติเมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม ค.ศ. ๑ ที่หมู่บ้านเบธเลแฮม แคว้นยูดา ในดินแดนปาเลสไตน์ บิดาของพระเยซูเป็นช่างไม้ ชื่อว่า โยเซฟ ส่วนมารดาของพระเยซู ชื่อว่า มาเรีย ในวัยเยาว์พระเยซูเป็นเด็กที่สนใจในเรื่องศาสนาและเป็นผู้ที่มีความเฉลียวฉลาดมาก เมื่อพระองค์อายุย่าง ๓๐ ปี มีโอกาสได้พบกับนักบุญจอห์นและได้รับศีลล้างบาป หลังจากนั้นพระองค์ได้เสด็จไปประทับในป่าแห่งหนึ่ง เพื่อบำเพ็ญศีลภาวนาและนมัสการพระเจ้า เมื่อพระองค์กลับมาจึงได้ประกาศหลักคำสอน เพื่อนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

คำสอนของพระเยซูมีหลายเรื่องที่ต่างไปจากคำสอนเดิมของศาสนายูดาห์ ซึ่งถือว่าเป็นการประกาศศาสนาคริสต์ ภายหลังจากที่พระเยซูประกาศศาสนาได้เพียงสามปี นักบวชชาวยิวใส่ความฟ้องร้องต่อทางการว่า พระเยซูเป็นกบฏทรยศต่อบ้านเมือง จนในที่สุดพระเยซูถูกจับและถูกตัดสินให้ประหารชีวิต โดยการถูกตรึงบนไม้กางเขนจนสิ้นพระชนม์

ศาสนาอิสลาม

ศาสดาของศาสนาอิสลามคือ นบีมุฮัมมัด พระองค์เป็นชาวอาหรับ ประสูติเมื่อ ค.ศ. ๕๗๐ ที่เมืองเมกกะ หรือบางแห่งเรียกว่า มัคกะฮ์ ในประเทศซาอุดีอาเบีย พระองค์เป็นบุตรของอับดุลเลาะห์ และนางามีนะฮ์ พระองค์กำพร้าตั้งแต่วัยเยาว์ จึงตั้งอยู่ในความอุปการะของลุง โดยช่วยลุงทำงานต่างๆ ในวัยหนุ่ม

พระองค์ได้ไปทำงานกับนางคอตีญะห์ โดยทำหน้าที่ช่วยควบคุมกองคาราวาน เพื่อนำสินค้าไปขาย ต่อมาทั้งสองได้แต่งงาน และมีบุตรธิดาด้วยกัน ๖ คน

ในช่วงที่พระองค์ถือกำเนิดนั้น สภาพสังคมของชาวอาหรับอยู่ในสภาพที่เสื่อมโทรมมาก ผู้คนประพฤติดุร้ายศีลธรรม งามายกับการบูชารูปเคารพ พระองค์จึงพยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าว จนวันหนึ่งพระองค์ได้เข้าไปหาความสงบในถ้ำ บนภูเขาฮิรอฮ์ ได้มีทูตสวรรค์นำโองการของพระเจ้ามาประทานแก่พระองค์ ให้พระองค์เริ่มประกาศศาสนา คือ บูชาพระเจ้าเพียงองค์เดียวและทำลายรูปเคารพต่างๆ ให้หมดสิ้น การที่พระองค์สอนให้ทำลายรูปเคารพนี้เอง ทำให้เป็นอุปสรรคในการเผยแผ่ศาสนา เพราะขัดกับความรู้สึกของคนทั่วไปที่นับถือรูปเคารพ นบีมุฮัมมัดประกาศศาสนาได้ ๑๓ ปี จึงสามารถรวบรวมแคว้นต่างๆ เป็นอาณาจักรของชาวอาหรับไว้ได้ พระองค์ถึงแก่กรรมเมื่อ ค.ศ. ๖๓๓ ขณะมีพระชนม์มายุ ๖๓ ปี

ศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู

ศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู เป็น ศาสนาที่ไม่มีศาสดา แต่นับถือเทพเจ้าเป็นที่สักการบูชา ซึ่งในสมัยนั้น คนอินเดียนับถือเทพเจ้าประจำธรรมชาติต่างๆ โดยเชื่อว่า เทพเจ้าเหล่านี้สามารถบันดาลให้เกิดเหตุการณ์ทางธรรมชาติได้ จึงได้มีการประกอบพิธีกรรมต่างๆ เพื่อบูชาและสรรเสริญเทพเจ้า

ผู้ที่นับถือศาสนาพราหมณ์-ฮินดูเชื่อว่า เทพเจ้าผู้ยิ่งใหญ่ของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู มีอยู่ ๓องค์ ได้แก่ พระพรหม พระวิษณุ และพระศิวะ โดยเทพเจ้าทั้ง ๓ องค์นี้ เป็นองค์เดียวกัน แต่ได้แบ่งภาคออกเป็น ๓ องค์ เพื่อทำหน้าที่ต่างกัน คือ

- ๑) พระพรหม เป็นผู้สร้างโลก และสิ่งสรรพสิ่งต่างๆ
- ๒) พระวิษณุ เป็นผู้รักษาดูแลโลก
- ๓) พระศิวะ เป็นผู้ทำลายโลก เมื่อโลกมีคนชั่วจำนวนมาก

ศาสนาสิกข์

ศาสนาสิกข์นั้นมีศาสดาทั้งหมด ๑๐ องค์ ศาสดาองค์ที่สำคัญที่สุดคือองค์แรก ได้แก่ ครูนันัก เกิดเมื่อ ค.ศ. ๑๔๖๙ ที่แคว้นปัญจาบ ประเทศอินเดีย พระองค์มีบิดาชื่อ กาลู มีมารดาชื่อ ตฤปตา ครูนันักมีความรู้เกี่ยวกับศาสนาตั้งแต่วัยเยาว์จนมีความรู้แตกฉานในคัมภีร์พระเวท รวมทั้งได้ศึกษาถึงความเป็นมาของศาสนาต่างๆ จนทำให้สามารถสนทนาเรื่องศาสนากับคณาจารย์ต่างๆได้ ต่อมาครูนันักบำเพ็ญในป่า และได้พบพระเป็นเจ้าในทางจิต เมื่อพระองค์กลับมาถึงบ้านได้ให้ความช่วยเหลือคนยากจนและดูแลรักษาพยาบาลผู้ที่เจ็บป่วยหลังจากนั้น พระองค์ได้เดินทางสั่งสอนประชาชนไปยังเมืองต่างๆ ทำให้พระองค์มีลูกศิษย์ที่เป็นมุสลิม และพราหมณ์ – ฮินดู ศาสนาสิกข์เป็นศาสนาที่นับถือพระเจ้าเพียงพระองค์เดียว ซึ่งเป็นพระเจ้าสำหรับมนุษยชาติทั้งปวง ผู้ที่นับถือศาสนาสิกข์และผ่านพิธีปาหุลตามแบบศาสนาแล้ว จะได้นามว่า “สิงห์” ลงท้ายชื่อเมื่อทำพิธีแล้ว จะได้รับ “กกะ” ซึ่งได้แก่ เกศ กังฆา กฉา กราและกิริปาน

ใบงานที่ ๐๑

- คำชี้แจง**
๑. แบ่งกลุ่มนักเรียน ร่วมกันเขียนแผนผังความคิดสรุปเกี่ยวกับพระคัมภีร์และ
หลักธรรมของ ศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม
 ๒. ส่งตัวแทนออกมานำเสนอ

ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบความรู้ที่ ๑

คัมภีร์และหลักธรรมของแต่ละศาสนา

๑. ศาสนาพุทธ มีคัมภีร์ที่สำคัญชื่อ พระไตรปิฎก ซึ่งบรรจุคำสอนของพระศาสดาสมเด็จพระเจ้าสัมมาสัมพุทธเจ้า ถือว่าเป็นคัมภีร์สูงสุดในพระพุทธศาสนา โดย คำว่าพระไตรปิฎก มาจากภาษาบาลีคือ ตปิฎก แปลว่า ตะกร้าสามใบ หรือคำสอนสามหมวด (ติ หมายถึง สาม ปิฎก หมายถึง ตำรา คัมภีร์ หรือกระดาษ) แบ่งออกเป็น ๓ ปิฎก คือ ๑. พระวินัยปิฎก ๒. พระสุตตันตปิฎก ๓. พระอภิธรรมปิฎก

๒. ศาสนาคริสต์ มีคัมภีร์ที่สำคัญชื่อ คัมภีร์ไบเบิล แปลว่า หนังสือ เรียกโดยย่อว่าพระคัมภีร์ เป็นหนังสือที่บอกเรื่องราวเกี่ยวกับพระเจ้า มนุษย์ ความบาป และแผนการของพระเจ้าในการช่วยมนุษย์ให้รอดพ้นจากความพินาศอันเนื่องมาจากความบาปสู่ชีวิตนิรันดร์ เป็นหนังสือที่บันทึกหลักธรรมคำสอนของศาสนาคริสต์ ซึ่งในบางเล่มมีพื้นฐานมาจากหลักคำสอนของศาสนายูดาห์ของชาวยิว ชาวคริสต์เรียกคัมภีร์ไบเบิล

๓. ศาสนาอิสลาม มีคัมภีร์ที่สำคัญชื่อ อัลกุรอาน แปลว่า บทอ่านบทท่อง มีหลักคำสอนสำคัญของศาสนาอิสลาม จะเน้นเรื่องความศรัทธาหรือความเชื่อโดยปราศจากการระแวงสงสัย และการปฏิบัติตนอย่างเคร่งครัด ชาวมุสลิมจะต้องปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนาด้วยกาย วาจา และใจ พิธีกรรมทางศาสนาที่เมืองเมกกะ ประเทศซาอุดีอาระเบีย จุดมุ่งหมายเพื่อให้ชาวมุสลิมระลึกถึงพระเจ้าและได้พบปะพี่น้องมุสลิม

หลักคำสอนสำคัญของพระพุทธศาสนา

๑. อริยสัจ ๔ คือ ความจริงอันประเสริฐ ๔ ประการ ได้แก่
 - ๑) ทุกข์ คือ ความไม่สบายกายไม่สบายใจ
 - ๒) สมุทัย คือ เหตุของความเป็นทุกข์ ได้แก่ ตัณหา
 - ๓) นิโรธ คือ ความดับทุกข์ หรือนิพพาน
 - ๔) มรรค คือ ข้อปฏิบัติเพื่อนำไปสู่ความดับทุกข์ หมายถึง อริยมรรค ๘ ประกอบด้วย
 - (๑) สัมมาทิฐิ คือ ความเห็นชอบ
 - (๒) สัมมาสังกัปปะ คือ ความดำริชอบ

- (๓) สัมมาวาจา คือ การเจรจาชอบ
- (๔) สัมมากัมมันตะ คือ การกระทำชอบ
- (๕) สัมมาอาชีวะ คือ การเลี้ยงชีพชอบ
- (๖) สัมมาวายามะ คือ ความพยายามชอบ
- (๗) สัมมาสติ คือ การตั้งสติชอบ
- (๘) สัมมาสมาธิ คือ การตั้งใจชอบ

อริยมรรค ๘ เมื่อสรุปรวมแล้วเรียกว่า ไตรสิกขา อันได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา

๒. ชั้น ๕ หรือเบญจชั้น หมายถึง องค์ประกอบของชีวิตมนุษย์ คือ ส่วนที่เป็นร่างกาย และส่วนที่เป็นจิตใจ ได้แก่

- ๑) รูปชั้น คือ ร่างกายและพฤติกรรมต่างๆ ประกอบด้วยธาตุ ๔ ได้แก่ ดิน น้ำ ลม ไฟ
 - ๒) วิญญาณชั้น คือ ความรู้อารมณ์ที่ผ่านมาจากตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ
 - ๓) เวทนาชั้น คือ ความรู้สึก ซึ่งเป็นผลมาจากสุขเวทนา ความสุขทางกายและใจ ทุกขเวทนา คือ ทุกข์ทางกายและใจ และอุเบกขาเวทนา คือ ความไม่ทุกข์ไม่สุข ทางกายและใจ
 - ๔) สัญญาชั้น คือ การกำหนดได้ ๖ อย่างจากวิญญาณและเวทนา คือ รูป รส กลิ่น เสียง
 - ๕) สังขารชั้น คือ ความคิด แรงจูงใจ สภาพที่ปรุงแต่งจิตใจให้คิดดี คิดชั่ว เป็นผลมาจากวิญญาณและเวทนา
๓. ไตรลักษณ์ หมายถึง ลักษณะทั่วไปของสิ่งทั้งหลายทั้งปวงในโลก ได้แก่
- ๑) อนิจจตา คือ ความไม่เที่ยง
 - ๒) ทุกขตา คือ ความเป็นทุกข์
 - ๓) อนัตตา คือ ความไม่ใช่ตัวตน

หลักคำสอนของศาสนาคริสต์

๑. หลักคำสอนเรื่อง ตริเอกานุภาพ คือ การนับถือพระเจ้าองค์เดียว แบ่งเป็น ๓ ภาค คือ
 - ๑) พระบิดา หมายถึง พระเจ้า
 - ๒) พระบุตร หมายถึง พระเยซู
 - ๓) พระจิต หมายถึง วิญญาณบริสุทธิ์ในจิตใจของชาวคริสต์ที่มีศรัทธา
๒. หลักคำสอนเรื่องความรัก ศาสนาคริสต์เป็นศาสนา ที่ได้ชื่อว่าเป็นศาสนาแห่งความรัก สอนให้รักพระเจ้า รักเพื่อนมนุษย์เหมือนรักตัวเอง
๓. คำสอนเรื่องบัญญัติ ๑๐ ประการ ได้แก่
 - ๑) จงนับถือพระเจ้าองค์เดียว คือ พระยะโฮวาห์
 - ๒) อย่าออกนามพระเจ้าโดยไม่สมเหตุ
 - ๓) ถิ่นวันพระเจ้าเป็นวันศักดิ์สิทธิ์
 - ๔) จงนับถือบิดามารดา
 - ๕) อย่าฆ่าคน
 - ๖) อย่าผิดประเวณี
 - ๗) อย่าลักทรัพย์
 - ๘) อย่าใส่ความนินทาว่าร้ายผู้อื่น
 - ๙) อย่าคิดมิชอบ
 - ๑๐) อย่าโลภในสิ่งของผู้อื่น
๔. อาณาจักรพระเจ้า หมายถึง อาณาจักรแห่งจิตใจที่มีพระเจ้าเป็นเป้าหมาย

หลักคำสอนของศาสนาอิสลาม

๑. หลักศรัทธา ๖ ประการ
 - ๑) ศรัทธาในพระอัลเลาะห์เพียงองค์เดียว
 - ๒) ศรัทธาในบรรดามลาอีกะห์ คือ เทวทูต
 - ๓) ศรัทธาในพระคัมภีร์
 - ๔) ศรัทธาในบรรดาศาสนทูต
 - ๕) ศรัทธาในวันพิพากษา
 - ๖) ศรัทธาในกฎกำหนดสภาวะการณ์
๒. หลักปฏิบัติ ๕ ประการ

- ๑) การปฏิญาณตน ยอมรับว่าพระอัลเลาะห์เป็นพระเจ้าองค์เดียว
- ๒) การละหมาด หรือ นมาซ วันละ ๕ ครั้ง
- ๓) การถือศีลอด หรือ อัสศิยาม หมายถึง การละหรืองดเว้นบริโภคอาหาร
- ๔) การบริจาคซะกาต หมายถึง การบริจาคทานหรือบริจาคทรัพย์ที่ได้มาด้วยความสุจริต แก่ผู้สมควรรับซะกาต
- ๕) การประกอบพิธีฮัจญ์ ณ วิหารกะบะห์ ที่เมืองเมกกะ ประเทศซาอุดีอาระเบีย

ความสอดคล้องของหลักคำสอนทั้ง ๓ ศาสนา

๑. การทำความดี ละเว้นความชั่ว
๒. การแสดงความรัก ความเมตตา และเสียสละ
๓. การเสียสละเพื่อเพื่อนมนุษย์
๔. การพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น ขยันหมั่นเพียร
๕. สอนให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ไม่เบียดเบียนกัน

หลักคำสอนสำคัญของศาสนาต่าง ๆ ในประเทศไทย

หลักคำสอนสำคัญของพระพุทธศาสนา

๑. พระรัตนตรัย

พระรัตนตรัย แปลว่า แก้วอันประเสริฐ ๓ ประการ ได้แก่ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ ชาวพุทธทุกคนควรมีความเชื่อ และความเลื่อมใสในคุณของพระรัตนตรัย หรือ เรียกว่า ศรัทธาในคุณของพระรัตนตรัย หรือศรัทธา ๔ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ศรัทธา ๔ หมายถึง ความเชื่อที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของเหตุและผลความมั่นใจในความจริง มี ๔ ประการ คือ

๑. เชื่อว่ากรรมมีอยู่จริง คือเชื่อว่าการทำอะไรโดยมีเจตนาหรือจงใจทำ ย่อมเป็นกรรม คือ เป็นความชั่ว ความดี เกิดขึ้นในตน
๒. เชื่อว่าผลกรรมมีจริง คือ เชื่อว่าการที่ทำแล้วต้องมีผล
๓. เชื่อว่าสัตว์มีกรรมเป็นของตน คือ เชื่อว่าแต่ละคนเป็นเจ้าของกรรมที่ตนทำไว้ และจะต้องได้รับผลเป็นไปตามกรรมของตน
๔. เชื่อพระปัญญาและการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า คือ เชื่อว่าพระพุทธเจ้าตรัสรู้หลักธรรมอันประเสริฐ

พระรัตนตรัย คือ แก้วอันประเสริฐ ๓ ประการ ดังนี้

๑. **พระพุทธ** คือ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ที่สั่งสอนหนทางแห่งความดับทุกข์แก่มนุษย์ โดยพระองค์ทรงบำเพ็ญพุทธกิจ ๕ ประการ เป็นประจำทุกวัน โดยแบ่งออกเป็น ๕ เวลา ดังนี้ ช่วงเช้า ช่วงเย็น ช่วงค่ำ ช่วงเที่ยงคืน ช่วงใกล้รุ่ง

๒. **พระธรรม** คือ คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าที่พระองค์ทรงแสดงและทรงบัญญัติไว้ เพื่อให้พุทธบริษัทได้ยึดถือมาเป็นหลักปฏิบัติ นำชีวิตไปสู่ความสุขและหลุดพ้นจากความทุกข์ พระธรรมที่สำคัญ มีดังนี้

๑. อริยสัจ ๔ แปลว่า ความจริงอันประเสริฐ คือ ความจริงที่ทำให้ผู้รู้แจ้งพ้นจากกิเลสและความทุกข์ทั้งปวง มี ๔ ประการ ได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค

๒. หลักกรรม กรรม หมายถึง การกระทำด้วยเจตนา คำว่า “กรรม” เป็นคำกลางๆ จะมุ่งไปในทางดีก็ได้ ชั่วก็ได้ ทำความชั่วเรียกว่า “อกุศลกรรม” ทำความดีเรียกว่า “กุศลกรรม” ถ้าเราทำสิ่งใดทางกาย เรียกว่า “กายกรรม” ทำด้วยวาจา เรียกว่า “วจีกรรม” ทำด้วยใจนึกคิด เรียกว่า “มโนกรรม”

๓. **พระสงฆ์** คือ สาวกของพระพุทธเจ้า เป็นผู้ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า แล้วนำคำสอนมาเผยแผ่แก่คนทั่วไป

๒. ไตรสิกขา

ไตรสิกขา หมายถึง ข้อปฏิบัติที่ต้องศึกษา ๓ ประการ ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา

๓. โอวาท ๓

คือ หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า มีทั้งสิ้น ๓ ข้อ ที่เรียกว่า โอวาทปาฏิโมกข์ ซึ่งถือเป็นแก่นแท้หรือหัวใจสำคัญของพระพุทธศาสนา ได้แก่

๑. การไม่ทำความชั่ว คือการละเว้นจากการทำสิ่งที่ไม่ดีทั้งหลาย ซึ่งเป็นโอวาทข้อที่ ๑ ของพระพุทธเจ้า และมีหลักธรรมที่ช่วยสนับสนุนการไม่ให้คนทำชั่ว ดังนี้

๑) เบญจศีลหรือศีล ๕

๒) อบายมุข ๖

๓) อกุศลมูล ๓

๒. การทำความดี เป็นโอวาทข้อที่ ๒ ของพระพุทธเจ้า ซึ่งการทำความดีสามารถทำได้โดยการปฏิบัติตามหลักธรรมต่างๆ ดังนี้

๑) เบญจธรรม

๒) กุศลมูล ๓

๓) พละ ๔

๔) การวระ ๖

๕) กตัญญูกตเวทิต่อพระมหากษัตริย์

๖) มงคล ๓๘

๓. การทำจิตให้สะอาดบริสุทธิ์

๔. การปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนาเพื่อแก้ปัญหอบายมุขและสิ่งเสพติด
 อบายมุขและสิ่งเสพติดเป็นสิ่งที่จะ นำไปสู่ความเสื่อม เมื่อเราเข้าไปเกี่ยวข้องแล้วจะทำความ
 เดือดร้อน และสร้างความเสื่อมเสีย ตลอดจนเกิดโทษทั้งต่อ ร่างกายและจิตใจ

๕. พุทธศาสนสุภาษิต ถือเป็นหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่มีความหมายเป็นคติ
 เตือนใจ เมื่อคนเราได้นำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันย่อมประสบความสำเร็จในการทำงานและ
 การศึกษาเล่าเรียน

หลักคำสอนสำคัญของศาสนาคริสต์

หลักคำสอนสำคัญของศาสนาคริสต์ที่ควรนำไปปฏิบัติ ได้แก่

๑. หลักความรัก เป็นหลักคำสอนที่สำคัญของศาสนาคริสต์ มี ๒ ประการ คือ

๑) ความรักระหว่างมนุษย์กับพระเจ้า

๒) ความรักระหว่างมนุษย์กับมนุษย์

๒. หลักตรีเอกานุภาพ หมายถึง พระเจ้าองค์เดียว แต่มี ๓ พระบุคคล ได้แก่ พระบิดา
 พระบุตร พระจิต

๓. บัญญัติ ๑๐ ประการ เป็นข้อปฏิบัติ ๑๐ ข้อ ที่พระเจ้าทรงประทานให้กับ
 คริสต์ศาสนิกชน

หลักคำสอนสำคัญของศาสนาอิสลาม

หลักคำสอนสำคัญของศาสนาอิสลาม ที่ถือเป็นวิถีการดำเนินชีวิตของผู้เป็นมุสลิมที่ต้อง
 นำไปปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ได้แก่

๑. หลักศรัทธา ๖ ประการ ได้แก่

๑) ศรัทธาต่ออัลเลาะห์

๒) ศรัทธาต่อเทวทูตของอัลเลาะห์

- ๓) ศรัทธาต่อพระคัมภีร์ทั้งหลาย
 - ๔) ศรัทธาต่อศาสนทูต
 - ๕) ศรัทธาในวันพิพากษาโลก
 - ๖) ศรัทธาในลิขิตของอัลเลาะห์
๒. หลักปฏิบัติ ๕ ประการ ได้แก่
- ๑) การปฏิญาณตน
 - ๒) การละหมาด
 - ๓) การบริจาคซะกาต
 - ๔) การถือศีลอด
 - ๕) การประกอบพิธีฮัจญ์

หลักคำสอนสำคัญของศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู

หลักคำสอนสำคัญของศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู มีหลักคำสอนสำคัญ ดังนี้

๑. หลักธรรม ๑๐ ประการ ได้แก่
- ๑) ฤติ
 - ๒) กษมา
 - ๓) ทมะ
 - ๔) อัศเตยะ
 - ๕) เศาจะ
 - ๖) อินทริยนิครหะ
 - ๗) ธี
 - ๘) วิทยา
 - ๙) สัตยา
 - ๑๐) อโกระ
๒. หลักอาศรม ๔ หมายถึง ขั้นตอนการดำเนินชีวิตของผู้ที่นับถือศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู ได้แก่
- ๑) พรหมจารี
 - ๒) คฤหัสถ์
 - ๓) วานปรสถ์

๔) สันนยาสี

หลักคำสอนสำคัญของศาสนาสิข

หลักคำสอนสำคัญของศาสนาสิข จะเน้นสอนให้คนเราพบกับความสุขที่แท้จริงและรู้จักพยายามเอาชนะอุปสรรคต่างๆ ซึ่งมีหลักสำคัญ ได้แก่

๑. หลักความสุขอันแท้จริง ได้แก่

๑) กรรม

๒) ปัญญา

๓) มหาปิติ

๔) พละ

๕) สัจจะ

๒. หลักวินัย ได้แก่

๑) วินัยทางกาย

๒) วินัยทางศีลธรรม

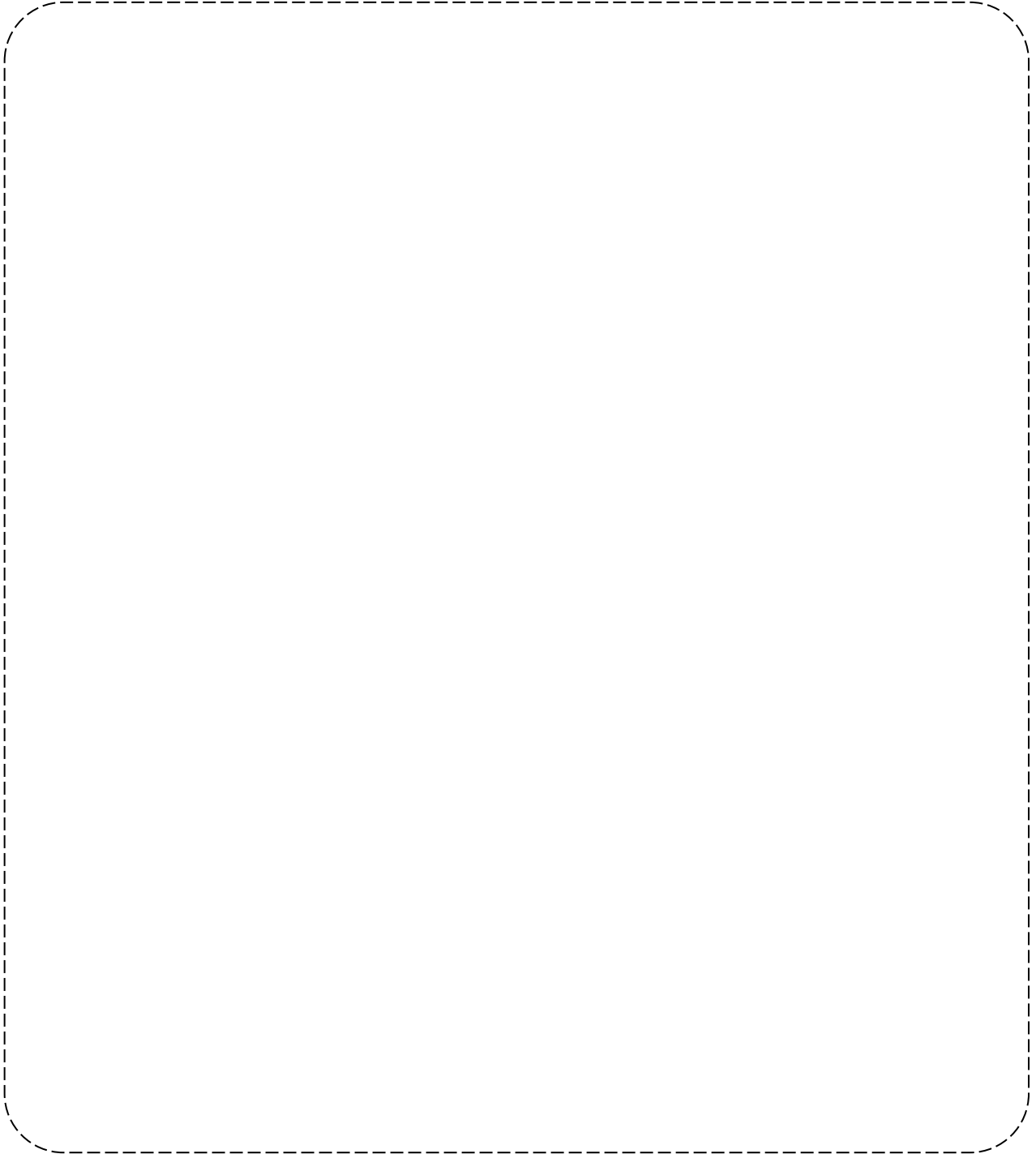
๓) วินัยทางจิตใจ

(ที่มา : เยาวลักษณ์ อักษร. (มปป.). **คู่มือครูใช้ประกอบการสอนร่วมกับหนังสือเรียนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖**. กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์.)

ใบงานที่ ๐๑

คำชี้แจง ๑. นักเรียนเขียนแผนผังความคิดสรุปเกี่ยวกับการบำรุงศาสนสถาน

ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบงานที่ ๐๑

คำชี้แจง นักเรียนเขียนสรุปเกี่ยวกับประวัติของสาวก และวิธีการปฏิบัติตนของสาวกของศาสนาที่ตนนับถือ พร้อมกับวาดภาพประกอบ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบความรู้ที่ ๑

ประวัติพุทธสาวก

พระราธะ

พระราธะ เดิมเป็นพราหมณ์อาศัยอยู่ในเมืองราชคฤห์ เมื่อแก่ลงถูกทอดทิ้ง จึงไปอาศัยอยู่กับวัด ต่อมาประสงค์จะบวช แต่ก็ไม่มีใครรับบวชให้ จึงเสียใจจนร่างกายซูบผอม

วันหนึ่งพระพุทธเจ้าได้ทรงพระดำเนินอยู่ในบริเวณพระวิหารและได้ทอดพระเนตรเห็นราชพราหมณ์มีร่างกายซูบผอม ผิวพรรณหมองคล้ำ ไม่ผ่องใส ตรัสถามได้ความว่าราชพราหมณ์อยากจะบวชแต่ไม่มีใครบวชให้ เมื่อไม่ได้บวชสมประสงค์จึงได้เป็นเช่นนั้น พระศาสดาตรัสถามเหล่าภิกษุว่า “ใครที่ระลึกถึงอุปการะของพราหมณ์ผู้นี้ได้บ้าง” พระสารีบุตรระลึกได้ว่าครั้งหนึ่งเคยได้รับบิณฑบาตเป็นข้าว ๑ ทังพี พระพุทธเจ้าจึงทรงอนุญาตให้พระสีบุตรบวชให้ราชพราหมณ์ด้วยวิธี ญัตติจตุตถกรรม เป็นการบวชโดยได้ขอมติจากคณะสงฆ์ จึงถือว่าราชพราหมณ์ได้อุปสมบทด้วยวิธีนี้เป็นบุคคลแรก

เมื่อบวชแล้วพระราธะได้เที่ยวจาริกไปกับพระสารีบุตร ไม่นานก็สำเร็จเป็นพระอรหันต์ ต่อมาพระสารีบุตรได้มาเข้าเฝ้าพระบรมศาสดา พระองค์ตรัสถามถึงพระราธะว่าเป็นอย่างไร พระสารีบุตรได้กราบทูลว่า “เป็นคนว่าง่ายสอนง่าย เมื่อแนะนำสั่งสอนว่า สิ่งนี้ควรทำสิ่งนั้นไม่ควรทำ ท่านจงทำอย่างนี้อย่าทำอย่างนั้น พระราธะไม่เคยโกรธเลย”

ภาพจาก : <http://www.dmc.tv/>

ที่ขีตโกศลชาดก (ผู้ไม่ทำลายโอวาท)

ครั้งหนึ่งพระพุทธองค์ประทับอยู่ ณ พระเชตุวัน ทรงปรารภถึงภิกษุเมืองโกสัมพี ทะเลาะวิวาทกัน ไม่ปฏิบัติตามโอวาทที่พระองค์ทรงให้ไว้ จึงได้ตรัสที่ขีตโกศลชาดก ดังนี้

เมื่อครั้งอดีตกาลพระเจ้าพรหมทัตผู้เป็นกษัตริย์ครองกรุงพาราณสี ทำศึกชนะและได้ฆ่าพระเจ้าที่ขีตโกศลและพระมเหสี แต่ที่ฆาฏกุมารซึ่งเป็นพระราชโอรสหนีไปได้ ต่อมาที่ฆาฏกุมารเติบโตขึ้น จึงได้เข้ามาถวายตัวเป็นทหารรับใช้คนสนิทของพระเจ้าพรหมทัต

อยู่มาวันหนึ่งพระเจ้าพรหมทัตออกประพาสป่ากับที่ฆาฏกุมารและเปลอบรรทมหลับไป ที่ฆาฏกุมารจึงได้คิดที่จะฆ่าพระเจ้าพรหมทัตแต่ระลึกถึงโอวาทที่บิดามารดาให้ไว้ได้ว่า เวรย่อมระงับด้วยการไม่จองเวร จึงคิดว่าถึงตัวตายก็ไม่ทำลายคำสอนของบิดามารดา

ที่ฆาฏกุมารบอกความจริงให้พระเจ้าพรหมทัตว่าตนเป็นใครและไม่คิดประทุษร้ายพระเจ้าพรหมทัตอีกต่อไป พระเจ้าพรหมทัตก็ทรงให้สัญญาว่าจะไม่ประทุษร้ายต่อที่ฆาฏกุมารเช่นกัน ต่อมาพระเจ้าพรหมทัตจึงได้พระราชทานพระธิดา แล้วมอบพระราชบัลลังก์ให้ที่ฆาฏกุมารปกครอง

ครั้งพระพุทธเจ้าทรงแสดงพระธรรมเทศนาจบลง จึงตรัสว่า “พระเจ้าที่ขีตโกศลและพระมเหสี ได้มาเป็นพระบิดาและพระมารดาแห่งเรา ส่วนที่ฆาฏกุมารได้มาเป็นเรา ผู้เป็นตถาคตในชาตินี้”

สัพพทาฐิชาตค (ความโลภทำให้เสื่อมลาภ)

เมื่อพระพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ เวฬุวันมหาวิหาร ได้ทรงปรารภเรื่องของพระเทวทัตต์ผู้มีบริวารมาก แต่ต้องเสื่อมจากลาภเพราะประมาทลืมหิว จึงได้ตรัสสัพพทาฐิชาตค ดังนี้

ในสมัยพระเจ้าพรหมทัตเสวยราชสมบัติ ณ เมืองพาราณสี บุโรหิตของพระองค์ เป็นผู้ชำนาญมนตรีวิเศษกลับใจให้หลง วันหนึ่งบุโรหิตได้ไปนั่งท่องมนตร์บนเนินสูงแห่งหนึ่ง ขณะนั้นสุนัขจิ้งจอกตัวหนึ่งนอนอยู่ในโพรงมันไต่ยิมมนตร์นั้นและท่องจำได้คล่อง

ต่อมาสุนัขจิ้งจอกร้ายมนตรีบังคับสัตว์ทั้งหลายให้อยู่ในอำนาจแล้วตั้งตนเป็นใหญ่นามว่า สัพพทาฐิ แล้วให้ราชสีห์ขึ้นเหยียบบนหลังข้างสองเชือก โดยที่สัพพทาฐิและมเหสีขึ้นไปนั่งบนหลังราชสีห์ ซึ่งนับเป็นอิสริยยศอันยิ่งใหญ่

ด้วยความที่หลงในอำนาจสัพพทาฐิจึงได้คิดจะชิงราชสมบัติของพระเจ้าพรหมทัต โดยคิดจะให้ราชสีห์เปล่งสีหนาททำให้ชาวเมืองแก้วหูแตกสิ้นชีวิต บุโรหิตจึงออกอุบายให้ชาวเมืองนำเอาแป้งอุดหูไว้ เมื่อราชสีห์เปล่งสีหนาท ชาวเมืองก็ไม่ได้ยิน แต่บริวารของสัพพทาฐิต่างตกใจกลัวและแตกตื่นวิ่งหนี รวมถึงข้างทั้งสองเชือกก็ได้สลัดสัพพทาฐิและมเหสีตกลงมา และเหยียบจนแหลกถึงสิ้นชีวิตในทีนั้น

ครั้นพระพุทธเจ้าทรงแสดงพระธรรมเทศนาจบลง จึงตรัสว่า “สุนัขจิ้งจอกร้ายในกาลนั้นคือ พระเทวทัตต์ พระเจ้าพรหมทัต คือ พระสารีบุตร ส่วนบุโรหิตนั้นได้มาเป็นเรา ผู้เป็นตถาคตในชาตินี้”

ภาพจาก : <http://www.dmc.tv/>

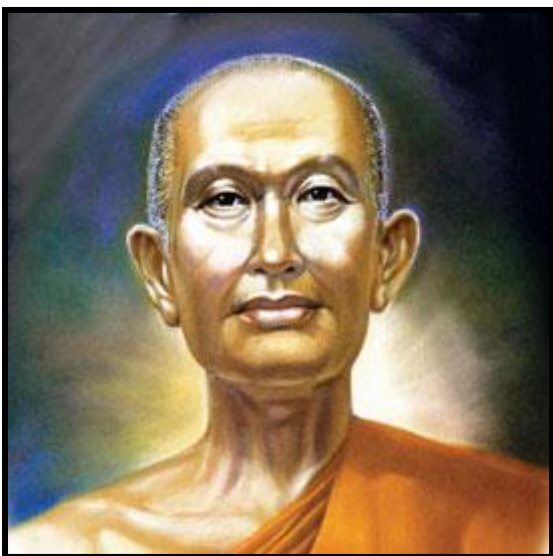
พ่อขุนรามคำแหงมหาราช

พ่อขุนรามคำแหงมหาราชเป็นโอรสของพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ ทรงขึ้นครองราชย์เป็นพระมหากษัตริย์พระองค์ที่ ๓ แห่งกรุงสุโขทัยต่อจากพ่อขุนบานเมือง ซึ่งทรงเป็นพระเจ้าเชษฐา พ่อขุนรามคำแหงมหาราชทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่มีพระปรีชาสามารถสูง ทรงเป็นนักปราชญ์และทรงเป็นนักรบที่เก่งกล้าสามารถ

เมื่อพระองค์มีพระชนมายุ ๑๙ พรรษา ได้ตามเสด็จพระบิดาไปรบกับขุนสามชนเจ้าเมืองฉอด ขณะที่พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ทรงกำลังชนช้างกับขุนสามชน แต่ช้างชนได้เตลิดหนี พระโอรสองค์เล็กจึงได้ชนช้างกับขุนสามชนจนชนะ และพ่อขุนศรีอินทราทิตย์จึงได้เฉลิมพระนามว่า พระรามคำแหง และต่อมาพระองค์เสด็จขึ้นครองราชย์เมื่อ พ.ศ. ๑๘๒๒ พระองค์ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่เป็นมหาราชองค์แรกของไทย เพราะได้ทรงทำคุณูปการอย่างมากมายในรัชสมัยของพระองค์ ทั้งด้านการปกครอง ด้านศาสนา และด้านภาษาและวรรณกรรม

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส ทรงมีพระนามเดิมว่า พระเจ้าลูกยาเธอพระองค์เจ้าवासูกกรี ประสูติเมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๓๓๓ เป็นพระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก และเจ้าจอมมารดาจ้อย ซึ่งต่อมาพระมารดาได้รับสถาปนาให้เป็นท้าวทรงกันดาล

พระองค์ทรงบรรพชาเป็นสามเณร เมื่อทรงมีพระชนมายุ ๑๒ พรรษา และประทับอยู่ที่วัด

พระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร และทรงศึกษาอยู่ในสำนักของสมเด็จพระพนรัตน์ ต่อมาใน พ.ศ. ๒๓๕๔ ได้ผนวชเป็นพระภิกษุ

เมื่อ พ.ศ. ๒๓๕๗ สมเด็จพระพนรัตน์พระอาจารย์ของพระองค์มรณภาพ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย จึงทรงแต่งตั้งให้พระองค์ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดพระเชตุพนฯ ซึ่งยังรวมถึงตำแหน่งพระราชาคณะอีกตำแหน่งหนึ่งด้วย ต่อมาในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานตำแหน่งแต่สมเด็จพระเจ้า กรมพระปรมาธิบดีชิโนรสขึ้นเป็นเจ้าคณะกลาง ปกครองพระอารามหลวงและอารามราษฎร์ทั้งหมดในมณฑลกรุงเทพฯ พร้อมกับทรงเทียบสมณศักดิ์ให้เสมอพระราชาคณะ

สมเด็จพระเจ้า กรมพระปรมาธิบดีชิโนรส ทรงมีพระปรีชาสามารถในทางกวีอย่างมาก วรรณคดีที่ทรงนิพนธ์ไว้ถือเป็นตำราของกวีรุ่นหลัง และเป็นวรรณคดีที่มีชื่อเสียงตราบนานทุกวันนี้ เช่น ลิลิตตะเลงพ่าย ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก เป็นต้น

สมเด็จพระเจ้า กรมพระปรมาธิบดีชิโนรส พระองค์ทรงสิ้นพระชนม์ด้วยโรคชรา เมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๓๙๖ รวมเวลาที่ทรงผนวชในบวรพระพุทธศาสนา ๔๒ พรรษา และทรงดำรงตำแหน่งสมเด็จพระสังฆราช เป็นเวลา ๑ ปี ๔ เดือน

สมเด็จพระเจ้า กรมพระปรมาธิบดีชิโนรส ทรงทำนุบำรุงสืบทอดพระพุทธศาสนา สมควรที่ชาวพุทธพึงยกย่องสรรเสริญ ถือเป็นแบบอย่างที่ควรนำมาประพฤติปฏิบัติต่อไป อีกทั้งพระองค์ยังทรงได้รับการประกาศยกย่องจากองค์การศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก) ในฐานะปูชนียบุคคล ผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรมระดับโลก ประจำปี พุทธศักราช ๒๕๓๓

ที่มา : เยาวลักษณ์ อักษร และคณะ. (มปป.). **คู่มือครูใช้ประกอบการสอนร่วมกับหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม**
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖. กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์.

แบบทดสอบหลังเรียน

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ เด็กไทยใฝ่ดี หน่วยย่อยที่ ๑ มุ่งมั่นและศรัทธา
 ประถมศึกษาปีที่ ๕ จำนวน ๑๐ ข้อ

.....
 คำชี้แจง นักเรียนเลือกตัวเลือกที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

๑. ศาสดาของศาสนาคริสต์ เป็นคนเชื้อชาติใด
 - ก. อเมริกา
 - ข. อาหรับ
 - ค. อังกฤษ
 - ง. ยิว
๒. ศาสดาของพระพุทธศาสนาคือใคร
 - ก. พระเยซู
 - ข. พระพุทธเจ้า
 - ค. พระอัลเลาะห์
 - ง. พระนบีมุฮัมมัด
๓. ข้อใดหมายถึงเจ้าชายสิทธัตถะ
 - ก. พระราชโอรสของพระพุทธเจ้า
 - ข. พระนามเดิมของพระสารีบุตร
 - ค. พระบิดาของพระพุทธเจ้า
 - ง. พระนามเดิมของพระพุทธเจ้า
๔. ศาสนาใดสอนให้ศาสนิกชนถือศีลอด
 - ก. ศาสนาพุทธ
 - ข. ศาสนาคริสต์
 - ค. ศาสนาอิสลาม
 - ง. ศาสนาพราหมณ์
๕. ความจริงอันประเสริฐ ๔ ประการ เป็นความหมายของหลักธรรมใด
 - ก. อริยสัจ ๔
 - ข. ไตรสิกขา
 - ค. หลักกรรม
 - ง. พระรัตนตรัย
๖. เพราะเหตุใด พระพุทธเจ้าจึงทรงออกผนวช
 - ก. ทำตามประเพณี
 - ข. ทดแทนบุญคุณพระมารดา
 - ค. ต้องการหลุดพ้นจากความทุกข์
 - ง. มีความสะดวกสบายมากเกินไป
๗. ศาสดา หมายความว่าอย่างไร
 - ก. พระพุทธรูป
 - ข. ศาสนสถาน
 - ค. วัดหรือโบสถ์
 - ง. ผู้ก่อตั้งศาสนา
๘. ศาสนาคริสต์ มีถิ่นกำเนิดในประเทศใด
 - ก. คูเวต
 - ข. อิหร่าน
 - ค. อิสราเอล
 - ง. ซาอุดีอาระเบีย

๙. ข้อใดคือ พระเจ้าในศาสนาอิสลาม

ก. พระพรหม

ข. พระอัลเลาะห์

ค. พระยะโฮวา

ง. พระพุทธเจ้า

๑๐. ศิลปะในข้อใด ที่มีการสร้างสรรค์เกี่ยวกับศาสนาเป็นส่วนใหญ่

ก. งานปั้นดินเผา

ข. งานจิตรกรรมฝาผนัง

ค. งานแกะสลักผักผลไม้

ง. งานหัตถกรรมเครื่องจักสาน

หน่วยย่อยที่ ๒
ปฏิบัติมาเป็นิจ

แบบทดสอบก่อนเรียน
หน่วยที่ ๓ เด็กไทยใฝ่ดี หน่วยย่อยที่ ๒ ปฏิบัติมาเป็นกิจ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕

.....

คำสั่ง : ให้ทำเครื่องหมายกากบาท (x) หน้าคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

๑) ข้อสำคัญของการถวายสังฆทานคือข้อใด

ก. ต้องเจาะจงพระสงฆ์

ข. ไม่ต้องเจาะจงพระสงฆ์

ค. ต้องกระทำที่วัดเท่านั้น

ง. ต้องถวายเพียงภัตตาหารเท่านั้น

๒) การถวายสังฆทาน ต้องนิมนต์พระสงฆ์ตั้งแต่กี่รูปขึ้นไป

ก. ๔ รูป

ข. ๖ รูป

ค. ๗ รูป

ง. ๘ รูป

๓) การจัดสถานที่ถวายสังฆทานต้องมีสิ่งใด

ก. บาตรน้ำมนต์

ข. เขิงเทียน ๑ คู่

ค. แจกันดอกไม้

ง. โต๊ะหมู่บูชา

๔) เมื่อเริ่มทำพิธีถวายสังฆทาน ใครเป็นผู้จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย

ก. ลูก

ข. พ่อแม่

ค. ใครก็ได้

ง. ผู้ที่ตั้งใจถวาย

๕) ข้อใดเป็นคำถวายสังฆทาน

ก. อิมานิ มะยัง ภันเต ภัตตานิ...

ข. อิมัง สุขะพยัญชนะ สัมปันนัง...

ค. สุทินนัง ะตะ เม ทานัง...

ง. หันทะทานิ มะยัง ภันเต อาปูจฉามะ

๖) ในการทำบุญงานมงคล ข้อใดที่เจ้าภาพต้องเตรียมการก่อน

ก. ประเคนเครื่องรับรองที่จัดไว้

ข. เชิญพระพุทธรูปมาตั้งบนที่บูชา

ค. ถวายเครื่องไทยธรรม

ง. ประเคนภัตตาหาร

๗) ข้อใดไม่ใช่โอกาสในการทำบุญงานมงคล

- ก. งานทำบุญขึ้นบ้านใหม่
- ข. งานฉลองรับปริญญา
- ค. งานแต่งงาน
- ง. งานฌาปนกิจ

๘) ข้อใดคือจำนวนพระสงฆ์ที่นิยมนิมนต์มาในพิธีทำบุญงานมงคล

- ก. ๙ รูป
- ข. ๘ รูป
- ค. ๖ รูป
- ง. ๔ รูป

๙) เมื่อพระสงฆ์อนุโมทนา เจ้าภาพปฏิบัติอย่างไร

- ก. ถวายภัตตาหาร
- ข. อาราธนาศีล
- ค. จุดธูปเทียน
- ง. กรวดน้ำ

๑๐) น้ำที่เจ้าภาพนำมาใช้กรวดน้ำ ควรเป็นน้ำในข้อใด

- ก. น้ำต้มสุก
- ข. น้ำสะอาด
- ค. น้ำฝนรองจากกลางแจ้ง
- ง. น้ำประปาที่รองทิ้งไว้ ๒ วัน

ใบงานที่ ๐๑

คำชี้แจง

๑. นักเรียนแบ่งกลุ่มออกเป็น ๕ กลุ่มตามความเหมาะสมและเลือกประธานกลุ่ม
๒. ศึกษาใบความรู้ที่ ๐๑ ดังนี้ (เวลา ๑๐ นาที)
 - กลุ่มที่ ๑ ศีลธรรมของศาสนาพุทธ
 - กลุ่มที่ ๒ ศีลธรรมของศาสนาคริสต์
 - กลุ่มที่ ๓ ศีลธรรมของศาสนาอิสลาม
 - กลุ่มที่ ๔ ศีลธรรมของศาสนาพราหมณ์
 - กลุ่มที่ ๕ ศีลธรรมของศาสนาซิกข์
๓. ประเด็นในการศึกษาดังนี้
 - ๓.๑ ชื่อศาสนพิธี
 - ๓.๒ ขั้นตอนพิธีกรรม
 - ๓.๓ ประโยชน์
๔. บันทึกผลงานข้อ ๓ และส่งตัวแทนนำเสนอผลงาน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

กลุ่มที่..... ชื่อกลุ่ม.....

ชื่อ.....	สกุล.....	เลขที่.....	ชั้น.....
ชื่อ.....	สกุล.....	เลขที่.....	ชั้น.....
ชื่อ.....	สกุล.....	เลขที่.....	ชั้น.....
ชื่อ.....	สกุล.....	เลขที่.....	ชั้น.....
ชื่อ.....	สกุล.....	เลขที่.....	ชั้น.....

ใบความรู้ที่ ๐๑

เรื่อง ศาสนพิธีของศาสนาพุทธ

ศาสนาพิธีต่าง ๆ ช่วยทำให้ความศรัทธาต่อพุทธศาสนาของพุทธศาสนิกชนมีความแน่นแฟ้นยิ่งขึ้นเป็นสิ่งตอกย้ำใจให้ระลึกถึงคุณของพระรัตนตรัยได้อย่างดีเยี่ยมจึงเป็นระเบียบแบบแผนอันดีงามที่ควรรักษาไว้คู่กับพระพุทธศาสนาตลอดไป ในพระพุทธศาสนาแบ่งศาสนพิธีออกเป็น ๔ หมวดใหญ่ ๆ ดังนี้

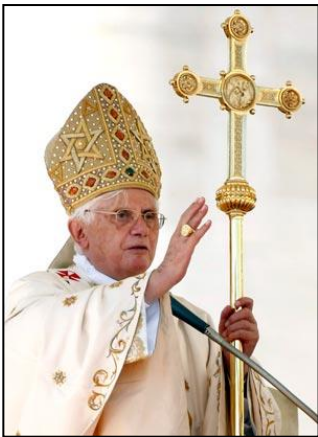
๑. กุศลพิธี เป็นพิธีที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการอบรมความดีงามทางพระพุทธศาสนา เช่น การรักษาศีล เป็นต้น

๒. บุญพิธี เป็นพิธีทำบุญเนื่องด้วยประเพณีการดำเนินชีวิตของคนทั่วไป มีบุญมงคลและอวมงคล เช่น บุญขึ้นบ้านใหม่ บุญหน้าศพ เป็นต้น

๓. ทานพิธี เป็นพิธีถวายทานต่างๆ เช่น ถวายสังฆทาน เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค เป็นต้น

๔. ปกิณกะพิธี เป็นพิธีเบ็ดเตล็ด ได้แก่การอาราธนาศีล การประเคนของพระ เป็นต้น

ข้อมูลจาก <http://www.kalyanamitra.org/culture/indexmo.html>

เรื่อง ศาสนพิธีของศาสนาคริสต์

ศาสนาพิธีหรือพิธีกรรมทางศาสนาคริสต์

พิธีกรรมสำคัญของศาสนาคริสต์ เรียกว่า **พิธีรับศีลศักดิ์สิทธิ์** ซึ่งประกอบด้วยพิธีสำคัญ ดังนี้

๑. **พิธีศีลล้างบาป หรือพิธีศีลจุ่ม** เป็นพิธีกรรมแรกๆ ที่ผู้จะเป็นคริสต์ศาสนิกชนจะต้องรับ เพื่อเป็นการล้างบาปมลทินต่าง ๆ ที่ติดตัวอยู่
๒. **พิธีศีลกำลัง** เป็นพิธีที่กระทำเพื่อยืนยันถึงการยอมรับนับถือศาสนาคริสต์
๓. **พิธีศีลมหาสนิท** เป็นพิธีที่ชาวคริสต์จะไปร่วมกันทำที่โบสถ์ทุกวันอาทิตย์ เพื่อระลึกถึงพระเยซู
๔. **พิธีศีลแก้บาป** เป็นพิธีกรรมที่ชาวคริสต์จะไปสารภาพบาปที่ตนเองกระทำไว้กับบาทหลวง
๕. **พิธีศีลเจิมคนไข้** เป็นพิธีที่บาทหลวงเจิมน้ำมันให้แก่คนไข้ เพื่อสร้างกำลังใจให้แก่ผู้ป่วยให้เอาชนะความเจ็บได้
๖. **พิธีศีลบวช** เป็นพิธีบวชสำหรับผู้ที่จะเป็นบาทหลวง
๗. **พิธีศีลสมรส** เป็นพิธีแต่งงานที่ต้องกระทำต่อหน้าบาทหลวง ซึ่งเป็นประธานและเป็นพยานทางศาสนา

ที่มา http://www.trueplookpanya.com/new/cms_detail/knowledge/๑๘๓๑-๐๐/

เรื่อง ศาสนพิธีของศาสนาอิสลาม

พิธีกรรมทางศาสนาอิสลาม

ศาสนาอิสลาม เป็นศาสนาที่ไม่มีนักบวชหรือนักพรตในการประกอบพิธีกรรม แต่มุสลิมทุกคนเป็นทั้งฆราวาสและนักบวชอยู่ในตัวคนเดียวกัน และถือหลักการของศาสนาเป็นธรรมเนียมสูงสุดในการดำรงชีวิตหลักปฏิบัติทางศาสนกิจที่สำคัญ ได้แก่ หลักปฏิบัติ ๕ ประการ มีดังนี้

๑. การปฏิญาณตน ผู้ที่เป็นมุสลิมจะต้องยืนยันด้วยวาจาว่า “ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลเลาะห์ และท่านศาสดามุฮัมมัดเป็นศาสนทูตของพระองค์”

๒. การละหมาด (นมาซ) เป็นการเคารพกราบไหว้ต่อพระเจ้าด้วยอิริยาบถต่าง ๆ ซึ่งจะต้องปฏิบัติทุกวัน วันละ ๕ เวลา คือ ก่อนฟ้าสว่าง บ่าย เย็น หัวค่ำ และกลางคืน การละหมาดวันละ ๕ เวลา จะช่วยสกัดกั้นความคิดและการกระทำที่ไม่ดีงามต่าง ๆ อย่างเป็นระบบต่อเนื่องในรอบวัน

๓. การถือศีลอด เป็นการละเว้นจากการกิน การดื่ม การเสพ การร่วมเพศ การนินทา ตลอดจนการประพฤติผิดบาปทุกอย่าง จะกระทำในเดือนรอมฎอนเป็นเวลา ๑ เดือน ทั้งนี้เพื่อเป็นการชำระจิตใจให้บริสุทธิ์ ฝึกความอดทนต่อการย่ำยวนของกิเลส

๔. การจ่ายซะกาต หมายถึง การบริจาคทานให้แก่คนที่เหมาะสมตามศาสนบัญญัติ

๕. ประกอบพิธีฮัจญ์ หมายถึง การไปประกอบศาสนกิจ เมืองเมกกะ ประเทศซูดานอาระเบีย โดยผู้ที่จะไปประกอบพิธีฮัจญ์จะต้องอยู่ในสภาพที่พร้อม กล่าวคือ บรรลุนิติภาวะ มีสุขภาพดี มีทุนทรัพย์เพียงพอ และมีความรู้ความเข้าใจในการทำฮัจญ์

เรื่อง ศาสนพิธีของศาสนาพราหมณ์

พิธีกรรมทางศาสนาพราหมณ์-ฮินดู

ชาวฮินดูจะมีพิธีกรรมแบ่งเป็น ๔ หมวด ดังนี้

๑. กฎสำหรับบรรณณะ แต่เดิมมีการปฏิบัติอย่างเคร่งครัด แต่ปัจจุบันนี้ไม่ค่อยเคร่งครัดเท่าใดนัก

- ๑) การแต่งงาน จะแต่งงานกับคนนอกวรรณะไม่ได้
- ๒) อาหารการกิน จะมีข้อกำหนดว่าสิ่งใดกินได้หรือไม่ได้ คนในวรรณะต่ำจะปรุงอาหารให้คนวรรณะสูงกว่ากินไม่ได้

๓) อาชีพ ต้องประกอบอาชีพตามกำหนดของแต่ละวรรณะ

๒. พิธีประจำบ้าน หรือพิธีสังสการ เป็นพิธีกรรมที่ทำให้บริสุทธิ์ซึ่งผู้ที่อยู่ในวรรณะพราหมณ์ กษัตริย์ แพศย์ ต้องทำมีอยู่ ๑๒ อย่าง ดังนี้

๑) พิธีตั้งครุฑ	๒) พิธีเมื่อเด็กมีลมปราณ	๓) พิธีแยกหญิงตั้งครุฑ
๔) พิธีคลอดบุตร	๕) พิธีตั้งชื่อเด็ก	๖) พิธีนำเด็กออกไปดูดวงอาทิตย์
๗) พิธีป้อนข้าว	๘) พิธีโกนผม	๙) พิธีตัดผม
๑๐) พิธีเริ่มการศึกษา	๑๑) พิธีกลับเข้าบ้าน	๑๒) พิธีแต่งงาน

๓. พิธีศราทธ เป็นพิธีทำบุญอย่างหนึ่งที่ลูกหลานทำบุญอุทิศให้แก่บิดามารดาหรือบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว จะทำกันในเดือน ๑๐ ตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ ถึงวันแรม ๑๕ ค่ำ การทำบุญอุทิศให้ผู้ล่วงลับนี้ เรียกว่า ทำปิตุชะ ซึ่งหมายถึง ก้อนข้าวที่จะถวายอุทิศให้ผู้ล่วงลับ ปิตุชะจะทำ ๘ ที่ ให้แก่ บิดา ปู่ ปู่หวด ตา ตาทวด บิดาของตา และพระวิศวะเทพอีก ๒ ที่

๔. พิธีบูชาเทวดา พิธีจะแตกต่างกันไปตามวรรณะ ถ้าเป็นวรรณะสูง จะมีพิธีสวดมนต์ภาวนา อาบน้ำชำระกาย และสังเวทเทวดาทุกวัน พิธีสมโภชถือศีล และในวันศกดีสัทธิจะไปนมัสการบำเพ็ญกุศลในเทวาลัย แต่ถ้าเป็นวรรณะต่ำพิธีที่ปฏิบัติก็จะแตกต่างกันออกไป

เรื่อง ศาสนพิธีของศาสนาซิกข์

พิธีกรรมของศาสนาซิกข์

พิธีกรรมที่สำคัญของศาสนาซิกข์ เช่น

๑. พิธีสังคัต เป็นการชุมนุมของผู้ที่นับถือศาสนาซิกข์ด้วยการปฏิบัติที่เท่าเทียมกัน
๒. พิธีอมฤตสังสการ เป็นพิธีรับคนเข้าสู่ศาสนาซิกข์
๓. พิธีปาหุล เป็นพิธีล้างบาปสำหรับผู้เข้าสู่สังคมซิกข์

จากการศึกษาพิธีกรรมของศาสนาต่าง ๆ จะสังเกตเห็นว่า แม้รายละเอียดของพิธีกรรมของแต่ละศาสนาจะแตกต่างกัน แต่การปฏิบัติศาสนพิธีก็มีจุดมุ่งหมาย ๒ ประการ คือ

๑. ให้เข้าใจเนื้อหาสาระที่ถูกต้อง
 ๒. เพื่อให้ปฏิบัติได้ถูกต้องตามแบบแผน
- นอกจากนี้ การปฏิบัติศาสนพิธียังมีประโยชน์ เช่น
- เป็นการทำนุบำรุงศาสนา
 - ทำให้เกิดความศรัทธาในศาสนา
 - เป็นการชักชวนให้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ

ที่มา http://www.trueplookpanya.com/new/cms_detail/knowledge/๑๘๓๖-๐๐/

ใบงานที่ ๐๑

คำชี้แจง ๑. สมาชิกในกลุ่มช่วยกันเขียนสรุปความรู้ที่ได้จากการศึกษาใบความรู้ที่ ๐๑ พร้อมกัน
นำเสนอหน้าชั้นเรียนตามประเด็นดังนี้

๑.๑ การปฏิบัติตนที่เหมาะสมเมื่อเข้าร่วมศาสนาพิธี

๑.๒ ความสำคัญของพุทธศาสนา

๒. บันทึกผลงานและคัดเลือกตัวแทนนำเสนอ ๑๐ นาที

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

กลุ่มที่.....		ชื่อกลุ่ม.....	
ชื่อ.....สกุล.....	เลขที่.....	ชั้น.....
ชื่อ.....สกุล.....	เลขที่.....	ชั้น.....
ชื่อ.....สกุล.....	เลขที่.....	ชั้น.....
ชื่อ.....สกุล.....	เลขที่.....	ชั้น.....

ใบความรู้ที่ ๐๑

เรื่อง การปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมเมื่อเข้าร่วมศาสนพิธีในศาสนาพุทธ และศาสนาอื่นที่ตนนับถือ

วัดในประเทศไทยเป็น สถานที่อยู่ของพระสงฆ์ เป็นสถานที่ประกอบศาสนกิจของชาวพุทธ เป็นถาวรวัตถุทางศาสนา ปัจจุบันประเทศไทยมีวัดอยู่ประมาณ ๒๖๔๖๓ วัด ๔ หน้าที่สำคัญอย่างหนึ่งของชาวพุทธที่ดี คือการไปวัด ซึ่งการไปวัดเป็นเรื่องที่ไม่ยุ่งยาก ใคร ๆ ก็ไปได้ เพราะวัดเป็นของทุกคนและยินดีต้อนรับผู้มีศรัทธาทุกคนอยู่แล้ว ชาวพุทธต้องมีธรรมเนียมต่าง ๆ ที่จะปฏิบัติง่าย ๆ เมื่อไปวัดดังนี้

๑. การแต่งกายไปวัด ควรแต่งกายให้สะอาด เรียบร้อย ไม่มีลักษณะยั่วยุให้เกดกิเลส เช่น ไม่แต่งกายหุรหุราหรือใส่เครื่องประดับจนเกินไป สตรีไม่ควรนุ่งกระโปรงสั้นมากเกินควร เสื้อคอกว้างหรือรัดรูป สีเสื้อก็ควรเป็นสีที่เรียบ ๆ ไม่ฉูดฉาด ไม่แต่งหน้าและใช้น้ำหอมจนเกินงามแล้ว สร้างความรำคาญให้คนอื่นเพราะวัดเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม การไปวัดควรทำใจให้บริสุทธิ์ ไม่ใช่ยังหลงอยู่ในกิเลสเหล่านี้

๒. การเตรียมอาหารไปวัด อาหารที่เหมาะสมสำหรับการนำไปถวายพระสงฆ์ควรเป็นอาหารที่เรารับประทานทั่ว ๆ ไป อาจปรุงจากพืช ผัก หรือเนื้อสัตว์ ที่ไม่เจาะจงฆ่าเพื่อจะนำอาหารไปถวายพระภิกษุสงฆ์ อาหารต้องปรุงสุก ไม่มีสีหรือกลิ่นชัดเจน เช่น มีกลิ่นสุรา นอกจากนี้เนื้อสัตว์บางประเภทต้องห้ามสำหรับพระสงฆ์คือ

๒.๑ เนื้อมนุษย์

๒.๒ เนื้อช้าง

๒.๓ เนื้อม้า

๒.๔ เนื้อสุนัข

๒.๕ เนื้องู

๒.๖ เนื้อราชสีห์

๒.๗ เนื้อเสือโคร่ง

๒.๘ เนื้อเสือเหลือง

๒.๙ เนื้อเสือดาว

๒.๑๐ เนื้อหมี

๓. การเตรียมตัวไปวัด

- ๓.๑ ต้องทำภารกิจของตนเองให้เรียบร้อยเพื่อจะได้ไม่กังวลใจขณะอยู่ที่วัด
- ๓.๒ ทำจิตใจให้สดชื่นแจ่มใส พร้อมทั้งจะไปทำบุญ รับบุญ ฟังธรรม
- ๓.๓ ระลึกถึงคุณพระรัตนตรัย คิดที่จะนำหลักธรรมมาปฏิบัติให้เกิดผล
- ๓.๔ เชิญชวนผู้ใกล้ชิดไปวัดด้วย เพื่อปลูกฝังนิสัยที่ดีที่จะได้อยู่ใกล้ชิดพระศาสนา แล้วจะได้เป็นคนดีของสังคมต่อไป
- ๓.๕ ถ้าไปวัดก่อนเที่ยงวัน ควรมีอาหารหวานคาวไปถวายพระสงฆ์ ถ้าจะไปนิมนต์เพื่อไปประกอบกิจพิธีการต่าง ๆ ควรมีดอกไม้

๔. การปฏิบัติตนภายในวัด วัดเป็นสถานที่รวมของคนหลายประเภท หลายฐานะ หลายอาชีพ แต่ละคนควรมีมารยาทและข้อปฏิบัติตนดังนี้

- ๔.๑ สำรวม กาย วาจา ใจ ให้เรียบร้อย งดเว้นอาการคะนองปากทั้งปวง
- ๔.๒ งดสูบบุหรี่เด็ดขาด
- ๔.๓ เมื่อไปถึงวัด ต้องไปกราบพระประธานก่อนทุกครั้ง
- ๔.๔ ควรนั่งให้เป็นระเบียบเรียบร้อยตามสถานที่ที่กำหนดไว้
- ๔.๕ ในการประกอบศาสนพิธี เช่น สมาทานศีล สวดมนต์ ถวายสังฆทานและอื่น ๆ ควรกล่าวอย่างพร้อมเพรียงกัน
- ๔.๖ เมื่อพบสิ่งที่ทำให้ใจขุ่นมัว เช่น อากาศร้อน หิว พบคนไม่มีมารยาท การไม่ได้รับความสะดวกสบายในเรื่องต่าง ๆ ควรให้อภัยและอดทน
- ๔.๗ ไม่ทำอันตรายหรือเบียดเบียนสัตว์ในวัดซึ่งเป็นเขตอภัยทาน
- ๔.๘ ไม่ทำให้สิ่งของ ต้นไม้หรือสิ่งก่อสร้างภายในวัดเสียหาย เมื่อเห็นสิ่งใดชำรุดเสียหายควรช่วยดูแลซ่อมแซม
- ๔.๙ การสนทนากับพระสงฆ์ ควรพนมมือไหว้ขณะสนทนาและใช้สรรพนามให้ถูกต้องตามเพศและตามสมณศักดิ์ของพระสงฆ์ เช่น ผม กระผม ดิฉัน หรือท่าน พระคุณ พระคุณเจ้า พระเดชพระคุณ เป็นต้น
- ๔.๑๐ บริจาคเงินบำรุงวัดตามสมควร เพราะวัดต้องใช้ปัจจัยเหล่านี้ ใช้จ่ายในการดูแลรักษาบำรุงและบริการทั้งพระสงฆ์คนในวัดและคนที่มาวัด เช่น ค่าน้ำประปา ไฟฟ้า ดอกไม้ รูป เทียนและเสนาสนะ เป็นต้น

ความสำคัญของพระพุทธศาสนาต่อสังคมไทยในฐานะเป็นศาสนา

พระพุทธศาสนาถือได้ว่าเป็นศาสนาประจำชาติ เพราะคนส่วนใหญ่ ร้อยละ 95 นับถือพระพุทธศาสนา และอยู่เคียงคู่กับชาติไทยมาโดยตลอด ดังนั้นพระพุทธศาสนาจึงมีความสำคัญต่อสังคมไทย พอสรุปได้ดังนี้

๑) พระพุทธศาสนาเป็นหลักในการดำเนินชีวิตของคนไทย เพราะคนไทยนำหลักธรรมมาประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน และลักษณะนิสัยของคนไทยมีจิตใจที่ดีงามในทุก ๆ ด้าน มีความเป็นมิตรกับทุกคน เป็นต้น

๒) พระพุทธศาสนาเป็นหลักในการปกครองประเทศ กษัตริย์ทุกพระองค์ของไทยได้นำเอาหลักธรรมพระพุทธศาสนาไปใช้ในการปกครองประเทศ เช่น ทศพิธราชธรรม ตลอดมา หรือใช้หลัก “ธรรมาธิปไตย” และหลักอปาริหานิยธรรม เป็นหลักในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เป็นต้น

๓) พระพุทธศาสนาเป็นศูนย์รวมจิตใจ เนื่องจากหลักธรรมในพระพุทธศาสนามุ่งเน้นให้เกิดความรักความสามัคคีกัน มีความเมตตากรุณาต่อกัน เป็นต้น จึงเป็นศูนย์รวมจิตใจของชนชาวไทยให้มีความเป็นหนึ่งเดียวกัน

๔) พระพุทธศาสนาเป็นที่มาของวัฒนธรรมไทย ด้วยวิถีชีวิตของคนไทยผูกพันกับพระพุทธศาสนา จึงเป็นกรอบในการปฏิบัติตนตามหลักพิธีกรรมในพระพุทธศาสนาต่าง ๆ เช่น การบวช การแต่งงาน การทำบุญเนื่องในพิธีการต่าง ๆ การปฏิบัติตนตามประเพณีในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เป็นต้น ซึ่งเป็นส่วนที่ก่อให้เกิดวัฒนธรรมไทยจนถึงปัจจุบัน

พระพุทธศาสนา เป็นศาสนาที่สังคมไทยส่วนใหญ่นับถือ และสืบทอดกันมาเป็นช้านาน
 ดังนั้นพระพุทธศาสนาจึงมีบทบาทสำคัญของวิถีชีวิตของคนไทย พระพุทธศาสนาจึงมีความสำคัญ
 ในด้านต่าง ๆ ดังนี้คือ

๑. ด้านการศึกษา ในอดีตที่ผ่านมา วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนในด้านการศึกษา พระสงฆ์
 เป็นผู้อบรมสั่งสอนจัดการศึกษาเล่าเรียน ถึงแม้ในปัจจุบันบทบาทเหล่านี้จะลดน้อยลงไป
 เนื่องจากสาเหตุใดก็ตาม สิ่งที่ควรคำนึงถึงก็คือ พระพุทธศาสนามีความสำคัญทางการศึกษา
 โดยมีบทบาทที่สำคัญอยู่ ๒ ประการ ที่เป็นพื้นฐานของสภาพปัจจุบันในทางการศึกษาของ
 พระพุทธศาสนา คือ

๑.๑ ประเพณีที่วัดเป็นศูนย์กลางการศึกษาเล่าเรียนของชุมชน และพระสงฆ์เป็น
 ครูผู้ทำหน้าที่อบรมสั่งสอน

๑.๒ ประเพณีบวชเรียน นั่นคือการบวชเพื่อที่จะเรียนหนังสือ ซึ่งอาจจะเรียนทั้ง
 ทางโลกและทางธรรมนอกจากนี้วัดยังเป็นแหล่งศิลปวิทยาการ เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าต่าง ๆ เช่น
 มีคัมภีร์โบราณ มีศิลาจารึก มีจารึกถึงองค์ความรู้ต่าง ๆ ทั้งด้านการแพทย์แผนโบราณ ด้านยา
 สมุนไพร ด้านภาษา ด้านวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ด้านศิลปะ เป็นต้น

๒. ด้านสังคม พระพุทธศาสนา มุ่งเน้นความสำคัญในเรื่องการสร้างสันติสุขภายในของ
 แต่ละคน และเมื่อแต่ละคนมีความสุขแล้วก็จะส่งผลต่อสังคมที่มีสันติสุขไปด้วย จะเห็นได้จากหลัก
 พุทธธรรมเพื่อความดีงามแห่งสังคม เช่น ทาน ธรรมที่คุ้มครองโลก สังคหวัตถุ เป็นต้น นอกจาก
 หลักพุทธธรรมแล้ว วัดยังเป็นศูนย์กลางในด้านพิธีกรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ เป็นแหล่ง
 สังคมสงเคราะห์ เช่น เป็นศูนย์ฝึกวิชาชีพของชุมชน ศูนย์รับเลี้ยงเด็กเล็ก ศูนย์สงเคราะห์ผู้ป่วย
 โรคเรื้อรัง ต่าง ๆ เป็นต้น ส่วนพระก็จะทำหน้าที่เป็นผู้นำทางจิตใจและผู้นำทางสังคม เช่น ผู้นำ
 ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้นำในการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น และผู้นำ
 ทางกรอบมจิตใจของคนในสังคมให้ดีงาม เป็นต้น

๓. ด้านศิลปกรรม พุทธสถานตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน มีการก่อสร้างขึ้นมาด้วยจิต
 ศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาของพุทธศาสนิกชน จึงก่อให้เกิดความปราณีต งดงาม แสดงถึงความ
 เป็นศิลปะอย่างสูงส่ง และแสดงถึงความรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาในแต่ละยุคสมัย การก่อสร้าง
 พุทธสถานเหล่านี้นอกจากจะทูลเกล้าด้วยกำลังกายและกำลังทรัพย์แล้ว ยังทูลเกล้าจิตใจที่ดีงาม เคารพ
 เลื่อมใสในพระพุทธศาสนาด้วย เป็นการทำบุญกุศล และเป็นสถานที่ปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุ
 และพุทธศาสนิกชน เป็นสถานที่สืบทอดพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนถาวรและเพื่อเชิดชูความรุ่งเรือง

ของพระพุทธศาสนา ดังนั้นวัดจึงเป็นแหล่งรวมศิลปกรรมแขนงต่าง ๆ ทั้งในการวิจิตรศิลป์ สถาปัตยกรรม ประติมากรรม เป็นต้น

ความสำคัญของพระพุทธศาสนาต่อสังคมไทยในฐานะเป็นสภาพแวดล้อมที่กว้างขวาง และครอบคลุมสังคมไทย

พระพุทธศาสนาเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของคนไทยในทุก ๆ ด้าน จึงมีลักษณะที่เป็นสภาพที่กว้างขวางและครอบคลุมสังคมไทย ซึ่งพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึงความสำคัญของพระพุทธศาสนา ไว้อย่างครอบคลุมประเด็น พระพุทธศาสนาถือว่าเป็นศาสนาประจำชาติ ทั้งนี้เพราะ การที่พระพุทธศาสนากับชนชาติไทยได้มีความสัมพันธ์แนบแน่นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทั้งในทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในทางประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของชนชาติไทย เนื่องมาด้วยกันกับความเป็นมาของพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะนับตั้งแต่สมัยที่ชนชาติไทยมีประวัติศาสตร์อันชัดเจน ชาวไทยก็ได้นับถือพระพุทธศาสนาต่อเนื่องตลอดมา จนกล่าวได้ว่า ประวัติศาสตร์ของประเทศไทย เป็นประวัติศาสตร์ของชนชาติที่นับถือพระพุทธศาสนา

ในด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนไทยได้ผูกพันประสานกลมกลืนกับหลักความเชื่อ และหลักปฏิบัติในพระพุทธศาสนาตลอดเวลายาวนาน จนทำให้เกิดการปรับตัวเข้าหากัน และสนองความต้องการของกันและกัน ตลอดจนผสมคลุกเคล้ากับความเชื่อถือและข้อปฏิบัติสายอื่น ๆ ที่มีมาในหมู่ชนชาวไทย ถึงขั้นที่ทำให้เกิดมีระบบความเชื่อและความประพฤติปฏิบัติทางพระพุทธศาสนา ที่เป็นแบบของคนไทยโดยเฉพาะ อันมีรูปลักษณะและเนื้อหาของตนเอง ที่เน้นเด่นบางแง่บางด้านเป็นพิเศษ แยกออกได้จากพระพุทธศาสนาอย่างทั่ว ๆ ไป เรียกว่า พระพุทธศาสนาแบบไทยหรือพระพุทธศาสนาของชาวไทย

วัฒนธรรมไทยทุกด้านมีรากฐานสำคัญอยู่ในพระพุทธศาสนา คำมากมายในภาษาไทยมีต้นกำเนิดมาจากภาษาบาลี และมีความหมายสืบเนื่อง ปรับเปลี่ยนมาจากคติในพระพุทธศาสนา แบบแผนและครรลองตามหลักการของพระพุทธศาสนา ได้รับการยึดถือเป็นแนวทาง และเป็นมาตรฐานสำหรับความประพฤติ การบำเพ็ญกิจหน้าที่ และการดำเนินชีวิตของคนในสังคมไทยทุกระดับ ทั้งสถาบันพระมหากษัตริย์และประชาชนทั่วไป

ป ๓.๒/พ ๒-๐๑

ใบงานที่ ๐๒

คำชี้แจง นักเรียนศึกษาใบความรู้ที่ ๐๒ แล้วเขียนสรุปวิธีปฏิบัติตนเมื่อต้องเข้าร่วมพิธีต่าง ๆ ทางศาสนา คนละ ๑ พิธี

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

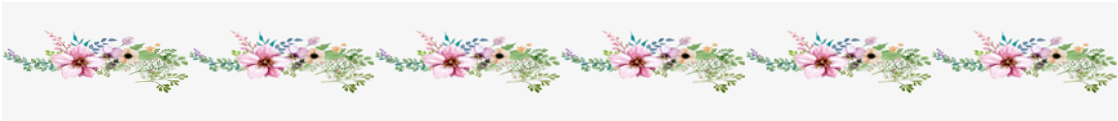
.....

.....

.....

.....

.....

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบความรู้ที่ ๐๒

เรื่อง การปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมในงานมงคลสมรส

- ๑) ควรตอบรับหรือปฏิเสธคำเชิญ
- ๒) แต่งกายสุภาพตามสากลนิยมให้เหมาะสมกับงาน เจาภาพและสถานที่
- ๓) จัดหาของขวัญ เชื้อคของขวัญหรือเงินสดเพื่อมอบให้แก่เจ้าบ่าวเจ้าสาว
- ๔) เมื่อไปถึงงานควรทักทายเจ้าภาพและสงของขวัญให้แก่เจ้าหน้าทีผู้รับของขวัญ
- ๕) หยิบของชำร่วยเพียงชิ้นเดียว
- ๖) ควรนั่งตามที่เจ้าภาพเชิญให้
- ๗) เมื่อถึงเวลาพิธีการ ประธานกล่าวอวยพรเจ้าบ่าวเจ้าสาว แกรับเชิญควรให้

ความสนใจและตั้งใจฟัง

- ๘) ารมรับประทานอาหารตามมารยาทของรูปแบบการจัดเลี้ยง
- ๙) เมื่อจะกลับควรลาเจ้าภาพหรือเจ้าบ่าวเจ้าสาว

เรื่อง การปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมในงานอุปสมบท

- ๑) แต่งกายให้สุภาพ เรียบร้อยตามวัฒนธรรมไทย
- ๒) เมื่อไปถึงงานควรพบเจ้าภาพก่อน
- ๓) นั่งตามคำเชิญของเจ้าภาพตามที่จัดให้
- ๔) ไม่พูดคุยเสียงดังในขณะที่กำลังประกอบพิธี
- ๕) ไม่ดื่มสุรา ไม่สูบบุหรี่อันเป็นการรบกวนผู้นั่งใกล้เคียง
- ๖) เมื่อจะกลับควรลาเจ้าภาพ

ใบงานที่ ๐๑

คำชี้แจง

- ๑. นักเรียนแบ่งกลุ่ม และเลือกประธาน
- ๒. นักเรียนศึกษาใบความรู้ที่ ๐๑ เวลา ๑๐ นาที
- ๓. ประธานนำปฏิบัติในการไหว้พระสงฆ์ ไหว้บุคคลทั่วไป และกราบแบบเบญจางคประดิษฐ์
- ๔. คัดเลือกตัวแทนเข้าประกวดการกราบแบบเบญจางคประดิษฐ์ ๑ คน
- ๕. ส่งผู้แทนกำหนดเกณฑ์คัดเลือกและเป็นกรรมการ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

กลุ่มที่.....ชื่อกลุ่ม.....

ชื่อ.....	สกุล.....	เลขที่.....	ชั้น.....
ชื่อ.....	สกุล.....	เลขที่.....	ชั้น.....
ชื่อ.....	สกุล.....	เลขที่.....	ชั้น.....
ชื่อ.....	สกุล.....	เลขที่.....	ชั้น.....
ชื่อ.....	สกุล.....	เลขที่.....	ชั้น.....

ใบความรู้ที่ ๐๑

เรื่อง การแสดงความเคารพพระรัตนตรัย

พระรัตนตรัย คือ สิ่งประเสริฐสุดสามสิ่งในพระพุทธศาสนา ได้แก่ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ สิ่งประเสริฐสุดสามสิ่งนี้ถือว่าเป็นที่สักการะบูชาของชาวพุทธ การแสดงความเคารพพระรัตนตรัย มีธรรมเนียมที่ถือว่าเป็นมารยาทของชาวพุทธที่ดีพึงปฏิบัติอยู่ ๓ แบบ คือ การประนมมือ การไหว้ และการกราบ

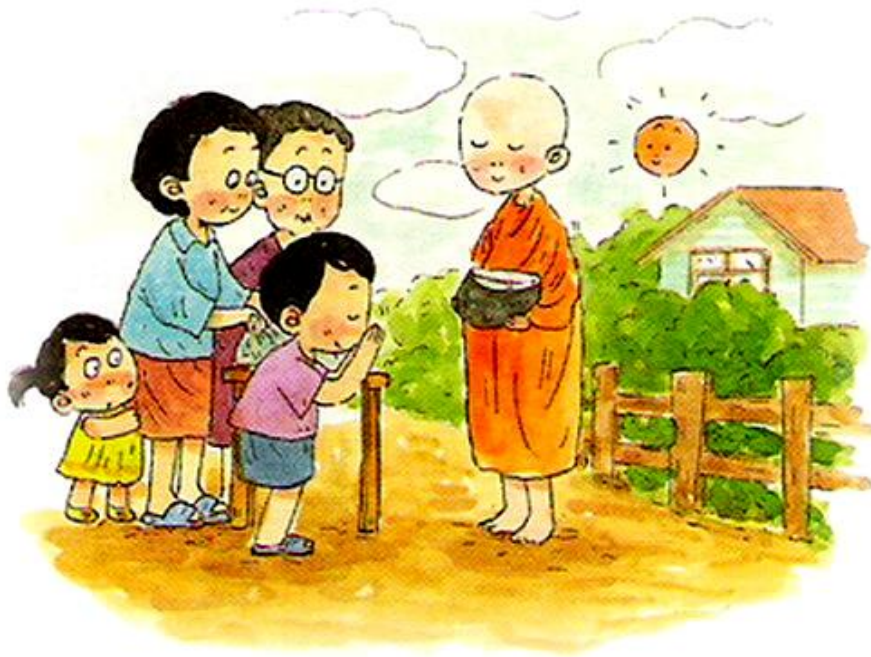
๑. การประนมมือ (อัญชลีกรรม)

การประนมมือ คือ การยกมือทั้งสองตั้ง ประนมขึ้นเป็นพุ่ม โดยให้ฝ่ามือทั้งสองชิด กันตั้งไว้ระหว่างอก นิ้วมือทั้งสองสับชิดกัน ไม่เหยียดตรงไปข้างหน้า แขนทั้งสองกาง ห่างจากลำตัวพอสมควร คือไม่ห่างมาก หรือติดแน่นกับลำตัว เงยหน้ามองตรงต่อ สิ่งที่เคารพ ลำตัวตั้งตรงหลังไม่งอ การ ประนมมือเคารพพระรัตนตรัยควรทำด้วยความเคารพอ่อนน้อม อย่าปล่อยให้ นิ้วมือ งอหัก อย่างเอานิ้วประสานกัน ไม่ยกมือประนมให้สูงจนจรดคาง และไม่ปล่อยให้ มือตกลงมาอยู่ที่หน้าท้อง เป็นต้น

๒. การไหว้ (นมัสการ) ยกมือที่ประนมขึ้นจรดหน้าผากพร้อมกับน้อมหรือก้ม ศีรษะลงเล็กน้อยให้ปลายนิ้วชี้จรดดินผผ ปลายนิ้วหัวแม่มือจรดกลางหน้าผากหรือ ระหว่างคิ้ว ไหว้ครั้งเดียวแล้วลดมือลง สำหรับชายยื่นส้นเท้าชิด ปลายเท้าแยกออก เล็กน้อย สำหรับหญิงก้าวขาขวาออกไปข้างหน้าย่อตัวหรือค้อมตัวต่ำลงเล็กน้อย

การไหว้พระรัตนตรัยกระทำในโอกาสต่าง ๆ เช่น ไหว้พระสงฆ์ขณะที่นั่งเก้าอี้หรือยืนอยู่หรือกำลังเดินผ่าน (ถ้าพระสงฆ์นั่งอยู่บนพื้นใช้การกราบแทน) การแสดงความเคารพบูชาบุญคุณและบูชาสถานก็กระทำด้วยการไหว้

๓. การกราบ (อภิวาท) การกราบพระรัตนตรัยนั้นใช้วิธีการกราบแบบเบญจางคประดิษฐ์ คือ การกราบโดยให้อวัยวะทั้ง ๕ ได้แก่ เข่า ๒ มือ ๒ หน้าผาก

๑ จรดพื้นสำหรับชายนิยมนั่งคุกเข่า ปลายเท้าจรดพื้นนั่งทับส้นเท้า จังหวะที่หนึ่งนั่งประนมมือ จังหวะที่สอง ยกมือขึ้นจรดหน้าผาก จังหวะที่สาม คว่ำมือทั้งสองลงแบนราบพร้อมกัน เมื่อมือถึงพื้นให้แยกออกจากกันพอที่หน้าผากจะจรดพื้นได้ ให้ศอกต่อกับหัวเข่าแล้วลุกนั่งตัวตรง ทำอย่างนี้จนครบ ๓ ครั้ง แล้วยกมือขึ้น “จบ” อยู่ระหว่างคิ้วหรือหน้าผากอีกครั้ง สำหรับหญิงนั่งให้เข่ายันพื้นโดยให้หัวเข่าชิดกัน ทอดปลายเท้าเหยียดออกไปด้านหลัง หงายฝ่าเท้า นั่งทับส้นเท้า ส่วนจังหวะและวิธีการกราบทำอย่างเดียวกับชาย แต่อย่าเอาข้อศอกค่อมเข่า

ใบงานที่ ๐๑

คำชี้แจง สมาชิกในกลุ่มช่วยกันเขียนสรุปความรู้ที่ได้จากการศึกษาใบความรู้ พร้อมกับนำเสนอหน้าชั้นเรียน

Large rectangular area with horizontal dotted lines for writing.

กลุ่มที่.....ชื่อกลุ่ม.....

สมาชิกในกลุ่ม

- ชื่อ.....สกุล..... เลขที่..... ชั้น.....
ชื่อ.....สกุล..... เลขที่..... ชั้น.....
ชื่อ.....สกุล..... เลขที่..... ชั้น.....
ชื่อ.....สกุล..... เลขที่..... ชั้น.....
ชื่อ.....สกุล..... เลขที่..... ชั้น.....

ใบงานที่ ๐๒

★★★★★	ป ๓.๒/ผ ๔-๐๓
-------	--------------

คำชี้แจง นักเรียนวาดภาพวิธีปฏิบัติตามไตรสิกขาและหลักธรรมโอวาท ๓ พร้อมเขียนอธิบายประกอบภาพ

ชื่อ.....สกุล..... เลขที่ ชั้น.....

ใบความรู้ที่ ๐๑

เรื่อง วิธีปฏิบัติตามไตรสิกขา และหลักธรรมโอวาท ๓

วิธีปฏิบัติตามไตรสิกขา

"ศีล" ซึ่งหมายถึงการประพฤติดี ประพฤติถูกต้องตามหลักทั่ว ๆ ไป ไม่ทำให้อื่นเดือดร้อน และไม่ทำให้ตนเองเดือดร้อน มีจำแนกไว้เป็นศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๑๐ ศีล ๒๒๗ หรืออื่น ๆ อีก เป็นการปฏิบัติเพื่อความสงบเรียบร้อย ปราศจากโทษขั้นต้น ๆ ทางกาย ทางวาจาของตน ที่เกี่ยวกับสังคม และส่วนรวม หรือเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่จำเป็นแก่การเป็นอยู่

"สมาธิ" ข้อนี้ได้แก่การบังคับจิตใจของตัวเองไว้ให้อยู่ในสภาพที่ จะทำประโยชน์ให้มากที่สุด ตามที่ตนต้องการ ขอให้ตั้งข้อสังเกตความหมายของคำว่า "สมาธิ" ไว้ให้ถูกต้อง โดยมากท่านทั้งหลายย่อมจะได้ฟังมาว่า สมาธินั้นคือจิตที่ตั้งมั่น แน่วแน่มั่นเหมือนท่อนไม้ หรือมากกว่าเป็นจิตที่สงบ เป็นจิตที่บริสุทธิ์ แต่ลักษณะเพียง ๒ อย่างนั้น ไม่ใช่ความหมายอันแท้จริงของสมาธิ การกล่าวเช่นนี้มีหลักใน พุทธวจนะนั่นเอง ; พระองค์ทรงแสดงลักษณะของจิต ด้วยคำอีกคำหนึ่งซึ่งสำคัญที่สุด คือคำว่า "กมมณีโย" แปลว่า สมควรแก่การทำงาน และคำนี้เป็นคำสุดท้ายที่ทรงแสดง ลักษณะจิตที่เป็นสมาธิ

"ปัญญา" หมายถึงการฝึกฝนอบรม ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจอันถูกต้อง และสมบูรณ์ถึงที่สุดในสิ่งทั้งปวง ตามที่มันเป็นจริง คนเราตามปกติไม่สามารถรู้อะไร ๆ ให้ถูกต้องตามที่เป็นจริงได้ คือมันถูกแต่เพียงตามที่เราเข้าใจเอาเอง หรือตามโลกสมมติ มันจึงไม่ใช่ตามความจริง ด้วยเหตุนี้พุทธศาสนาจึงมีระเบียบปฏิบัติเรียกว่า ปัญญาสิกขา นี้ขึ้นอีกส่วนหนึ่ง เป็นส่วนสุดท้ายสำหรับจะได้ฝึกฝนอบรม ให้เกิดความเข้าใจ ให้เห็นแจ้งในสิ่งทั้งหลาย ตามที่เป็นจริงโดยสมบูรณ์

วิธีปฏิบัติตามหลักธรรมโอวาท ๓

การปฏิบัติตนตามหลักธรรมโอวาท ๓ ประกอบด้วย ทำความดี ไม่ทำความชั่วทำจิตใจให้บริสุทธิ์ ซึ่งมีแนวทางปฏิบัติครอบคลุมคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหมด ย่อมส่งผลให้ชีวิตประสบความสำเร็จ

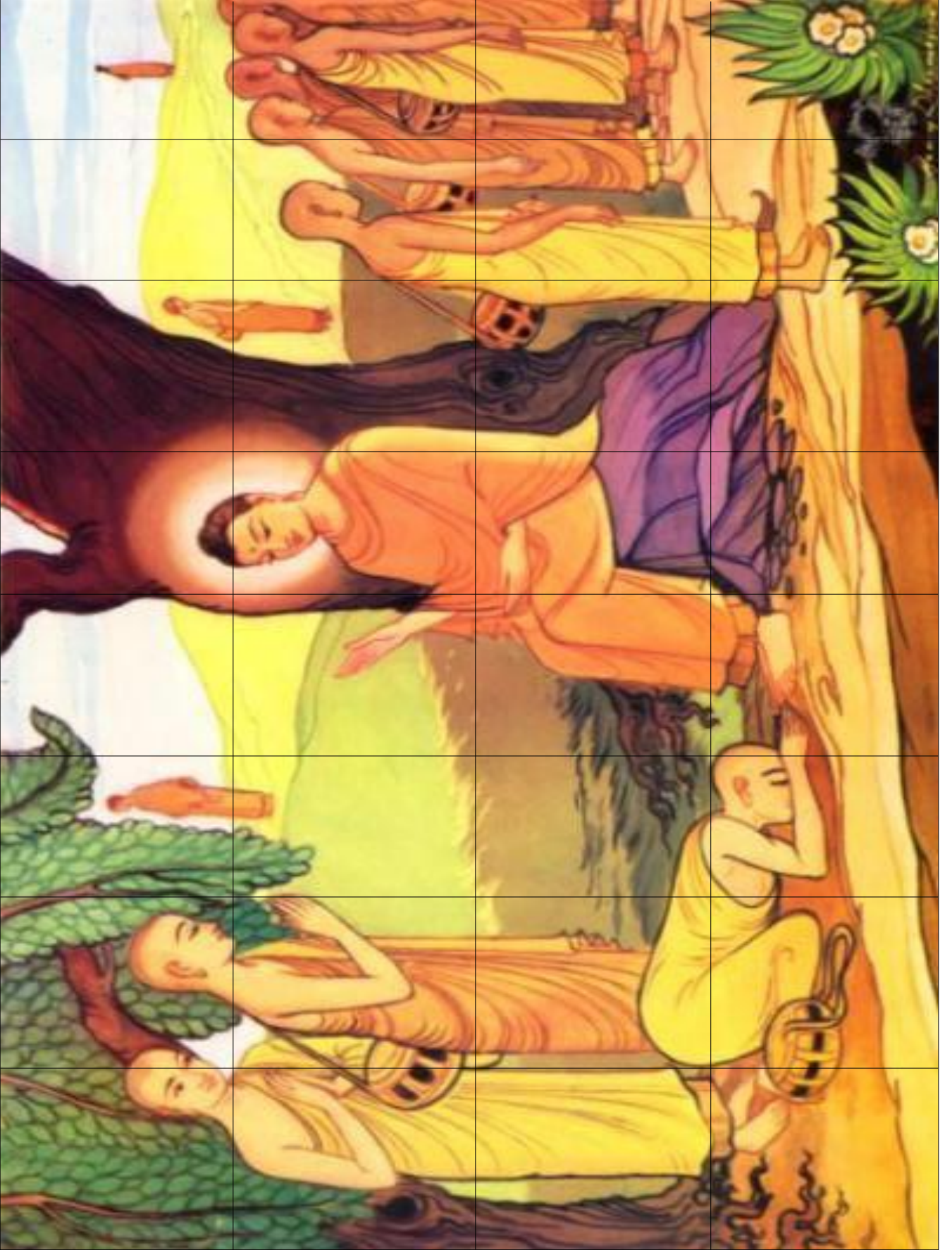
โอวาท ๓ หมายถึงคำแนะนำคำตักเตือนคำกล่าวสอนโอวาทของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสรุปได้ ๓ ประการคือ

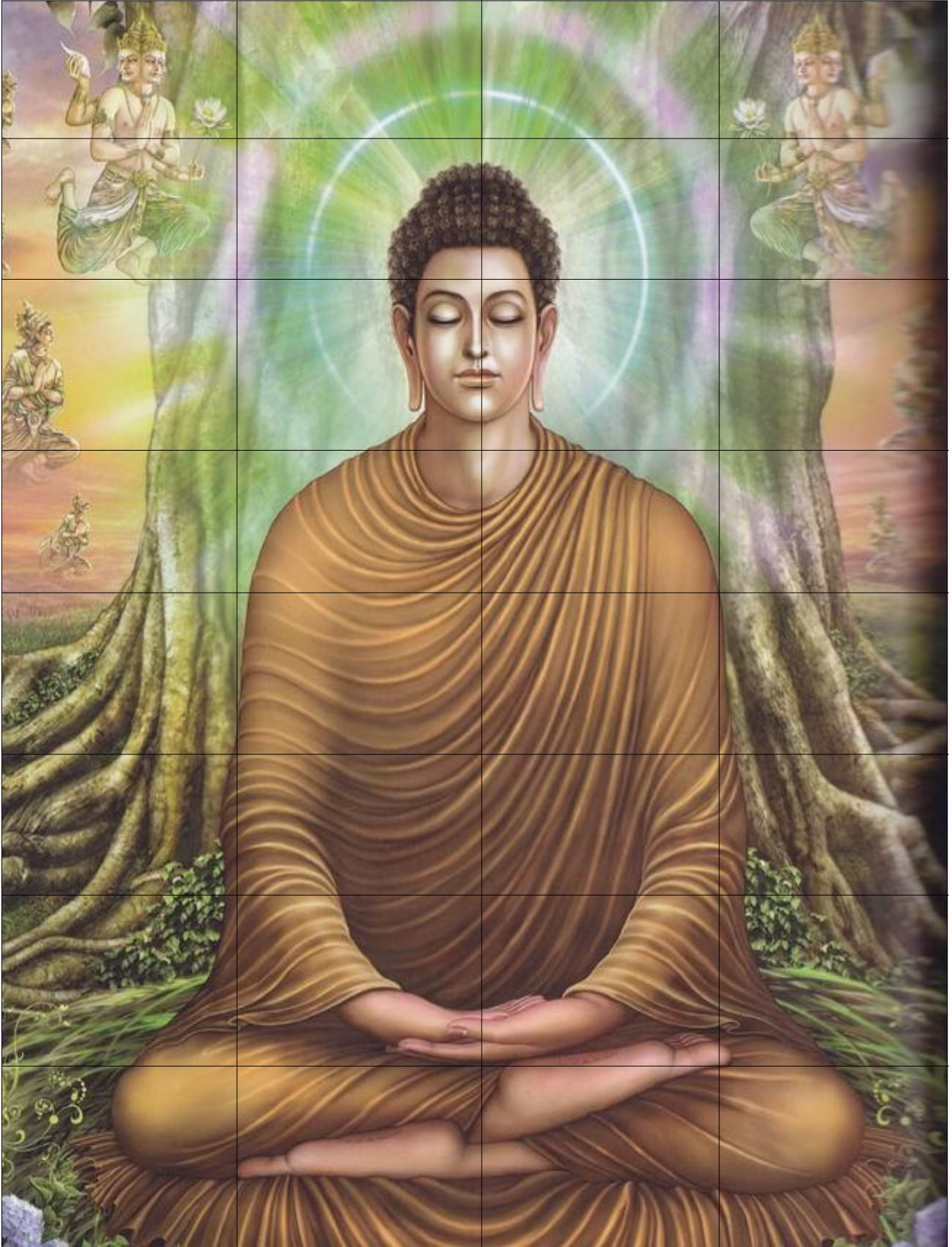
๑. ไม่ทำความชั่ว เช่น ไม่ลักขโมย ไม่ทะเลาะวิวาทกันคนไม่ทำความชั่วจิตใจก็แจ่มใส มีความสุขกายสุขใจ

๒. ทำความดี เช่น มีความเมตตาต่อผู้อื่น พุดจาไพเราะอ่อนหวานผู้ที่ทำดีย่อมได้รับผลตอบแทนดี

๓. ทำจิตใจให้ผ่องใส กำจัดสิ่งที่ทำให้จิตใจเศร้าหมองออกไป เช่น ความโลภความโกรธผู้ที่มีจิตใจผ่องใสย่อมพบกับความสุขความเจริญ

๘) ข้อใดไม่ใช่โอกาสในการทำบุญงานมงคล

- ก. งานทำบุญขึ้นบ้านใหม่
- ข. งานฉลองรับปริญญา
- ค. งานแต่งงาน
- ง. งานฌาปนกิจ

๙) น้ำที่เจ้าภาพนำมาใช้กรวดน้ำ ควรเป็นน้ำในข้อใด

- ก. น้ำต้มสุก
- ข. น้ำสะอาด
- ค. น้ำฝนรองจากกลางแจ้ง
- ง. น้ำประปาที่รองทิ้งไว้ ๒ วัน

๑๐) เมื่อพระสงฆ์อนุโมทนา เจ้าภาพปฏิบัติอย่างไร

- ก. ถวายภัตตาหาร
- ข. อาราธนาศีล
- ค. จุดธูปเทียน
- ง. กรวดน้ำ

หน่วยย่อยที่ ๓
พวจิตแจ่มใส

แบบทดสอบก่อนเรียน

หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ หน่วยที่ ๓ เด็กไทยไฟดี
หน่วยย่อยที่ ๓ พาจิตแจ่มใส ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ทับอักษรหน้าคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

<p>๑. การสวดมนต์บทสรรเสริญพระพุทธคุณ เป็นการน้อมรำลึกถึงสิ่งใด</p> <p>ก. พระพุทธเจ้า</p> <p>ข. พระสงฆ์</p> <p>ค. พระธรรม</p> <p>ง. พระรัตนตรัย</p>	<p>๖. การเคลื่อนไหวอริยาบถในชีวิตประจำวันควรมีสิ่งใดกำกับ</p> <p>ก. ความรู้สึก</p> <p>ข. ลมหายใจ</p> <p>ค. สติสัมปชัญญะ</p> <p>ง. อารมณ์</p>
<p>๒. บทสวดมนต์สรรเสริญพระสังฆคุณ เป็นการสวดสรรเสริญสิ่งใด</p> <p>ก. พระพุทธเจ้า</p> <p>ข. พระสงฆ์</p> <p>ค. พระอรหันต์</p> <p>ง. พระรัตนตรัย</p>	<p>๗. “มะนาวเปรี้ยว น้ำตาลหวาน” เป็นการรับรู้ความรู้สึกจากสิ่งใด</p> <p>ก. ตา</p> <p>ข. หู</p> <p>ค. จมูก</p> <p>ง. ลิ้น</p>
<p>๓. เสื้อผ้าแบบไหนไม่ควรสวมใส่ในขณะที่ทำสมาธิ</p> <p>ก. เสื้อผ้าที่สวมใส่แล้วสบายตัว</p> <p>ข. เสื้อผ้าที่ไม่หลวมรุ่มร่าม</p> <p>ค. เสื้อผ้าที่คับแน่นเกินไป</p> <p>ง. เสื้อผ้าที่ไม่ใช้สีฉูดฉาด</p>	<p>๘. ข้อใดแสดงว่าเราเดินอย่างมีสติ</p> <p>ก. เดินเร็วๆ ให้ทันคนอื่น</p> <p>ข. ขณะเดินรู้ว่ากำลังเดิน</p> <p>ค. ขณะเดินคุยโทรศัพท์ไปด้วย</p> <p>ง. คิดเรื่องต่าง ๆ ขณะเดิน</p>
<p>๔. ข้อใดเป็นการภาวนาที่ไม่ถูกต้อง</p> <p>ก. ลมหายใจเข้าว่าพุทธ</p> <p>ข. ลมหายใจออกว่าโอ</p> <p>ค. ตั้งสติตามลมหายใจเข้า - ออก</p> <p>ง. ภาวนาขอให้มิใช่ชลาภ</p>	<p>๙. ใครมีสมาธิในการฟัง</p> <p>ก. ตึกทำการบ้านขณะฟังครู</p> <p>ข. พลอยเหม่อไปนอกห้องขณะที่ครูสอน</p> <p>ค. ภูมิตอบคำถามของครูจากการฟัง</p> <p>ง. น้อยพูดแข่งกับครู</p>
<p>๕. ข้อใด คือ จุดมุ่งหมายของการฝึกสมาธิ</p> <p>ก. เพื่อให้เรียนเก่ง</p> <p>ข. เพื่อให้มีคณับถือ</p> <p>ค. เพื่อให้สุขภาพแข็งแรง</p> <p>ง. เพื่อให้มีจิตใจแน่วแน่มั่นคง</p>	<p>๑๐. การทำสิ่งใดถ้าไม่มีสติจะเกิดผลเสียมากที่สุด</p> <p>ก. เดินข้ามถนน</p> <p>ข. ฟังเพลง</p> <p>ค. อ่านหนังสือ</p> <p>ง. ดูโทรทัศน์</p>

ใบงานที่ ๐๑

★ ★ ★ ★ ★	ป.๓.๓/พ.๑-๐๑
-----------	--------------

คำชี้แจง นักเรียนดูภาพ แล้วอภิปรายร่วมกันถึงสาเหตุและผลที่จะเกิดขึ้น

สาเหตุของการกระทำในภาพ คือ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ผลที่อาจจะเกิดขึ้น คือ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ใบงานที่ ๐๒

คำชี้แจง นักเรียนเขียนอธิบายตามหัวข้อที่กำหนด

๑. ความหมายของสติสัมปชัญญะ สมาธิและปัญญา

สติสัมปชัญญะ

.....

.....

.....

สมาธิ

.....

.....

.....

ปัญญา

.....

.....

.....

.....

๒. ประโยชน์ของสติสัมปชัญญะ สมาธิและปัญญา

๑) จงบอกผลเสียของการขาดสติสัมปชัญญะ

.....

.....

.....

.....

.....

๒) การมีสมาธิในการทำกิจกรรมต่างๆ จะมีประโยชน์อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

๓) การมีปัญญาก่อให้เกิดผลดีอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

ใบความรู้ที่ ๑

ความหมายของสติ สัมปชัญญะ สมาธิ และปัญญา

สติสัมปชัญญะ เป็นลักษณะอาการของจิตของเรา แบ่งเป็น ๒ ประการ คือ สติ และ สัมปชัญญะ

สติ คือ ความนึกได้ระลึกได้การระลึกสิ่งที่ทำเช่นนักเรียนมีหน้าที่เรียนก็ต้องตั้งใจศึกษาเล่าเรียน

สัมปชัญญะ คือ การรู้ตัวว่ากระทำอะไรอยู่

สมาธิ คือ ความตั้งมั่นของจิตสงบมั่นคงไม่วอกแวก

ปัญญา คือ ความรอบรู้ หรือชาญฉลาดในสิ่งต่างๆเช่นนักเรียนเรียนวิชาที่เรียนอย่างชาญฉลาด

สติสัมปชัญญะสมาธิและปัญญามีประโยชน์ทำให้เราผู้ฝึกปฏิบัติมีความจำแนกและมีสติรู้ตัวอยู่กับการเรียนการศึกษาอยู่ตลอดเวลาการมีสติดี สัมปชัญญะมั่นคงจะทำให้เกิดสมาธิตั้งมั่นทำให้คิดทำพูดในสิ่งที่ถูกต้อง ทำให้ไม่ลืมหืมัวไม่เผลอตัวใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญสิ่งต่างๆได้จนก่อให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด

ใบงานที่ ๐๑

การฝึกปฏิบัติวิธีบริหารจิตและเจริญปัญญา

คำชี้แจง นักเรียนฝึกปฏิบัติการบริหารจิตและเจริญปัญญาตามขั้นตอนดังนี้

๑. นั่งเตรียมพร้อมในการกราบพระ ตั้งใจกล่าวคำนมัสการและคำบูชาพระรัตนตรัย
๒. เปลี่ยนท่านั่งเป็นขัดสมาธิด้วยท่าที่สบายๆ เอาเท้าขวาทับเท้าซ้าย เอามือขวาทับมือซ้ายวางบนหน้าตัก นั่งตัวตรง เพื่อให้ลมหายใจเดินได้สะดวก กำหนดสติให้มั่นคง
๓. ภาวนาในใจว่า “พุท” เมื่อหายใจเข้า และ “โธ” เมื่อหายใจออก เพื่อให้จิตมีเครื่องยึดเหนี่ยว ปฏิบัติเช่นนี้ไปเรื่อยๆ จนจิตใจสงบ (อาจจะใช้วิธีการทำสมาธิแบบอื่นได้)
๔. เมื่อบำเพ็ญสมาธิภาวนาเสร็จแล้วให้กราบเบญจางคประดิษฐ์ ๓ ครั้ง จากนั้นให้แผ่เมตตาและกรวดน้ำทุกครั้ง

ใบงานที่ ๐๒

คำชี้แจง นักเรียนจงสรุปขั้นตอน วิธีการและประโยชน์ของการบริหารจัดการและเจริญปัญญา

การบริหารจัดการและเจริญปัญญา

ขั้นตอน/วิธีฝึกปฏิบัติ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ประโยชน์ที่ได้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ชื่อ.....เลขที่.....ชั้น.....

ใบความรู้ที่ ๐๑

วิธีฝึกปฏิบัติการบริหารจัดการและเจริญปัญญา

การฝึกบริหารจัดการและเจริญปัญญา ควรฝึกทุกวันวันละ ๑๐ – ๑๕ นาที ซึ่งมีขั้นตอนวิธีการฝึกปฏิบัติ ดังนี้

๑. นั่งเตรียมพร้อมในการกราบพระ ตั้งใจกล่าวคำนมัสการและคำบูชาพระรัตนตรัย
๒. เปลี่ยนท่านั่งเป็นขัดสมาธิด้วยท่าที่สบายๆ เอาเท้าขวาทับเท้าซ้าย เอามือขวาทับมือซ้ายวางบนหน้าตัก นั่งตัวตรง เพื่อให้ลมหายใจเดินได้สะดวก กำหนดสติให้มั่นคง
๓. ภาวนาในใจว่า “พุท” เมื่อหายใจเข้า และ “โธ” เมื่อหายใจออก เพื่อให้จิตมีเครื่องยึดเหนี่ยว ปฏิบัติเช่นนี้ไปเรื่อยๆ จนจิตใจสงบ (อาจจะใช้วิธีการทำสมาธิแบบอื่นได้)
๔. เมื่อบำเพ็ญสมาธิภาวนาเสร็จแล้วให้กราบเบญจางคประดิษฐ์ ๓ ครั้ง จากนั้นให้แผ่เมตตาและกรวดน้ำทุกครั้ง
๕. ใช้เวลาฝึกสมาธิ ๑๐ นาที
๖. นักเรียนร่วมอภิปรายผลจากการฝึกปฏิบัติ

ใบความรู้ที่ ๐๒

บทสวดมนต์ บทแผ่เมตตา และบทกรวดน้ำ

บทนมัสการพระพุทธเจ้า

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ.

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ.

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ.

(กราบ)

คำบูชาพระรัตนตรัย

อะระหัง สัมมาสัมพุทธโรภะคะวา

พระผู้มีพระภาคเจ้า, เป็นพระอรหันต์ดับเพลิงกิเลสเพลิงทุกข์สิ้นเชิงตรัสรู้
ชอบได้โดยพระองค์เอง

พุทธังภะคะวันตัง อภิวาเทมิ

ข้าพเจ้าขออภิวาทพระผู้มีพระภาคเจ้า, ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน (กราบ)

สวากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม

พระธรรมเป็นธรรมที่พระผู้มีพระภาคเจ้า, ตรัสไว้ดีแล้ว

ธัมมังนะมัสสามิ

ข้าพเจ้าขอนมัสการพระธรรม (กราบ)

สุปะฏิปปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ

พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า, ปฏิบัติดีแล้ว

สังฆัง นะมามิ

ข้าพเจ้าขอนอบน้อมพระสงฆ์ (กราบ)

บทแผ่เมตตา

สัพเพ สัตตา	สัตว์ทั้งหลายที่เป็นเพื่อนทุกข์เกิดแก่เจ็บตายด้วยกันทั้งหมด ทั้งสิ้น
อะเวรา (โหนดุ)	จงเป็นสุขเป็นสุขเถิดอย่าได้มีเวรแก่กันและกันเลย
อัปยาปัชฌา (โหนดุ)	จงเป็นสุขเป็นสุขเถิดอย่าได้เบียดเบียนซึ่งกันและกันเลย
อะนีฆา (โหนดุ)	จงเป็นสุขเป็นสุขเถิดอย่าได้มีความทุกข์กายทุกข์ใจเลย
สุขี อตตานัง परिหะรันตु	จงมีแต่ความสุขกายสุขใจ รักษาตนให้พ้นจากทุกข์ภัยทั้งสิ้น เถิด

บทกรวดน้ำ(อย่างย่อ)

อิทัง เม ญาตินัง โทตุ สุขิตา โหนดุ ญาตะโย

ขอผลบุญนี้ จงสำเร็จแก่ญาติทั้งหลายของ ข้าพเจ้า ขอญาติทั้งหลายของข้าพเจ้าจงมี
ความสุขกาย สุขใจเถิด

เกม บอกซ้ำ้าทวน

จุดประสงค์ เพื่อเป็นการฝึกสมาธิ

จำนวนคนเล่น ๓ - ๕ คน

วิธีการเล่น ๑. ให้คนแรกบอกชื่ออะไรก็ได้ที่เป็นหมวดหมู่ชัดเจน เช่น ผลไม้
สิ่งของ ชื่อประเทศ ชื่อจังหวัด เป็นต้น

๒. คนที่สองต้องบอกชื่อในหมวดหมู่เดียวกัน แต่ต้องบอกซ้ำของ
คนแรกด้วย

๓. คนที่สาม สี่ และห้า ก็ทำเช่นเดียวกับคนที่สอง โดยการบอกทุก
ครั้งจะต้องบอกตั้งแต่คนแรก คนที่สอง คนที่สาม คนที่สี่และคนที่ห้าทุกครั้ง..

๔. ถ้ามีผู้เล่นคนใดบอกลำดับผิด ก็จะถูกคัดออก คนสุดท้ายที่บอก
ได้ถูกต้องจะเป็นผู้ชนะ

ใบงานที่ ๐๑

คำชี้แจง นักเรียนบอกประโยชน์ของการยืน การเดิน การนั่งและการนอนอย่างมีสติ ที่มีต่อการดำเนินชีวิตประจำวันพร้อมกับตกแต่งชิ้นงานให้สวยงาม

ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบความรู้ที่ ๐๑

เรื่อง การยืน เดิน นั่ง และนอนอย่างมีสติ

ในชีวิตประจำวันของเราอิริยาบถของการยืน เดิน นั่ง และนอน เป็นสิ่งที่เราสามารถใช้เป็นประจำ แต่จะทำอย่างไรให้อิริยาบถเหล่านั้นเต็มไปด้วยสติและสัมปชัญญะ เพื่อให้เป็นการยืน เดิน นั่ง นอน อย่างพร้อมสมบูรณ์ไม่ผิดพลาด

วิธีฝึกสติโดยใช้วิธีการยืน เดิน นั่งนอน ซึ่งเป็นอิริยาบถที่เราใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น

ยืน ยืนตัวตรง ขาชิด มีสติตั้งมั่น ภาวนาว่า “ยืนหนอ ยืนหนอ”

เดิน จิตอยู่ที่เท้าของทุกอย่างก้าว มีสติตั้งมั่น ภาวนาว่า “เดินหนอ เดินหนอ”

นั่ง ตั้งกายให้ตรง มีสติรู้ตัวว่านั่งอยู่ ภาวนาว่า “นั่งหนอ นั่งหนอ”

นอน ก็รู้ว่านอนและให้ภาวนาว่า “นอนหนอ นอนหนอ”

การฝึกนี้มีประโยชน์ ทำให้นักเรียนมีสติอยู่กับตัวตลอดเวลา ความจำดี และเรียนหนังสือเก่ง ขณะเรียนหนังสือมีสติจำสิ่งที่ครูสอน จะทำให้นักเรียนเข้าใจในสิ่งที่ครูสอนชัดเจน มีความจำได้แม่นยำ ทำให้ผลการเรียนดีขึ้น การมีสติอยู่กับตัว จะทำให้เราทำอะไรไม่ผิดพลาด

นอกจากนี้ การมีสติทำให้รู้จักระมัดระวังตัว ยับยั้งไม่ให้ไปในทางเสื่อมเสีย กระตือรือร้น ไม่นิ่งอยู่กับที่ ไม่นิ่งเฉย ไม่ดูตาย ไม่เกียจคร้าน รอบคอบในการทำงาน เช่น มีสติเมื่อเพื่อนชวนให้สูบบุหรี่ก็ไม่สูบ ยับยั้งตัวเองได้ เป็นต้น

การฝึกสติ

การฝึกสติเป็นการกำหนดรู้ความรู้สึก เมื่ออวัยวะต่างๆ ได้สัมผัสกับสิ่งรอบกาย ได้แก่ ตาเห็นรูป หูฟังเสียง จมูกดมกลิ่น ลิ้นลิ้มรส และกายสัมผัสสิ่งที่มากระทบ

ตัวอย่าง การฝึกเห็น เช่น

เมื่อตาเห็นรูป ก็กำหนดว่า **เห็นหนอ เห็นหนอ**

เห็นรูปอะไร เช่น เห็นดอกไม้ ก็กำหนดว่า **เห็นดอกไม้หนอ เห็นดอกไม้หนอ**

เกิดความรู้สึกชอบ หรือ ไม่ชอบ ถ้าชอบก็กำหนดว่า **ชอบหนอ ชอบหนอ**

ถ้าไม่ชอบก็กำหนดว่า **ไม่ชอบหนอ ไม่ชอบหนอ**

*ฝึกการได้ยิน การได้กลิ่น การได้ลิ้มรสสัมผัส ก็ฝึกในลักษณะเดียวกันนี้

เรื่อง การยืนอย่างมีสติ

ฝึกยืนอย่างมีสติ

ตั้งสติให้มั่น ปฏิบัติตามอริยาบถ ดังนี้

1. ยืนตัวตรงตามสบาย ไม่ต้องเกร็งตัวในท่าสงบ เท้าห่างกันพอสมควร
2. ปล่อยแขนไว้ข้างลำตัว
3. สายตาทอดลงจับที่ปลายจมูกของตนเอง ไม่สอดสายไปมองที่อื่น
4. ยกมือซ้ายพร้อมกับภาวนาวา

ยกมือ (ยกมือซ้าย)

มาหนอ (โน้มแขนซ้ายมาที่หน้าท้อง)

วางหนอ (วางแขนซ้ายไว้บนหน้าท้อง)

๑. ยกมือขวาพร้อมกับภาวนาวา **ยกหนอ มาหนอ วางหนอ** เช่นเดียวกับมือซ้าย
๒. กำหนดรู้ที่อาการ อาการเคลื่อนไหวของท้องขณะหายใจเข้าภาวนาในใจว่า **พองหนอ** ขณะหายใจออกภาวนาวา **ยุบหนอ** นั่นคือ ภาวนาขณะหายใจ **เข้า - ออก** ว่า **ยุบหนอ - พองหนอ** ติดต่อกันไป
๓. เมื่อภาวนาได้สัก ๓ - ๕ นาที จึงกำหนดในใจว่า อยากเลิกหนอ ยกมือขวาขึ้น ซ้ายๆ มาคว่ำไว้ข้างลำตัว และยกมือซ้ายขึ้นซ้ายๆ มาวางคว่ำไว้ข้างลำตัว

เรื่อง การเดินอย่างมีสติ

ฝึกเดินอย่างมีสติ

ตั้งสติให้มั่น ปฏิบัติตามอริยาบถ ดังนี้

๑. การเตรียมตัวทำพร้อม

ผู้ฝึกเดินจงกรมจะเตรียมตัวและปฏิบัติตามจังหวะด้วยความสำรวม ทั้งกาย วาจา ใจ คือ

กาย ยืนตัวตรงในท่าสงบตามสบาย สายตาทอดมองไปข้างหน้าไม่เกิน ๓ เมตร ไม่เหลียวแลดูสิ่งอื่นๆ มือกุมประสานกันไว้ด้านหลัง ขณะออกเดิน มือกุมประสานกันไว้ด้านหลัง เท้าจะก้าวซ้ายๆ ก้าวประมาณ ๑ ฝ่าเท้า ทรงตัวอยู่ให้หนึ่ง ไม่บิดไปมา

วาจา เปล่งคำภาวนาเบาๆ หรือ เปล่งคำภาวนาในใจด้วยถ้อยคำกะทัดรัดชัดเจน พร้อมกับการเคลื่อนไหวของร่างกาย

ใจ กำหนดจิตตามอริยาบถที่ร่างกายเคลื่อนไหวให้ทันวาจา นั่นคือทำใจให้รู้สึกพร้อมในร่างกายเคลื่อนไหว และเปล่งคำภาวนา

๒. เริ่มเดินจงกรม

ยืนตรง ปล่อยแขนไว้ข้างลำตัวขณะยืน ตามองจับปลายจมูกของตนเอง จะช่วยไม่ให้สอดส่ายไปมองที่อื่น

ยกมือซ้าย พร้อมกับภาวนาซ้ำๆว่า **ยกหนอ** **มาหนอ** **วางหนอ** โดยวางมือซ้ายไว้ที่หน้าท้อง
ยกมือขวา พร้อมกับภาวนาซ้ำๆว่า **ยกหนอ** **มาหนอ** **วางหนอ** โดยวางมือขวาทับข้อมือซ้าย แล้วใช้นิ้วกลางและหัวแม่มือรวบข้อมือซ้ายไว้

๓. ให้ภาวนาพร้อมปฏิบัติ

ภาวนาเบาๆ ซ้ำๆ เป็นจังหวะจะช่วยให้กระแสดจิตสงบลงได้เร็ว และช่วยให้สติตั้งมั่น ปฏิบัติดังนี้

๑. ยืน - หนอ (๓ ครั้ง) ขณะนี้กำหนดเห็นภาพของตนเองยืนอยู่
๒. อยาก - เดิน - หนอ (๓ ครั้ง) ใจเตรียมที่จะเดิน ตามองทางเดิน ห่างออกไป ๓ - ๔ ก้าว
๓. ขวา - ยกหนอ - ย่างหนอ - เหยียบหนอ ปฏิบัติดังนี้
 ยกหนอ ยกเท้าลอยขึ้น ย่างหนอ เลื่อนเท้าที่ยกไป เหยียบหนอ เอาเท้าลง ให้ปลายเท้าไปข้างหน้าซ้ำ ๆ แล้วนิ่ง ตะแคงก่อนแล้วจึงวางเต็มฝ่าเท้า

๔. ระยะทางเดินและวิธีหมุนตัวกลับ

เมื่อเดินจงกรมได้ประมาณ ๙ ก้าว จะหยุดในก้าวที่ ๑๐ ภาวนาว่า **ซ้าย - ยกหนอ - เทรียมหนอ - หยุดหนอ** เท้าซ้ายจะมาชิดเท้าขวา **หยุดยืนตรง**

- ๑) เมื่อหยุดยืนตรงภาวนาในใจว่า ยืน - หนอ (๓ ครั้ง) ใจนึกเห็นภาพตนเองกำลังยืนอยู่
- ๒) อยาก - กลับ - หนอ (๓ ครั้ง) ใจนึกอยากหมุนตัวกลับสู่ทิศทางเดิม
- ๓) หมุน - หนอ เปิดปลายเท้าขวา หมุนไป ๔๕ องศา วางเท้าลง
- ๔) ชิด - หนึ่ง ยกเท้าซ้ายตามไปชิดเท้าขวา
- ๕) หมุน - หนอ เปิดปลายเท้าขวา หมุนไป ๔๕ องศา วางเท้าลง
- ๖) ชิด - สอง ยกเท้าซ้ายตามไปชิดเท้าขวา (หันได้ ๙๐ องศา)
- ๗) หมุน - หนอ เปิดปลายเท้าขวา หมุนไป ๔๕ องศา วางเท้าลง
- ๘) ชิด - สาม ยกเท้าซ้ายตามไปชิดเท้าขวา (หันได้ ๑๓๕ องศา)
- ๙) หมุน - หนอ เปิดปลายเท้าขวา หมุนไป ๔๕ องศา วางเท้าลง
- ๑๐) ชิด - สี่ ยกเท้าซ้ายตามไปชิดเท้าขวา (หันได้ ๑๘๐ องศา) ขณะนี้ผู้ฝึกจะหันตัวไปทิศทางเดิม

๕. การเดินจงกรมที่ยวกลับ เมื่อหันกลับสู่ทางเดิมแล้ว เตรียมตัวเดินกลับต้องตั้งสติให้มั่น ตามองทางเดินภาวนาเบา ๆ ว่า

๑. ยืน - นอน (๓ ครั้ง) ใจนี้กอยากเห็นภาพตนเองกำลังยืนอยู่
๒. ยอยาก - เดิน - นอน (๓ ครั้ง) ตามองตามแนวทางที่จะเดิน เตรียมเดิน
๓. ขวา - ยกหนอ - ย่างหนอ - เหยียบหนอ
๔. ซ้าย - ยกหนอ - ย่างหนอ - เหยียบหนอ

เดินที่ยวกลับเหมือนตอนที่เดินมา จะเห็นว่าถ้าเดินจงกรมเพียง ๑๐ ก้าว ไปได้กลับ ๑ เที้ยว จะใช้เวลาประมาณ ๕ นาทีถ้ามีเวลาน้อยฝึกเดิน ๑๐ ก้าว ไปได้กลับ ๒ เที้ยว ใช้เวลา ๑๐ นาที ถ้ามีเวลามากฝึกเดิน ๑๐ ก้าว ไปได้กลับ ๔ เที้ยว ใช้เวลา ๒๐ นาที

๖. การหยุดเดินจงกรม เมื่อกลับสู่จุดตั้งต้นและต้องการจะหยุดเดิน ให้ยืนตรง กำหนดในใจ พร้อมกับภาวนาเบาๆ ยอยาก - หยุด - นอน (๓ ครั้ง) แล้วยกมือขวาออกค่อยๆเลื่อนลง พร้อมกับภาวนาว่า

มือขวา ยกหนอ - ลงหนอ - ปล่อยหนอ (ปล่อยมือขวาลงข้างตัวสบาย)

มือซ้าย ยกหนอ - ลงหนอ - ปล่อยหนอ (ปล่อยมือซ้ายเช่นเดียวกัน)

ขณะฝึกต้องกำหนดรู้อาการเคลื่อนไหวของมือและเท้าตลอดเวลา เช่น กำหนดรู้ที่มือเมื่อยกซ้ายๆ โดยข้อศอกแนบลำตัว ยกแต่มือไปข้างหน้า จนแขนและมือทำมุม ๙๐ องศา กับลำตัวที่ข้อศอก แล้ว กำหนดรู้ที่มือต่อไป เมื่อค่อยๆเลื่อนมือมาวางที่หน้าท้อง หรือ กำหนดรู้ที่ฝ่าเท้า เมื่อยกเท้าแล้วย่าง คือ เคลื่อนเท้าแล้วย่างไปข้างหน้า และเหยียบเมื่อปลายเท้าจดลงแตะพื้นแล้ว ต่อจากนั้นจึงกดฝ่าเท้าค่อยๆ เหยียบลงจนเต็มฝ่าเท้า เป็นต้น

การกำหนดรู้ คือ เอาจิตไปจับตามอาการเคลื่อนไหวของอวัยวะต่างๆตลอดเวลา การกำหนดรู้จึงเป็นการฝึกสติอีกวิธีหนึ่ง

เมื่อฝึกเดินจงกรมกำหนดอิริยาบถแล้ว เดินเข้าห้องเรียนอย่างสงบ (ก่อนเริ่มเรียน ควรฝึกนั่งสมาธิ ตามวิธีเจริญสติ ประมาณ ๓-๕ นาที)

เรื่อง การนั่งอย่างมีสติ

ฝึกนั่งสมาธิ

การนั่งสมาธิ เป็นการนั่งแบบพระพุทธรูปปางสมาธิ โดยนั่งแบบเอาเท้าขวาทับเท้าซ้าย เอามือซ้ายวางบนตัก ใช้มือขวาวางทับบนมือซ้าย นั่งตัวตรงตั้งสติให้มั่นอย่าให้ใจฟุ้งซ่าน กำหนดหายใจเข้าออกตามสบาย ตัวตั้งตรงหลังตากำหนดลมหายใจเข้าออก โดยเอาสติตั้งไว้ที่ท้อง ตามธรรมดาคนเราเมื่อหายใจเข้าท้องจะพองขึ้นและยุบลงเมื่อหายใจออก และใช้บริกรรมภายในใจไม่ต้องออกเสียงว่า **พองหนอ ยุบหนอ**

กำหนดรู้ที่อาการเคลื่อนไหวของท้อง หายใจเข้าออกภาวนาในใจตามอาการพอง - ยุบ ของท้องตามความเป็นจริง ไม่คิดถึงเรื่องอื่นๆ นั่งสมาธิเช่นนี้ประมาณ ๓ - ๕ นาที จากนั้นกำหนดในใจว่า **อยากเลิกหนอ - อยากเลิกหนอ - อยากเลิกหนอ** ลืมตาขึ้นช้า ๆ กำหนดในใจว่า เห็นหนอ - เห็นหนอ - เห็นหนอ หันไปทางซ้าย เห็นหนอ - เห็นหนอ - เห็นหนอ หันไปจนคอตั้ง กำหนดในใจว่า **ตั้งหนอ - ตั้งหนอ - ตั้งหนอ** ค่อยๆหันกลับมาหน้าตรง เห็นหนอ - เห็นหนอ - เห็นหนอหันไปทางขวา เห็นหนอ - เห็นหนอ - เห็นหนอ หันไปจนคอตั้ง กำหนดในใจว่า **ตั้งหนอ - ตั้งหนอ - ตั้งหนอ** ค่อยๆหันกลับมาหน้าตรง เห็นหนอ - เห็นหนอ - เห็นหนอเงยหน้าขึ้นข้างบน เห็นหนอ - เห็นหนอ - เห็นหนอ เงยหน้าจนคอตั้ง กำหนดในใจว่า **ตั้งหนอ - ตั้งหนอ - ตั้งหนอ** ค่อยๆกลับมาหน้าตรง เห็นหนอ - เห็นหนอ - เห็นหนอ ก้มลงข้างล่าง เห็นหนอ - เห็นหนอ - เห็นหนอ ก้มลงจนคอตั้ง กำหนดในใจว่า **ตั้งหนอ - ตั้งหนอ - ตั้งหนอ** ค่อยๆกลับมาหน้าตรง เห็นหนอ - เห็นหนอ - เห็นหนอ

ยกมือขวาขึ้นช้าๆ คว่าวางบนเข่า ยกมือซ้ายขึ้นช้าๆ คว่าวางบนเข่า

กำมือซ้าย - ขวา และเหยียดนิ้วมือให้ตั้งทั้งสองข้าง ทำสลับกัน กำ - เหยียด ๆ

(นับ ๑๐ ครั้ง)

ใช้มือขวาจับข้อเท้าขวาแล้วยกไปวางเหยียด ใช้มือซ้ายจับข้อเท้าซ้ายยกไปวางเหยียด และใช้มือทั้งสองข้างยันไว้ด้านหลัง ขณะที่เท้าเหยียดอยู่ให้หักปลายนิ้วเท้าลง ส่วนอีกข้างหนึ่งตั้งปลายนิ้วเท้าให้ตรงให้หักปลายนิ้วเท้าสลับกัน (นับ ๑๐ ครั้ง)

เรื่อง การนอนอย่างมีสติ

ฝึกนอนสมาธิ

ตั้งสติให้มั่น ค่อยๆ เอนนอนพร้อมกับภาวนาตามไปว่า นอนหนอ
นอนหนอ นอนหนอ ซ้ำๆ จนกว่าจะนอนเรียบร้อย ขณะนั้นให้เอาสติจับอยู่กับการเคลื่อนไหวของ
ร่างกาย เมื่อนอนเรียบร้อยแล้ว ให้เอาสติมาจับที่ท้องแล้วภาวนาว่า พองหนอ ยุบหนอ ต่อไปเรื่อย ๆ
ให้นักเรียนคอยสังเกตตนเองให้ดีกว่า จะหลับไปตอน พองหนอ หรือ ยุบหนอ

ใบงานที่ ๐๑

คำชี้แจง นักเรียนยกตัวอย่างเหตุการณ์ หรือสถานการณ์ที่นักเรียนได้ใช้สมาธิในการมอง การฟัง การอ่าน การคิด การถามและการเขียนมาอย่างละ ๑ เหตุการณ์ พร้อมบอกประโยชน์ที่เกิดขึ้น

พฤติกรรม	เหตุการณ์ / สถานการณ์	ประโยชน์ที่เกิดขึ้น
การมอง
การฟัง
การอ่าน
การคิด
การถาม
การเขียน

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบความรู้ที่ ๐๑

เรื่อง **สมาธิในการฟัง การอ่าน การคิด การถาม และการเขียน**

สมาธิ คือ การสำรวมใจให้มั่นคง ไม่วอกแวกนักเรียนหากมีสมาธิในการเรียนจะทำให้มีสมาธิ และพัฒนาปัญญาไปสู่การเรียนรู้ได้ซึ่งการพัฒนาการฟัง การอ่าน การคิด การถาม การเขียน สามารถฝึกได้ดังนี้

การฟัง ตั้งใจฟังอย่างสงบ จับใจให้ได้ใจความว่าเป็นเรื่องอะไร เกิดขึ้นที่ไหน มีใครเกี่ยวข้องบ้าง มีประโยชน์อย่างไร เชื่อได้หรือไม่ ข้อมูลนี้ต้องสืบค้นหาได้ที่ไหน

การอ่าน ทำใจให้สงบ มีความตั้งใจใคร่รู้ มีสมาธิในการอ่าน ตั้งใจอ่าน รู้ให้ได้ว่าอ่านเรื่องอะไร มีประโยชน์อย่างไร เชื่อได้หรือไม่ ค้นหาหลักฐานความจริงได้ที่ไหน

การคิด คิดไตร่ตรองในสิ่งที่ฟังมา หรือ อ่านมาแล้วว่า มีประโยชน์ หรือ มีโทษ แยกแยะหาเหตุผล และข้อเท็จจริง ควรตัดสินใจเชื่อหรือไม่

การถาม เมื่อไม่เข้าใจ หรือ สงสัย ในสิ่งที่ตนฟัง หรือ สิ่งที่ตนอ่าน ให้ถามครู หรือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งนั้นๆ ด้วยคำพูดที่สุภาพ

การเขียน จดบันทึก หรือ เขียน สิ่งที่ได้จากการรับฟัง การอ่าน การถาม และการติดตามเรื่องราว เพื่อเก็บไว้เป็นข้อมูลสำหรับการเรียนรู้ต่อไป

ประโยชน์ของการฝึก จะทำให้นักเรียนพัฒนาการคิด การอ่าน การเขียน การถาม อย่างเป็นระบบ สามารถพัฒนาสติปัญญาและได้ความรู้ของตนอย่างเต็มที่ ทำให้เกิดความมั่นใจในตนเอง มีบุคลิกภาพที่งดงาม

ใบงานที่ ๐๑

ป ๓.๓/ผ ๕-๐๑

คำชี้แจง นักเรียนเขียนแผนผังความคิดการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ

ใบงานที่ ๐๒

คำชี้แจง นักเรียนเขียนสรุปความรู้ตาม เรื่อง การพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนา
ที่ตนนับถือ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

แบบทดสอบหลังเรียน

หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ หน่วยที่ ๓ เด็กไทยใฝ่ดี

หน่วยย่อยที่ ๓ พาจิตแจ่มใส ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ทับอักษรหน้าคำตอบที่ถูกที่สุดเพียงข้อเดียว

<p>๑. การสวดมนต์บทธรรเสริญพระพุทธคุณ เป็นการน้อมรำลึกถึงสิ่งใด</p> <p>ก. พระพุทธเจ้า</p> <p>ข. พระสงฆ์</p> <p>ค. พระธรรม</p> <p>ง. พระรัตนตรัย</p>	<p>๖. การเคลื่อนไหวอริยาบถในชีวิตประจำวันควรมีสิ่งใดกำกับ</p> <p>ก. ความรู้สึก</p> <p>ข. ลมหายใจ</p> <p>ค. สติสัมปชัญญะ</p> <p>ง. อารมณ์</p>
<p>๒. บทสวดมนต์สรรเสริญพระสังฆคุณ เป็นการสวดสรรเสริญสิ่งใด</p> <p>ก. พระพุทธเจ้า</p> <p>ข. พระสงฆ์</p> <p>ค. พระอรหันต์</p> <p>ง. พระรัตนตรัย</p>	<p>๗. “มะนาวเปรี้ยว น้ำตาลหวาน” เป็นการรับรู้ความรู้สึกจากสิ่งใด</p> <p>ก. ตา</p> <p>ข. หู</p> <p>ค. จมูก</p> <p>ง. ลิ้น</p>
<p>๓. เสื้อผ้าแบบไหนไม่ควรสวมใส่ในขณะที่ทำสมาธิ</p> <p>ก. เสื้อผ้าที่สวมใส่แล้วสบายตัว</p> <p>ข. เสื้อผ้าที่ไม่หลวมรุ่มร่าม</p> <p>ค. เสื้อผ้าที่คับแน่นเกินไป</p> <p>ง. เสื้อผ้าที่ไม่ใช้สีฉูดฉาด</p>	<p>๘. ข้อใดแสดงว่าเราเดินอย่างมีสติ</p> <p>ก. เดินเร็วๆให้ทันคนอื่น</p> <p>ข. ขณะเดินรู้ตัวว่ากำลังเดิน</p> <p>ค. ขณะเดินคุยโทรศัพท์ไปด้วย</p> <p>ง. คิดเรื่องต่าง ๆ ขณะเดิน</p>
<p>๔. ข้อใดเป็นการภาวนาที่ไม่ถูกต้อง</p> <p>ก. ลมหายใจเข้าว่าพุท</p> <p>ข. ลมหายใจออกว่าธ</p> <p>ค. ตั้งสติตามลมหายใจเข้า - ออก</p> <p>ง. ภาวนาขอให้มีความสุข</p>	<p>๙. ใครมีสมาธิในการฟัง</p> <p>ก. ตีกลองทำน้บ้านขณะฟังครู</p> <p>ข. พลอยเหม่อไปนอกห้องขณะที่ครูสอน</p> <p>ค. ภูมิใจตอบคำถามของครูจากการฟัง</p> <p>ง. น้อยพูดแข่งกะครู</p>
<p>๕. ข้อใด คือ จุดมุ่งหมายของการฝึกสมาธิ</p> <p>ก. เพื่อให้เรียนเก่ง</p> <p>ข. เพื่อให้มีคนนับถือ</p> <p>ค. เพื่อให้สุขภาพแข็งแรง</p> <p>ง. เพื่อให้มีจิตใจแน่วแน่มั่นคง</p>	<p>๑๐. การทำสิ่งใดถ้าไม่มีสติจะเกิดผลเสียมากที่สุด</p> <p>ก. เดินข้ามถนน</p> <p>ข. ฟังเพลง</p> <p>ค. อ่านหนังสือ</p> <p>ง. ดูโทรทัศน์</p>

แบบทดสอบก่อนเรียน
หน่วยที่ ๕ โลกสวยด้วยมือเรา หน่วยย่อยที่ ๑ รอบตัวน่ารู้
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕

คำชี้แจง

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ทับตัวอักษรหน้าข้อความที่เป็นคำตอบที่ถูกต้องที่สุด
เพียงข้อเดียว

๑. ลักษณะทางกายภาพของภาคเหนือมีลักษณะอย่างไร

ก. มีลักษณะเป็นที่ราบสูง

ข. มีลักษณะเป็นภูเขาที่มีที่ราบระหว่างภูเขา

ค. มีลักษณะเป็นที่ราบลุ่ม

ง. มีลักษณะเป็นชายฝั่งทะเล

๒.

จากภาพเป็นลักษณะทางกายภาพของภูมิภาคใด

ก. ภาคกลาง

ข. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ค. ภาคเหนือ

ง. ภาคใต้

๓. ข้อใดไม่จัดเป็นลักษณะทางกายภาพ

ก. แร่ธาตุ

ข. อากาศ

ค. บ้านเรือน

ง. ป่าไม้

๔. สัญลักษณ์ ☉ ที่ปรากฏในแผนที่หมายถึงสิ่งใด

ก. อำเภอ

ข. จังหวัด

ค. เมืองหลวง

ง. ประเทศ

๕. การเดินทางไปภูมิภาคต่าง ๆ ควรใช้แผนที่ใด

ก. แผนที่แสดงเส้นทางรถไฟ

ข. แผนที่ภูมิภาคประเทศ

ค. แผนที่ภูมิอากาศ

ง. แผนที่รัฐกิจ

๖. เครื่องมือใดสำคัญที่สุดสำหรับนักเดินเรือทะเล

ก. กล้องส่องทางไกล

ข. แผนที่ดาว

ค. แผนที่ภูมิภาคประเทศ

ง. เข็มทิศ

๗. สีนํ้าตาลในแผนที่หมายถึงสิ่งใด

ก. ป่าไม้

ข. ทะเล

ค. ที่ราบสูง

ง. ภูเขา

๘. ข้อใด **ไม่ใช่** เครื่องมือทางภูมิศาสตร์

ก. ลูกโลก

ข. นาฬิกา

ค. เข็มทิศ

ง. ภาพถ่ายทางอากาศ

๙. เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ที่จะบอกถึงความแตกต่างกันทั้งทางด้านภูมิศาสตร์กายภาพ พืชพรรณ ธรรมชาติที่

จะเปลี่ยนไปตามฤดูกาล คือเครื่องมือในข้อใด

ก. ภาพถ่ายทางอากาศ

ข. แผนที่รัฐกิจ

ค. ภาพถ่ายดาวเทียม

ง. ลูกโลกจำลอง

๑๐. เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ใดที่ใช้คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าในการบันทึกข้อมูล

ก. ภาพถ่ายทางอากาศ

ข. แผนที่รัฐกิจ

ค. ภาพถ่ายดาวเทียม

ง. ลูกโลกจำลอง

ใบงานที่ ๐๑
ลักษณะทางกายภาพของภูมิภาค

- คำชี้แจง**
๑. วาดภาพลักษณะทางกายภาพที่สำคัญในภูมิภาคและระบายสีภาพให้สวยงาม
 ๒. เขียนสรุปลักษณะทางกายภาพที่สำคัญในภูมิภาค
 ๓. นำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

ลักษณะทางกายภาพที่สำคัญในภูมิภาค

.....

.....

.....

.....

.....

สมาชิก

๑. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
๒. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
๓. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
๔. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบงานที่ ๐๒

รายงานลักษณะทางกายภาพ

คำชี้แจง

๑. ให้นักเรียนไปศึกษาและค้นคว้าลักษณะทางกายภาพในภูมิภาคของตนเองจากหนังสือเรียน หรือแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ พร้อมวาดภาพแผนที่ของภูมิภาคประกอบให้สวยงาม
๒. จัดทำเป็นรายงาน
๓. นำเสนอรายงาน

ใบความรู้สำหรับนักเรียน

หน่วยย่อยที่ ๑ รอบตัวน่ารู้ เรื่อง ลักษณะทางกายภาพ

ลักษณะทางกายภาพ หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเรา สามารถมองเห็น จับต้องสัมผัสได้ มีความสำคัญต่อความเป็นอยู่ของชีวิตเป็นอย่างยิ่ง เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ได้แก่ ดิน หิน แร่ธาตุ ป่าไม้ อากาศ ซึ่งเราควรเรียนรู้ถึงความสำคัญ ชนิด ประโยชน์ ตลอดจนรู้จักใช้และดูแลรักษา เพื่อให้คงสภาพที่ดีสามารถใช้ประโยชน์ได้นาน ๆ เป็นปฏิสัมพันธ์ในทางที่ดีและเหมาะสม แต่บางท้องถิ่นมักเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมที่มาจากความมั่งคั่ง หรือนำมาใช้มากเกินไป ไม่รู้จักดูแลรักษา จึงเกิดมลพิษที่มีผลเสียหายอย่างรุนแรงต่อความเป็นอยู่ของชีวิต เป็นปฏิสัมพันธ์ที่ไม่ดี มีปัญหาตามมา ดังนั้นเราต้องตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อมและร่วมมือร่วมใจในการใช้อย่างถูกต้องเหมาะสม รวมทั้งช่วยกันดูแลรักษาอย่างต่อเนื่อง สิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่สำคัญ

ภาพลักษณะทางกายภาพ

ใบงานที่ ๐๑

วาดแผนที่แสดงลักษณะภูมิประเทศของตน

- คำชี้แจง**
- ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มดูแผนที่ประเทศไทยและค้นหาภูมิภาคของตนเองว่าอยู่ภาคไหนของประเทศไทยและอภิปรายร่วมกัน
 - ศึกษาใบความรู้เรื่อง แผนที่และสัญลักษณ์บนแผนที่
 - วาดแผนที่แสดงลักษณะภูมิประเทศของภูมิภาคตนเอง ที่แสดงความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่ในภูมิภาค พร้อมระบายสีให้สวยงาม
 - ตัวแทนออกมานำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

สมาชิกกลุ่ม

๑	ชื่อ.....	สกุล.....	ชั้น.....	เลขที่.....
๒	ชื่อ.....	สกุล.....	ชั้น.....	เลขที่.....
๓	ชื่อ.....	สกุล.....	ชั้น.....	เลขที่.....
๔	ชื่อ.....	สกุล.....	ชั้น.....	เลขที่.....

ใบงานที่ ๐๒
กายภาพน่ารู้

- คำชี้แจง**
- ให้นักเรียนดูแผนที่กายภาพภูมิภาคของตนเองจากหนังสือแผนที่ต่างๆ เพื่อค้นหาความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่ในภูมิภาค
 - บันทึกผลข้อมูลตามแบบบันทึก

แบบบันทึกลักษณะทางกายภาพภูมิภาค _____

๑. ภูมิภาคหลักได้แก่ _____

๒. ภูมิภาคเด่น (เช่น ร้อน หนาว เย็น แห้งแล้ง ฝนตกชุก เป็นต้น) ได้แก่ _____

๓. อาชีพหลักของประชากรในภูมิภาคได้แก่ _____

๔. ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับภูมิลักษณะธรรมชาติ (ภูมิภาค ประเทศ ภูมิภาค ดินและแหล่งน้ำ) มีความสัมพันธ์กันอย่างไร (เช่น ภูมิภาคชายฝั่งทะเลประกอบอาชีพประมง เป็นต้น)

ชื่อ _____ สกุล _____ ชั้น _____ เลขที่ _____

แบบทดสอบก่อนหลังเรียน
หน่วยที่ ๕ โลกสวยด้วยมือเรา หน่วยย่อยที่ ๑ รอบตัวน่ารู้
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕

คำชี้แจง

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ทับตัวอักษรหน้าข้อความที่เป็นคำตอบที่ถูกต้องที่สุด
เพียงข้อเดียว

๑. ลักษณะทางกายภาพของภาคเหนือมีลักษณะอย่างไร

- ก. มีลักษณะเป็นที่ราบสูง
ข. มีลักษณะเป็นภูเขาที่มีที่ราบระหว่างภูเขา
ค. มีลักษณะเป็นที่ราบลุ่ม
ง. มีลักษณะเป็นชายฝั่งทะเล

๒.

จากภาพเป็นลักษณะทางกายภาพของภูมิภาคใด

- ก. ภาคกลาง
ข. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ค. ภาคเหนือ
ง. ภาคใต้

๓. ข้อใดไม่จัดเป็นลักษณะทางกายภาพ

- ก. แร่ธาตุ
ข. อากาศ
ค. บ้านเรือน
ง. ป่าไม้

๔. สัญลักษณ์ ☉ ที่ปรากฏในแผนที่หมายถึงสิ่งใด

- ก. อำเภอ
ข. จังหวัด
ค. เมืองหลวง
ง. ประเทศ

๕. การเดินทางไปยังจังหวัดต่าง ๆ ควรใช้แผนที่ใด

- ก. แผนที่แสดงเส้นทางรถไฟ
ข. แผนที่ภูมิประเทศ
ค. แผนที่ภูมิอากาศ
ง. แผนที่รัฐกิจ

๖. เครื่องมือใดสำคัญที่สุดสำหรับนักเดินเรือทะเล

- ก. กล้องส่องทางไกล
ข. แผนที่ดาว
ค. แผนที่ภูมิประเทศ
ง. เข็มทิศ

๗. สีนํ้าตาลในแผนที่หมายถึงสิ่งใด

- ก. ป่าไม้
ข. ทะเล
ค. ที่ราบสูง
ง. ภูเขา

๘. ข้อใด **ไม่ใช่** เครื่องมือทางภูมิศาสตร์

ก. ลูกโลก

ข. นาฬิกา

ค. เข็มทิศ

ง. ภาพถ่ายทางอากาศ

๙. เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ที่จะบอกถึงความแตกต่างกันทั้งทางด้านภูมิศาสตร์กายภาพ พืชพรรณ ธรรมชาติ

ที่จะเปลี่ยนไปตามฤดูกาล คือเครื่องมือในข้อใด

ก. ภาพถ่ายทางอากาศ

ข. แผนที่รัฐกิจ

ค. ภาพถ่ายดาวเทียม

ง. ลูกโลกจำลอง

๑๐. เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ใดที่ใช้คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าในการบันทึกข้อมูล

ก. ภาพถ่ายทางอากาศ

ข. แผนที่รัฐกิจ

ค. ภาพถ่ายดาวเทียม

ง. ลูกโลกจำลอง

เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน - หลังเรียน
ประจำหน่วยย่อยที่ ๑ รอบตัวหน้ารู้
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕

๑. ป

๒. ง

๓. ก

๔. ก

๕. ข

๖. ง

๗. ง

๘. ข

๙. ก

๑๐. ข

แบบทดสอบก่อนเรียน

หน่วยที่ ๕ โลกสวยด้วยมือเรา หน่วยย่อยที่ ๒ มงคงูธรรมชาติ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕

คำชี้แจง ให้กา X ทับตัวอักษรหน้าข้อความที่เป็นคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

๑. ข้อใดไม่ใช่ลักษณะเด่นของภาคกลาง

- ก. เป็นศูนย์กลางการค้า
- ข. เป็นศูนย์กลางการคมนาคม
- ค. เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางทะเล
- ง. เป็นพื้นที่เกษตรที่อุดมสมบูรณ์

๒. ลักษณะภูมิประเทศในท้องถิ่นข้อใด สัมพันธ์กับการท่องเที่ยวมากที่สุด

- ก. ที่ราบเชิงเขา
- ข. ชายฝั่งทะเล
- ค. ต้นน้ำลำธาร
- ง. ที่ราบลุ่มแม่น้ำ

๓. ข้อใดไม่ใช่ลักษณะทางสังคมของภูมิภาคตะวันออก

- ก. มีการประกอบอาชีพประมง
- ข. มีแหล่งท่องเที่ยวเป็นภูเขาสูง
- ค. มีแหล่งท่องเที่ยวทางทะเล
- ง. เป็นแหล่งเพาะปลูกผลไม้หลายชนิด

๔. เหตุใดชาวภาคกลางจึงนิยมสร้างบ้านเรือนที่มีใต้ถุนสูงมาก

- ก. ป้องกันน้ำท่วม
- ข. ป้องกันสัตว์ป่า
- ค. ใช้ทำคอกสัตว์
- ง. ใช้เก็บผลผลิตทางการเกษตร

๕. ภาคใด มีลักษณะเป็นที่ราบดินตะกอนกว้างใหญ่ เกิดจากการทับถมของดินตะกอนของแม่น้ำเจ้าพระยา

- ก. ภาคใต้
- ข. ภาคเหนือ
- ค. ภาคกลาง
- ง. ภาคตะวันตก

๖. . ภาคตะวันตกและภาคเหนือมีลักษณะภูมิประเทศที่คล้ายกันอย่างไร

- ก. มีทิวเขาสูงสลับทุ่งหญ้า
- ข. มีทิวเขาสูงสลับที่ราบ
- ค. เป็นที่ราบสูงสลับที่ราบ
- ง. เป็นที่ราบสูงสลับทุ่งหญ้า

๗. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีลักษณะภูมิประเทศแบบใด

- ก. เป็นภูเขาสูง
- ข. เป็นที่ราบลุ่ม
- ค. เป็นชายฝั่งทะเล
- ง. เป็นที่ราบสูง โคนน เนิน

๘. กาแล เป็นลักษณะเฉพาะของบ้านในภาคใด

- ก. ภาคใต้
- ข. ภาคเหนือ
- ค. ภาคกลาง
- ง. ภาคตะวันออก

๙. ลักษณะภูมิประเทศที่เป็นทะเล มีอิทธิพลต่อการประกอบอาชีพของคนตามข้อใด

- ก. ทำสวน
- ข. เลี้ยงสัตว์
- ค. ทำประมง
- ง. ปลูกพืชเมืองหนาว

๑๐. เหตุใดชาวภาคกลางจึงนิยมสร้างบ้านเรือนที่มีใต้ถุนสูงมาก

- ก. ป้องกันสัตว์ป่า
- ข. ใช้ทำคอกสัตว์
- ค. ป้องกันน้ำท่วม

ใบงานที่ ๐๑ ลักษณะภูมิลักษณะ

คำชี้แจง

- ๑. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม แล้วศึกษาใบความรู้ เรื่อง ภูมิลักษณะของภาคต่างๆ
- ๒. ให้นักเรียนตอบคำถามที่กำหนดต่อไปนี้
- ๓. นำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

๑. ลักษณะภูมิลักษณะของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีลักษณะอย่างไร

.....

.....

๒. ลักษณะภูมิลักษณะของภาคใต้และภาคเหนือ มีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

๓. แหล่งน้ำที่สำคัญในภาคเหนือ มีอะไรบ้าง

.....

.....

๔. ลักษณะภูมิลักษณะของภูมิภาคใด ที่มีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด

.....

.....

สมาชิก

- ๑. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
- ๒. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
- ๓. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
- ๔. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบงานที่ ๐๒
จับคู่ลักษณะภูมิ

ภาค

ลักษณะภูมิลักษณะ

เหนือ

ตะวันออกเฉียงเหนือ

ตะวันออก

ตะวันตก

กลาง

ใต้

ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบงานที่ ๐๓
ลักษณะภูมิประเทศที่ฉันชอบ

- คำชี้แจง ๑. ให้นักเรียนวาดภาพลักษณะภูมิประเทศที่นักเรียนชอบและประทับใจ
๒. เขียนบรรยายใต้ภาพ พร้อมบอกเหตุผลที่ชอบ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบความรู้สำหรับนักเรียน ลักษณะภูมิลักษณะภูมิภาคต่างๆ

ความหมายของภูมิลักษณะ

ภูมิลักษณะ ในพจนานุกรมศัพท์ธรณีวิทยา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ระบุตรงกับคำศัพท์ภาษาอังกฤษว่า Topography โดยราชบัณฑิตยสถาน อธิบายความหมายของภูมิลักษณะไว้ว่า “ภูมิลักษณะ : สภาพทั่ว ๆ ไปของผิวโลก ซึ่งประกอบด้วยสิ่งที่เป็นอยู่ตามธรรมชาติและที่มนุษย์ดัดแปลงขึ้น อันได้แก่ ความสูงต่ำของผิวโลก ทางน้ำและแหล่งน้ำ ถนน เมือง เป็นต้น สิ่งที่อยู่บนผิวโลกแต่ละอย่างเป็นต้นว่า ภูเขา หรือหุบเขาก็มักเรียกว่า ภูมิลักษณะ”

ลักษณะสภาพทางภูมิศาสตร์ของภาคต่าง ๆ

สภาพทางภูมิศาสตร์ในภาคต่าง ๆ ของประเทศไทยมีลักษณะแตกต่างกัน ดังนี้

๑. ภาคเหนือ

ลักษณะภูมิประเทศ เป็นเขตภูเขาและที่ราบระหว่างภูเขา มีป่าไม้มาก จึงเป็นแหล่งกำเนิดของแม่น้ำที่สำคัญหลายสาย เช่น แม่น้ำปิง วัง ยม น่าน ทิวเขาที่สำคัญในภาคเหนือ ได้แก่ ทิวเขาแดนลาว ซึ่งกั้นพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับพม่า ตั้งแต่จังหวัดเชียงใหม่ถึงจังหวัดแม่ฮ่องสอน ทิวเขาถนนธงชัย เป็นทิวเขาที่ต่อจากทิวเขาแดนลาวทอดลงไปทางใต้ กั้นพรมแดนระหว่างไทยกับพม่า ตั้งแต่เขตจังหวัดตากถึงจังหวัดกาญจนบุรี ทิวเขาผีปันน้ำอยู่ทางตอนกลางของภาคเหนือ ทิวเขาหลวงพระบางกั้นพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับลาว

ลักษณะภูมิอากาศ เนื่องจากภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงสลับกับแอ่งหุบเขา ทำให้ในฤดูหนาวมีอากาศหนาวจัด ส่วนในฤดูร้อนจะมีอุณหภูมิค่อนข้างสูง เพราะอยู่ไกลจากทะเล

2. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ลักษณะภูมิประเทศ เป็นที่ราบสูง มีทิวเขาเป็นขอบอยู่ทางด้านตะวันตกและด้านใต้ ทำให้ทางตะวันตกเป็นที่ราบสูงชันและลาดเอียงมาทางตะวันออก มีพรมแดนติดต่อกับประเทศลาวและกัมพูชา ทิวเขาที่สำคัญ คือ ทิวเขาเพชรบูรณ์และทิวเขาดงพญาเย็น ซึ่งกั้นระหว่างภาคกลางกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทิวเขาสันกำแพงและทิวเขาพนมดงรัก กั้นอาณาเขตระหว่างไทยกับกัมพูชาและลาว พื้นดินส่วนใหญ่เป็นดินปนทราย ไม่อุ้มน้ำ จึงทำให้ภาคนี้แห้งแล้ง ไม่เหมาะกับการเพาะปลูก แม่น้ำในภาคนี้ส่วนใหญ่ไหลลงสู่แม่น้ำโขง เช่น แม่น้ำชี แม่น้ำมูล เป็นต้น บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำจึงทำให้เกษตรกรรมได้เป็นบริเวณกว้าง

ลักษณะภูมิอากาศ ฤดูหนาวอากาศหนาวจัด ฤดูร้อนจะร้อนจัดและแห้งแล้ง ฤดูฝนมักจะพบปัญหาฝนทิ้งช่วงอยู่เสมอ บางพื้นที่มีภูเขากั้นฝนไว้จึงทำให้ฝนตกน้อย

๓. ภาคกลาง

ลักษณะภูมิประเทศ ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มที่เกิดจากการทับถมของเศษหิน เศษดิน กรวด ทราย และตะกอน มีแม่น้ำสำคัญไหลผ่านหลายสาย เช่น แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำท่าจีน แม่น้ำสะแกกรัง แม่น้ำลพบุรี แม่น้ำป่าสัก เป็นต้น จึงทำให้พื้นดินบริเวณนี้มีความอุดมสมบูรณ์ จึงเหมาะแก่การทำเกษตรกรรม

ลักษณะภูมิอากาศ ในฤดูฝนมีฝนตกชุก ฤดูหนาวจะไม่หนาวเย็นเท่าภาคเหนือ หรือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนในฤดูร้อนอากาศจะไม่ร้อนจัด เพราะมีลมทะเลช่วย

๔. ภาคตะวันออก

ลักษณะภูมิประเทศ เป็นทิวเขา มีที่ราบลูกฟูกสลับกับเนินเขาเตี้ย ๆ และชายฝั่งทะเลที่มีความสวยงาม มีแม่น้ำไหลผ่านจากด้านเหนือไปได้ เช่น แม่น้ำจันทบุรี แม่น้ำระยอง เป็นต้น

ลักษณะภูมิอากาศ มีอากาศค่อนข้างร้อน ฝนตกชุก แต่ได้รับอิทธิพลของลมทะเล จึงทำให้อากาศในฤดูร้อนไม่ร้อนจัด และอากาศในฤดูหนาวไม่หนาวจัด แต่จะมีอากาศเย็นสบาย

๕. ภาคตะวันตก

ลักษณะภูมิประเทศ ทางด้านตะวันตกเป็นทิวเขาสลับกับหุบเขาแคบ ๆ และลาดต่ำสู่ทางด้านตะวันออก ทิวเขาสำคัญ คือ ทิวเขาถนนธงชัย ทิวเขาตะนาวศรี และแม่น้ำสาละวิน กั้นพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับพม่า แม่น้ำสายสำคัญ ได้แก่ แม่น้ำแม่กลอง ซึ่งรับน้ำจากแม่น้ำแควใหญ่ และแม่น้ำแควน้อย

ลักษณะภูมิอากาศ ทางตอนเหนือของภาคมีอากาศร้อนอบอ้าว ทางตอนใต้จะไม่ร้อนจัด เพราะมีลมมรสุมพัดผ่าน มีฝนตกชุก ฤดูหนาวทางตอนบนของภาคอากาศจะหนาว แต่ทางตอนล่างของภาคอากาศจะไม่หนาวมาก

๖. ภาคใต้

ลักษณะภูมิประเทศ เป็นชายฝั่งทะเลด้านอ่าวไทย และชายฝั่งด้านทะเลอันดามัน มีทิวเขาอยู่ทางตอนกลางและมีที่ราบทางตะวันออกและทางตะวันตก ทิวเขาที่สำคัญคือ ทิวเขาภูเก็ต ทิวเขานครศรีธรรมราชและทิวเขาสันกาลาศรี ซึ่งกั้นพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศมาเลเซีย แม่น้ำทางภาคใต้จะเป็นแม่น้ำสายสั้น ๆ เช่น แม่น้ำตาปี แม่น้ำปัตตานี เป็นต้น

ภาคใต้เป็นภาคที่มีชายฝั่งทะเลยาวที่สุดในประเทศไทย

ลักษณะภูมิอากาศ เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศมีทะเลขนานทั้ง 2 ด้าน ทำให้ได้รับลมทะเล มีความชุ่มชื้น ฝนตกชุกตลอดปี มีฤดูที่เด่นชัดเพียง 2 ฤดู คือ ฤดูฝนและฤดูร้อน ส่วนฤดูร้อนอากาศไม่ร้อนจัด เพราะได้รับลมทะเลจากทั้งสองฝั่งทะเล

http://www.truelookpanya.com/new/cms_detail/knowledge/2๑๑2-๐๐/

ภาพประกอบการนำเข้าสู่บทเรียน

เกาะปันหยี จังหวัดพังงา

แม่น้ำแคว จังหวัดกาญจนบุรี

ภาพประกอบการนำเข้าสู่บทเรียน

บึงบอระเพ็ด จังหวัดนครสวรรค์

แม่น้ำแควน้อย จังหวัดกาญจนบุรี

เฉลย ใบงานที่ ๐๑ ลักษณะภูมิลักษณะ

คำชี้แจง

- ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม แล้วศึกษาใบความรู้ เรื่อง ภูมิลักษณะของภาคต่างๆ
 - ให้นักเรียนตอบคำถามที่กำหนดต่อไปนี้
 - นำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน
๑. ลักษณะภูมิลักษณะของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีลักษณะอย่างไร

มีลักษณะเป็นแอ่งที่ราบขนาดใหญ่ทางตอนกลาง คือ แอ่งโคราชและแอ่งสกลนคร.....

๒. ลักษณะภูมิประเทศของภาคใต้และภาคเหนือ มีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

มีความแตกต่างกัน โดยภาคใต้มีลักษณะเป็นทิวเขาและที่ราบชายฝั่งทะเลทั้งฝั่งอ่าวไทยและฝั่งอันดามัน ส่วนภาคเหนือมีลักษณะส่วนใหญ่เป็นภูเขากระจายอยู่ทั่วทั้งภูมิภาค.....

๓. แหล่งน้ำที่สำคัญในภาคเหนือ มีอะไรบ้าง

แหล่งน้ำที่สำคัญในภาคเหนือ ได้แก่ แม่น้ำปิง แม่น้ำวัง แม่น้ำยม แม่น้ำน่าน.....

๔. ลักษณะภูมิลักษณะของภูมิภาคใด ที่มีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ มีภูมิประเทศที่แตกต่างอย่างชัดเจน ๓ ลักษณะ คือ ลักษณะเป็นทิวเขา ที่ราบลุ่มแม่น้ำ และที่ราบชายฝั่งทะเลและหมู่เกาะ.....

ใบงานที่ ๐๑
เรียนรู้ภูมิศาสตร์

คำชี้แจง

- ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ ๓ - ๔ คน ศึกษาใบความรู้ เรื่อง ความสัมพันธ์ของลักษณะทางกายภาพและลักษณะทางสังคมในภูมิภาค ต่างๆ
- ให้นักเรียนตอบคำถามที่กำหนดต่อไปนี้

๑. พื้นที่ที่ตั้งอยู่ใกล้กับเส้นศูนย์สูตรจะมีลักษณะภูมิอากาศอย่างไร และอยู่ในภูมิภาคใด

.....
.....

๒. การประกอบอาชีพของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีลักษณะอย่างไร

.....
.....
.....

๓. ลักษณะนิสัยที่เด่นชัดและเป็นเอกลักษณ์ของคนในภาคใต้ มีลักษณะอย่างไร

.....
.....

๔. เหตุใดภาคเหนือจึงจัดได้ว่า เป็นภูมิภาคที่มีภูมิประเทศสวยงาม

.....
.....

๕. ภาคใดของประเทศไทยจัดว่ามีประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น เพราะเหตุใด

.....
.....

สมาชิก

๑. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

๒. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

๓. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

๔. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบงานที่ ๐๒
ภูมิศาสตร์ในภูมิภาคของตนเอง

ป ๕.๒ / ฝ๒ - ๐๒

คำชี้แจง
อาศัย

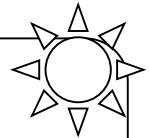
๑. ให้นักเรียนจับคู่ แล้วศึกษาความรู้เกี่ยวกับภูมิศาสตร์ในภูมิภาคของตนเองที่นักเรียน

อยู่

๒. บันทึกข้อมูลตาม หัวข้อที่กำหนด ดังนี้

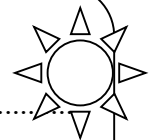
- ตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทางของภูมิภาค
- ลักษณะภูมิลักษณะที่สำคัญ
- ความสัมพันธ์ของลักษณะทางกายภาพและลักษณะทางสังคม

ตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทางของภูมิภาค

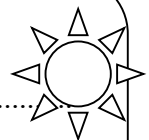
.....
.....

ลักษณะภูมิลักษณะที่สำคัญ

.....
.....
.....

ความสัมพันธ์ของลักษณะทางกายภาพและลักษณะทางสังคม

.....
.....
.....

สมาชิก

๑. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

๒. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบงานที่ ๐๓
ความสัมพันธ์ของลักษณะทางกายภาพและสังคม

คำชี้แจง ให้นักเรียนวาดภาพอาชีพของคนในภูมิภาคของตนเอง และตกแต่งระบายสีให้สวยงาม

ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

เฉลย ใบงานที่ ๐๑
เรียนรู้ภูมิศาสตร์

๑. พื้นที่ที่ตั้งอยู่ใกล้กับเส้นศูนย์สูตรจะมีลักษณะภูมิอากาศอย่างไร และอยู่ในภูมิภาคใด

.....มีลักษณะภูมิอากาศที่ร้อนชื้น และมีฝนตกชุก.....ซึ่งเป็นลักษณะภูมิอากาศที่ปรากฏในภาคใต้.....

๒. การประกอบอาชีพของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีลักษณะอย่างไร

.....อาชีพหลัก คือ อาชีพเกษตรกรรม ซึ่งส่วนใหญ่มักจะประสบปัญหาแห้งแล้ง ทำการเพาะปลูก.....

.....ได้ผลผลิตน้อย.....

๓. ลักษณะนิสัยที่เด่นชัดและเป็นเอกลักษณ์ของคนในภาคใต้ มีลักษณะอย่างไร

.....มีลักษณะนิสัยที่เข้มแข็ง อดทน...สำเนียงภาษาจะมีลักษณะห้วนสั้น และเร็ว.....

๔. เหตุใดภาคเหนือจึงจัดได้ว่า เป็นภูมิภาคที่มีภูมิประเทศสวยงาม

.....เพราะ เป็นพื้นที่ที่มีภูเขาสูงสลับกับที่ราบระหว่างหุบเขา...และมีป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์...ทำให้อากาศเย็น.....

.....เป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อให้ภูมิภาคนี้มีความสวยงาม.....

๕. ภาคใต้ของประเทศไทยจัดว่ามีประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น เพราะเหตุใด

.....ภาคกลาง มีประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น...เพราะเป็นพื้นที่ที่เป็นศูนย์กลางของกิจกรรมต่างๆ.....

บัตรภาพ

การแต่งกายของภาคเหนือ

บัตรภาพ

การแต่งกายของภาคกลาง

บัตรภาพ

การแต่งกายของภาคอีสาน

บัตรภาพ

การแต่งกายของภาคใต้

บัตรภาพอาชีพ

อาชีพของภาคเหนือ

อาชีพของภาคอีสาน

อาชีพของภาคกลาง

อาชีพของภาคใต้

อาชีพของภาคตะวันออก

ใบความรู้สำหรับนักเรียน ลักษณะทางกายภาพกับการดำรงชีวิต

ลักษณะทางกายภาพกับการดำรงชีวิตของผู้คนในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทย

จากการที่ประเทศไทยมีสภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ และทรัพยากรธรรมชาติที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละภาค จึงมีความแตกต่างกันในการดำรงชีวิตของประชากรทั้งด้านวัฒนธรรม ประเพณี และการประกอบอาชีพ ดังนี้

๑. ภาคเหนือ สืบเนื่องจากพื้นที่ภาคเหนือส่วนใหญ่เป็นที่ภูเขาสูงสลับซับซ้อนทอดตัวในแนวเหนือใต้ พื้นที่ระหว่างหุบเขาเป็นที่ราบแคบๆ และมีแม่น้ำไหลผ่าน จึงเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการตั้งถิ่นฐานและทำการเกษตร แต่เนื่องจากการคมนาคมไม่สะดวกจึงทำให้ชุมชนของภาคเหนือพัฒนาค่อนข้างอิสระ สร้างสังคมขึ้นมาตามแนวคิดความเชื่อของตน ชุมชน และหมู่บ้าน นิยมความเรียบง่าย ใฝ่สันติช่วยเหลือแบ่งปัน ไม่เอาเปรียบกัน และมีหลายกิจกรรมเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการพึ่งพาธรรมชาติและเพื่อนบ้านร่วมชุมชนหมู่บ้านใกล้เคียง เช่น การใช้ระบบเหมืองฝาย เพื่อการแบ่งปันน้ำอย่างยุติธรรม และเพื่อความร่วมมือจัดการระบบนิเวศระหว่างชุมชนและหมู่บ้านต่างๆ นอกจากนี้ยังมีความเชื่อผีแห่งธรรมชาติ (ผีเหมือง ผีฝาย ผีห้วยหรือผีขุนน้ำ เป็นผีที่เฝ้าดูแลให้น้ำแก่ไร่นา เนื่องจากภาคเหนืออาศัยน้ำจากต้นน้ำบนภูเขามาใช้ในหมู่บ้านและชุมชน) ความเชื่อดังกล่าวเป็นผลให้ชาวบ้านต้องละเว้นการเข้าไปทำลายต้นไม้และสิ่งแวดล้อมในป่า บริเวณเหมือง ฝาย นอกจากนี้ระหว่างหมู่บ้านกับหมู่บ้านยังมีการประกอบประเพณี พิธีการต่างๆ เพื่อเป็นการสืบทอดวัฒนธรรม

๒. ภาคใต้ เนื่องจากลักษณะของพื้นที่ของภาคใต้เป็นคาบสมุทร ทำให้บางพื้นที่ในภาคใต้เป็นเมืองท่าและเป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนในอดีต เช่น เมืองตะกั่วป่า สงขลา ตรัง นครศรีธรรมราช ประกอบกับชุมชนของภาคใต้ใช้เส้นทางทะเลติดต่อกับโลกภายนอก จึงทำให้ชุมชนของภาคใต้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน มีการติดต่อพึ่งพาอาศัยและแลกเปลี่ยนผลผลิตกัน เช่น ชุมชนที่อยู่ในบริเวณเทือกเขาตอนใน จะเดินทางตามลำน้ำเพื่อนำสินค้ามาแลกเปลี่ยนกับชุมชนที่อยู่อาศัยตามชายฝั่งทะเลและปากแม่น้ำ สินค้าที่แลกเปลี่ยนกัน เช่น ผลไม้ ของป่า สมุนไพร พืช ยางไม้ ข้าว เกลือ กุ้งแห้ง ปลา เป็นต้น ดังนั้นชุมชนในภาคใต้จึงแบ่งได้เป็น ๓ ส่วน คือ ชาวเหนือคือชุมชนที่อยู่ตามหุบเขาและเทือกเขาของคาบสมุทร ชาวเลคือชุมชนที่อยู่ตามปากแม่น้ำและชายฝั่งทะเล และชาวทุ่งหรือชาวนาคือชุมชนที่อยู่อาศัยบริเวณที่ราบชายฝั่งทะเลและที่ราบเชิงเขา ความสัมพันธ์ที่ได้พบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนสินค้าทำให้เกิดความรักใคร่พวกพ้อง รักถิ่น และทรัพยากรของตนเอง เช่น

ชาวบ้านคีรีวง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช มีประสบการณ์ที่พบกับอุทกภัยและวาตภัยหลายต่อหลายครั้ง ทำให้ชุมชนต้องรักษาสภาพธรรมชาติของป่าไว้เพื่อรักษาสมดุลของระบบนิเวศด้วยการทำ

สวนผลไม้ผสมผสานกับป่าดิบ ส่วนศิลปวัฒนธรรมก็มีความสัมพันธ์กับชาวคาบสมุทรมลายู เช่น การละเล่นโนรา หนังตะลุง เป็นต้น

๓. ภาคกลาง เนื่องจากภาคกลางมีพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม ใกล้เคียงแม่น้ำ คนในภาคกลางจึงนิยมสร้างบ้านใต้ถุนสูงเพื่อป้องกันน้ำท่วม ประชาชนจึงมีวิถีชีวิตสัมพันธ์กับน้ำ และมีประเพณีเกี่ยวข้องกับน้ำ เช่น ประเพณีแข่งเรือ จังหวัดพิจิตร นอกจากนี้ยังมีประเพณีเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา เช่น ประเพณีตักบาตรดอกไม้วัดสระบุรี ส่วนภาษาจะมีสำเนียงใกล้เคียงกับภาษาทางราชการ ลักษณะการแต่งกายก็จะนิยมใช้ผ้าฝ้ายสีเข้ม ซึ่งระบายความร้อนได้ดี ในภาคนี้จึงเป็นศูนย์กลางของวัตถุติบการตลาด การคมนาคมขนส่งและภูมิประเทศเป็นที่ราบ ซึ่งก็เป็นปัจจัยส่งเสริมการอุตสาหกรรม จึงทำให้ภาคกลางเป็นภาคที่มีการอุตสาหกรรมมากที่สุดในประเทศ

๔. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นภาคที่มีพื้นที่ใหญ่ที่สุด แต่สภาพแวดล้อมไม่ค่อยอุดมสมบูรณ์ จึงไม่เอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะฤดูแล้งจะขาดแคลนน้ำเพื่ออุปโภคบริโภคอยู่เสมอ อีกทั้งยังประสบปัญหาดินเค็ม แต่ประชาชนในภาคนี้ก็พยายามปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม โดยการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เลี้ยงสัตว์ ปลูกข้าวไร่หรือปลูกในคร้วเรือน หรือปลูกพืชทนแล้ง เช่น ข้าวโพด มันสำปะหลัง อ้อย ปอ เป็นต้น ในส่วนที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่จะปลูกบ้านใต้ถุนสูง เพื่อให้ลมพัดผ่าน และมีพื้นที่ในการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น ทอผ้า เก็บเครื่องมือการเกษตร หรือใช้เป็นที่เลี้ยงสัตว์

๕. ภาคตะวันออก ภูมิประเทศส่วนใหญ่จะเป็นเนินเขา สลับกับที่สูงซึ่งลาดเอียงลงสู่อ่าวไทย ส่วนที่ราบมีอยู่บ้าง ได้แก่ ที่ราบเชิงเขา ที่ราบลุ่มแม่น้ำ และที่ราบชายฝั่งทะเล แต่เป็นบริเวณแคบๆ และมีภูมิอากาศร้อนและฝนตกชุก ทำให้ภาคนี้เหมาะแก่การประกอบอาชีพประมง การทำเหมืองแร่รัตนชาติ เช่น ไพลิน บุษราคัม ทับทิม เป็นต้น และเนื่องจากคนในภาคนี้นิยมตั้งถิ่นฐานอยู่ตามที่ราบชายฝั่ง จึงมีการนำอาหารทะเล เช่น กุ้ง หอย ปู ปลา เป็นต้น มารับประทานและแปรรูปอาหาร

๖. ภาคตะวันตก มีภูมิประเทศเป็นภูเขาซึ่งเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ เช่น แร่ธาตุ ป่าไม้ และต้นน้ำลำธาร จึงไม่เหมาะแก่การประกอบอาชีพเกษตรกรรม แต่ด้วยมีการสร้างเขื่อนในเขตภูเขาและระบบชลประทานที่ค่อนข้างทั่วถึง จึงทำให้ประชาชนในภูมิภาคนี้สามารถใช้น้ำในระบบชลประทานเข้าช่วยได้มาก แต่ผลผลิตที่ได้ในแต่ละปีไม่มากนัก พืชสำคัญ ได้แก่ ข้าว อ้อย สับปะรด และมันสำปะหลัง

<http://www.maceducation.com/e-knowledge/๒๓๖๓๑๐๔๑๐๐/๐๕.htm>

ใบงานที่ ๐๑
เรื่อง แผนผังความคิด

คำชี้แจง

๑. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มออกเป็น ๓ กลุ่ม จับฉลากศึกษาจากใบความรู้ตามประเด็นต่อไปนี้

กลุ่มที่ ๑ ศึกษาเรื่อง สภาพแวดล้อมทางกายภาพกับการประกอบอาชีพ

กลุ่มที่ ๒ ศึกษาเรื่อง สภาพแวดล้อมทางกายภาพกับลักษณะที่อยู่อาศัย

กลุ่มที่ ๓ ศึกษาเรื่อง สภาพแวดล้อมทางกายภาพกับการบริโภค

๒. สรุปความรู้เป็นแผนผังความคิด

๓. ตัวแทนนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

เรื่อง.....

ชื่อกลุ่ม.....

สมาชิก

๑. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

๒. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

๓. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

๔. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบงานที่ ๐๒

แหล่งทรัพยากรธรรมชาติในภูมิภาคของฉัน

ตอนที่ ๑

- ให้นักเรียนสำรวจแหล่งน้ำธรรมชาติที่มีอยู่ในภูมิภาคของนักเรียน
- บันทึกข้อมูล

ชื่อแหล่งน้ำธรรมชาติ	สภาพแหล่งน้ำ	ประโยชน์ที่ได้รับ
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

ตอนที่ ๒

- ให้นักเรียนรวบรวมรายชื่อพันธุ์ไม้และสัตว์ป่าที่มีอยู่ในภูมิภาคของนักเรียน
- บันทึกข้อมูล

รายชื่อพันธุ์ไม้ที่สำรวจพบ	รายชื่อสัตว์ป่าที่สำรวจพบ
<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

๑. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

๒. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบงานที่ ๐๓
บ้านที่อยู่อาศัย ในภูมิภาคของฉัน

- คำชี้แจง
- ให้นักเรียนศึกษาการสร้างที่อยู่อาศัยของประชาชนในภูมิภาคที่นักเรียนอาศัยอยู่ ที่เป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมทางกายภาพ
 - บันทึกข้อมูล โดยบรรยายลักษณะพร้อมวาดภาพประกอบ

(ภาพบ้านในภูมิภาคที่นักเรียนอาศัยอยู่)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๑. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

๒. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบความรู้สำหรับนักเรียน

ลักษณะทางกายภาพกับการดำรงชีวิตของผู้คนในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทย

จากการที่ประเทศไทยมีสภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ และทรัพยากรธรรมชาติที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละภาค จึงมีความแตกต่างกันในการดำรงชีวิตของประชากรทั้งด้านวัฒนธรรม ประเพณี และการประกอบอาชีพ ดังนี้

๑. **ภาคเหนือ** สืบเนื่องจากพื้นที่ภาคเหนือส่วนใหญ่เป็นเทือกเขาสูงสลับซับซ้อนทอดตัวในแนวเหนือใต้ พื้นที่ระหว่างหุบเขาเป็นที่ราบแคบๆ และมีแม่น้ำไหลผ่าน จึงเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการตั้งถิ่นฐานและทำการเกษตร แต่เนื่องจากการคมนาคมไม่สะดวกจึงทำให้ชุมชนของภาคเหนือพัฒนาค่อนข้างอิสระ สร้างสังคมขึ้นมาตามแนวคิดความเชื่อของตน ชุมชน และหมู่บ้าน นิยมความเรียบง่าย ใฝ่สันติ ช่วยเหลือแบ่งปัน ไม่เอาเปรียบกัน และมีหลายกิจกรรมเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการพึ่งพาธรรมชาติและเพื่อนบ้านร่วมชุมชนหมู่บ้านใกล้เคียง เช่น การใช้ระบบเหมืองฝาย เพื่อการแบ่งปันน้ำอย่างยุติธรรม และเพื่อความร่วมมือจัดการระบบนิเวศระหว่างชุมชนและหมู่บ้านต่างๆ นอกจากนี้ยังมีความเชื่อผีแห่งธรรมชาติ (ผีเหมือง ผีฝาย ผีห้วยหรือผีขุนน้ำ เป็นผีที่เฝ้าดูแลให้น้ำแก่ไร่นา เนื่องจากภาคเหนืออาศัยน้ำจากต้นน้ำบนภูเขามาใช้ในหมู่บ้านและชุมชน) ความเชื่อดังกล่าวเป็นผลให้ชาวบ้านต้องละเว้นการเข้าไปทำลายต้นไม้และสิ่งแวดล้อมในป่า บริเวณเหมือง ฝาย นอกจากนี้ระหว่างหมู่บ้านกับหมู่บ้านยังมีการประกอบประเพณี พิธีการต่างๆ เพื่อเป็นการสืบทอดวัฒนธรรม

๒. **ภาคใต้** เนื่องจากลักษณะของพื้นที่ของภาคใต้เป็นคาบสมุทร ทำให้บางพื้นที่ในภาคใต้เป็นเมืองท่าและเป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนในอดีต เช่น เมืองตะกั่วป่า สงขลา ตรัง นครศรีธรรมราช ประกอบกับชุมชนของภาคใต้ใช้เส้นทางทะเลติดต่อกับต่างประเทศ จึงทำให้ชุมชนของภาคใต้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน มีการติดต่อพึ่งพาอาศัยและแลกเปลี่ยนผลผลิตกัน เช่น ชุมชนที่อยู่ในบริเวณเทือกเขาตอนใน จะเดินทางตามลำน้ำเพื่อนำสินค้ามาแลกเปลี่ยนกับชุมชนที่อยู่อาศัยตามชายฝั่งทะเลและปากแม่น้ำ สินค้าที่แลกเปลี่ยนกัน เช่น ผลไม้ ของป่า สมุนไพร พืช ยางไม้ ข้าวเกลือ กะปิ กุ้งแห้ง ปลา เป็นต้น ดังนั้นชุมชนในภาคใต้จึงแบ่งได้เป็น ๓ ส่วน คือ ชาวเหนือคือชุมชนที่อยู่ตามหุบเขาและเทือกเขาของคาบสมุทร ชาวเลคือชุมชนที่อยู่ตามปากแม่น้ำและชายฝั่งทะเล และชาวทุ่งหรือชาวนาคือชุมชนที่อยู่อาศัยบริเวณที่ราบชายฝั่งทะเลและที่ราบเชิงเขา ความสัมพันธ์ที่ได้พบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนสินค้าทำให้เกิดความรักใคร่พอกัน รักถิ่น และทรัพยากรของตนเอง เช่น ชาวบ้านคีรีวง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช มีประสบการณ์ที่พบกับอุทกภัยและวาตภัยหลายต่อหลายครั้ง ทำให้ชุมชนต้องรักษาสภาพธรรมชาติของป่าไว้เพื่อรักษาสมดุลของระบบนิเวศด้วยการทำสวนผลไม้ผสมผสานกับป่าดิบ ส่วนศิลปวัฒนธรรมก็มีความสัมพันธ์กับชาวคาบสมุทรมาลายู เช่น การละเล่นโนรา หนังตะลุง เป็นต้น

๓. ภาคกลาง เนื่องจากภาคกลางมีพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม ใกล้เคียงน้ำ คนในภาคกลางจึงนิยมสร้างบ้านใต้ถุนสูง เพื่อป้องกันน้ำท่วม ประชาชนจึงมีวิถีชีวิตสัมพันธ์กับน้ำ และมีประเพณีเกี่ยวข้องกับน้ำ เช่น ประเพณีแข่งเรือ จังหวัด พิจิตร นอกจากนี้ยังมีประเพณีเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา เช่น ประเพณีตักบาตรดอกไม้ จังหวัดสระบุรี ส่วนภาษาจะมี สำเนียงใกล้เคียงกับภาษาทางราชการ ลักษณะการแต่งกายก็จะนิยมใช้ผ้าฝ้ายสีเข้ม ซึ่งระบายความร้อนได้ดี ในภาคนี้ จึงเป็นศูนย์กลางของวัดฤดูติการตลาด การคมนาคมขนส่งและภูมิประเทศเป็นที่ราบ ซึ่งก็เป็นปัจจัยส่งเสริมการ อุตสาหกรรม จึงทำให้ภาคกลางเป็นภาคที่มีการอุตสาหกรรมมากที่สุดในประเทศ

๔. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นภาคที่มีพื้นที่ใหญ่ที่สุด แต่สภาพแวดล้อมไม่ค่อยอุดมสมบูรณ์ จึงไม่เอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะฤดูแล้งจะขาดแคลนน้ำเพื่ออุปโภคบริโภคอยู่เสมอ อีกทั้งยังประสบปัญหาดินเค็ม แต่ประชาชนในภาคนี้ก็พยายามปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม โดยการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเลี้ยงสัตว์ ปลูกข้าวไร่บริเวณในครัวเรือน หรือปลูกพืชทนแล้ง เช่น ข้าวโพด มันสำปะหลัง อ้อย ปอ เป็นต้น ในส่วนที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่จะปลูกบ้านใต้ถุนสูง เพื่อให้ลมพัดผ่าน และมีพื้นที่ในการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น ทอผ้า เก็บเครื่องมือการเกษตร หรือใช้เป็นที่เลี้ยงสัตว์

๕. ภาคตะวันออก ภูมิประเทศส่วนใหญ่จะเป็นเนินเขา สลับกับที่สูงซึ่งลาดเอียงลงสู่อ่าวไทย ส่วนที่ราบมีอยู่บ้าง ได้แก่ ที่ราบเชิงเขา ที่ราบลุ่มแม่น้ำ และที่ราบชายฝั่งทะเล แต่เป็นบริเวณแคบๆ และมีภูมิอากาศร้อนและฝนตกชุก ทำให้ภาคนี้เหมาะแก่การประกอบอาชีพประมง การทำเหมืองแร่รัตนชาติ เช่น ไพลิน บุษราคัม ทับทิม เป็นต้น และเนื่องจากคนในภาคนี้นิยมตั้งถิ่นฐานอยู่ตามที่ราบชายฝั่ง จึงมีการนำอาหารทะเล เช่น กุ้ง หอย ปู ปลา เป็นต้น มารับประทานและแปรรูปอาหาร

๖. ภาคตะวันตก มีภูมิประเทศเป็นภูเขาซึ่งเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ เช่น แร่ธาตุ ป่าไม้ และต้นน้ำลำธาร จึงไม่เหมาะกับอาชีพเกษตรกรรม แต่ด้วยมีการสร้างเขื่อนในเขตภูเขาและระบบชลประทานที่ค่อนข้างทั่วถึง จึงทำให้ประชาชนในภูมิภาคนี้สามารถใช้น้ำในระบบชลประทานเข้าช่วยได้มาก แต่ผลผลิตที่ได้ในแต่ละปีไม่มากนัก พืชสำคัญ ได้แก่ ข้าว อ้อย สับปะรด และมันสำปะหลัง

แหล่งที่มา

<http://www.maceducation.com/e-knowledge/๒๓๖๓๑๐๔๑๐๐/๐๕.htm>

บริษัท สำนักพิมพ์แม็ค จำกัด ๙/๙๙ ซอยลาดพร้าว ๓๘ แขวงจันทระเกษม เขตจตุจักร กทม. ๑๐๙๐๐ Tel. (๐๒)

๙๓๘-๒๐๒๒-๗ FAX: (๐๒) ๙๓๘-๒๐

ใบงานที่ ๐๑
การตั้งถิ่นฐานของประชากร

ป ๕.๒ / ผ.๔ - ๐๑

- คำชี้แจง**
- ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มศึกษาใบความรู้เรื่อง “การตั้งถิ่นฐานของประชากร ในภูมิภาคต่าง ๆ”
 - สรุปความรู้เป็นแผนผังความคิด
 - ตัวแทนนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

เรื่อง.....

ชื่อกลุ่ม.....

สมาชิกกลุ่ม

๑. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

๒. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

๓. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

๔. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบงานที่ ๐๒
การย้ายถิ่นฐาน

ป ๕.๒ / ผ.๔ - ๐๒

- คำชี้แจง ๑. ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้เรื่อง “การย้ายถิ่นฐานของประชากร”
๒. ให้นักเรียนร่วมกันสรุปปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการย้ายถิ่นฐานของประชากร
และผลกระทบที่เกิดจากการย้ายถิ่นฐาน

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการย้ายถิ่นฐาน

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

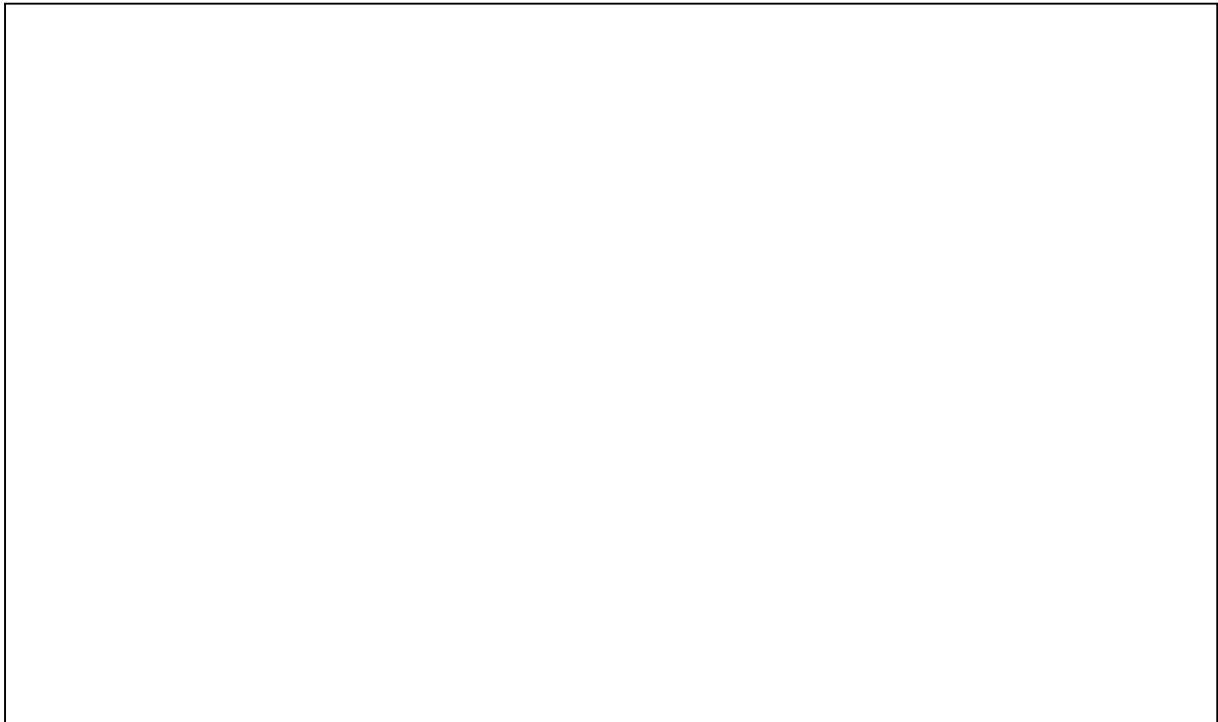
ผลกระทบที่เกิดจากการย้ายถิ่นฐาน

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

๑. ชื่อ.....สกุล..... ชั้น.....เลขที่.....
๒. ชื่อ.....สกุล..... ชั้น.....เลขที่.....
๓. ชื่อ.....สกุล..... ชั้น.....เลขที่.....
๔. ชื่อ.....สกุล..... ชั้น.....เลขที่.....

ใบงานที่ ๐๓
การตั้งถิ่นฐาน

- คำชี้แจง ๑. ให้นักเรียนเขียนอธิบายเหตุผล “ถ้าเลือกไปตั้งถิ่นฐาน นักเรียนจะเลือกบริเวณที่มีลักษณะภูมิประเทศ แบบใด”
๒. ให้นักเรียนวาดภาพประกอบและระบายสีให้สวยงาม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....ชั้น.....

กลุ่มที่ ๑

การตั้งถิ่นฐานของประชากรภาคเหนือ

การตั้งถิ่นฐาน หมายถึง การเลือกถิ่นที่อยู่อาศัย โดยในแต่ละภูมิภาคประชากรจะเลือกตั้งถิ่นฐานแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม ซึ่งมีความสัมพันธ์กับรูปแบบวิถีชีวิต ลักษณะการประกอบอาชีพ ความสะดวกสบายในการเดินทาง รวมไปถึงความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการตั้งถิ่นฐาน เช่น รู้สึกมีความปลอดภัย มีความอบอุ่นใจ สุขใจ

ภาคเหนือ พื้นที่ของภาคเหนือส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็นภูเขาที่ราบสูงและที่ราบระหว่างหุบเขาที่มีแม่น้ำไหลผ่าน โดยบริเวณที่มีผู้คนเข้ามาตั้งถิ่นฐานในภาคเหนือจะเป็นบริเวณที่ราบระหว่างหุบเขาและที่ราบริมแม่น้ำ เช่น แม่น้ำปิง วัง ยม และน่าน ทำให้เกิดการคมนาคมทางน้ำที่สะดวก โดยภาคเหนือเป็นบริเวณที่มีผู้คนมาตั้งถิ่นฐานตั้งแต่มยุคหิน ทั้งนี้โดยพบหลักฐาน เช่น เครื่องมือหินกะเทาะที่เก่าแก่ที่สุดที่บ้านแม่ทะ และบ้านดอนมูล จังหวัดลำปาง ถ้ำผีแมน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ลักษณะภูมิประเทศของภาคเหนือทำให้มีดินที่เกิดจากการสลายตัวของหินจากภูเขาเป็นดินที่อุดมด้วยแร่ธาตุเหมาะแก่การเพาะปลูกโดยเฉพาะพืชเมืองหนาวเนื่องจากมีอากาศเย็น และฝนตกชุก

นอกจากนี้ในบริเวณเขตภูเขาสูง ยังเป็นที่ตั้งถิ่นฐานของชาวเขาเผ่าต่าง ๆ เช่น ชาวม้ง (แม้ว) กะเหรี่ยง อีเก้อ (อาข่า) มูเซอ และนิยมเพาะปลูกพืชตามภูเขา ดอย หรือเนินเขาต่าง ๆ มีวิถีการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย

ที่มา : <http://www.maceducation.com/e-knowledge/๒๓๖๓๑๐๔๑๐๐/๐๖.htm>

กลุ่มที่ ๒

การตั้งถิ่นฐานของประชากรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การตั้งถิ่นฐาน หมายถึง การเลือกถิ่นที่อยู่อาศัย โดยในแต่ละภูมิภาคประชากรจะเลือกตั้งถิ่นฐานแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม ซึ่งมีความสัมพันธ์กับรูปแบบวิถีชีวิต ลักษณะการประกอบอาชีพ ความสะดวกสบายในการเดินทาง รวมไปถึงความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการตั้งถิ่นฐาน เช่น รู้สึกมีความปลอดภัย มีความอบอุ่นใจ สุขใจ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ บริเวณที่มีผู้คนเข้ามาตั้งถิ่นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประชากรส่วนใหญ่เลือกตั้งถิ่นฐานบริเวณที่ดอน เพราะภูมิประเทศดังกล่าวมีความต่างระดับและความลาดชันไม่มาก การไหลของน้ำจึงมีการพัดพาตะกอนมาสะสม เกิดเป็นโคก ที่ดอน ใช้เป็นพื้นที่เพาะปลูก เช่น ทำไร่ ทำสวน ทำนา และเลี้ยงสัตว์ อีกทั้งยังมีความปลอดภัยจากการเกิดน้ำท่วม

นอกจากบริเวณที่ดอนแล้วยังมีที่ราบที่มีแม่น้ำไหลผ่าน คือ บริเวณแอ่งสกลนครและแอ่งโคราช บริเวณแอ่งสกลนครจะเป็นบริเวณที่แม่น้ำสงครามไหลผ่าน ได้แก่ บริเวณจังหวัดอุดรธานี หนองคาย สกลนคร มุกดาหาร นครพนม โดยพบหลักฐานทางโบราณคดี เช่น เครื่องมือเครื่องใช้ เครื่องปั้นดินเผา เครื่องประดับ กระจายอยู่ทั่วไปที่สำคัญคือแหล่งโบราณคดีบ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี

บริเวณแอ่งโคราชจะเป็นบริเวณที่มีแม่น้ำชีและแม่น้ำมูลไหลผ่าน ได้แก่ บริเวณจังหวัดขอนแก่น นครราชสีมา มหาสารคาม บุรีรัมย์ ร้อยเอ็ด สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี และยโสธร แหล่งโบราณคดีที่สำคัญ คือที่บ้านนาดี จังหวัดขอนแก่น และบ้านปราสาท จังหวัดนครราชสีมา

ที่มา : <http://www.maceducation.com/e-knowledge/๒๓๖๓๑๐๔๑๐๐/๐๖.htm>

ใบความรู้สำหรับนักเรียน

กลุ่มที่ ๓

การตั้งถิ่นฐานของประชากรภาคกลาง

การตั้งถิ่นฐาน หมายถึง การเลือกถิ่นที่อยู่อาศัย โดยในแต่ละภูมิภาคประชากรจะเลือกตั้งถิ่นฐานแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่สภาพแวดล้อม ซึ่งมีความสัมพันธ์กับรูปแบบวิถีชีวิต ลักษณะการประกอบอาชีพ ความสะดวกสบายในการเดินทาง รวมไปถึงความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการตั้งถิ่นฐาน เช่น รู้สึกมีความปลอดภัย มีความอบอุ่นใจ สุขใจ

ภาคกลาง เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำที่มีแม่น้ำไหลผ่านหลายสาย เช่น แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำป่าสัก แม่น้ำแม่กลอง แม่น้ำลพบุรี จึงเป็นบริเวณที่มีพื้นที่อุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การเพาะปลูก จึงทำให้บริเวณนี้มีประชากรเลือกตั้งถิ่นฐานกันมาก นอกจากนี้แม่น้ำดังกล่าวยังสามารถเดินทางติดต่อค้าขายกับดินแดนอื่นๆ ได้สะดวก ทำให้บริเวณนี้เป็นแหล่งการค้าที่สำคัญและได้รับอารยธรรมความเจริญจากภายนอกมาผสมผสานเป็นของตนเอง

ภูมิประเทศดังกล่าวมีระบบลุ่มน้ำเป็นพื้นที่รองรับน้ำจากที่สูง การไหลของแม่น้ำสายต่าง ๆ จะนำพาตะกอนและแร่ธาตุลงมาสะสมกลายเป็นพื้นที่ที่มีธาตุอาหารอุดมสมบูรณ์ สามารถทำการเกษตรได้ทุกรูปแบบ และสามารถทำนาทำสวนได้ตลอดทั้งปี

นอกจากการตั้งถิ่นฐานบริเวณที่ราบและที่ราบลุ่มแล้ว ปัจจุบันมีแนวโน้มการเลือกตั้งถิ่นฐานตามแนวถนนและเส้นทางคมนาคมสายหลักต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น

ที่มา : <http://www.maceducation.com/e-knowledge/๒๓๖๓๑๐๔๑๐๐/๐๖.htm>

ใบความรู้สำหรับนักเรียน

กลุ่มที่ ๔

การตั้งถิ่นฐานของประชากรภาคตะวันออก

การตั้งถิ่นฐาน หมายถึง การเลือกถิ่นที่อยู่อาศัย โดยในแต่ละภูมิภาคประชากรจะเลือกตั้งถิ่นฐานแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม ซึ่งมีความสัมพันธ์กับรูปแบบวิถีชีวิต ลักษณะการประกอบอาชีพ ความสะดวกสบายในการเดินทาง รวมไปถึงความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการตั้งถิ่นฐาน เช่น รู้สึกมีความปลอดภัย มีความอบอุ่นใจ สุขใจ

ภาคตะวันออก ประชากรส่วนใหญ่เลือกตั้งถิ่นฐานบริเวณชายฝั่งทะเล ตั้งแต่อำเภอชลบุรี ถึงอำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี อำเภอบ้านฉางถึงอำเภอแกลง จังหวัดระยองอำเภอเมืองจันทบุรีถึงอำเภอเมืองตราด

ภูมิประเทศดังกล่าว ก่อให้เกิดสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

- การสร้างอาชีพ เช่น บริการการท่องเที่ยว อาชีพประมง
- มีการสร้างท่าเรือ จนกลายเป็นจุดเชื่อมต่อการคมนาคมขนส่งกลายเป็นเขตอุตสาหกรรม
- บริเวณชายฝั่งเว้าแหว่งตามบริเวณปากแม่น้ำในจังหวัดจันทบุรี และตราด มีการสะสมตะกอน โคลนตมกลายเป็นพื้นที่ป่าชายเลนและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

นอกจากนี้ยังพบการตั้งถิ่นฐานบริเวณที่ราบลุ่ม ได้แก่ที่ราบลุ่มบางปะกงและที่ราบฉนวนไทย เนื่องจากที่ราบลุ่มบางปะกง มีความอุดมสมบูรณ์อันเกิดจากการสะสมตัวของธาตุอาหาร และมีน้ำเพียงพอต่อการเพาะปลูก ที่ราบฉนวนไทยเป็นที่ราบอยู่ระหว่างทิวเขาชันกำแพง และทิวเขาจันทบุรี ต่อเนื่องกับที่ราบลุ่มเจ้าพระยา เป็นที่ราบดินตะกอนที่แม่น้ำพัดพามาทับถม ครอบคลุมพื้นที่ จังหวัดฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี สระแก้ว อยู่ในเขตอับฝน มีช่วงแล้งยาวนาน เหมาะแก่การทำปศุสัตว์

หลักฐานการตั้งชุมชนและเมืองในภาคตะวันออกที่สำคัญ ได้แก่ เมืองศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี และเมืองพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี โดยพบหลักฐานที่เป็นเทวรูปในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และพระพุทธรูปศาสนา

ที่มา : <http://www.maceducation.com/e-knowledge/๒๓๖๓๑๐๔๑๐๐/๐๖.htm>

ใบความรู้สำหรับนักเรียน

กลุ่มที่ ๕

การตั้งถิ่นฐานของประชากรภาคตะวันตก

การตั้งถิ่นฐาน หมายถึง การเลือกถิ่นที่อยู่อาศัย โดยในแต่ละภูมิภาคประชากรจะเลือกตั้งถิ่นฐานแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่สภาพแวดล้อม ซึ่งมีความสัมพันธ์กับรูปแบบวิถีชีวิต ลักษณะการประกอบอาชีพ ความสะดวกสบายในการเดินทาง รวมไปถึงความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการตั้งถิ่นฐาน เช่น รู้สึกมีความปลอดภัย มีความอบอุ่นใจ สุขใจ

ภาคตะวันตก ประชากรส่วนใหญ่เลือกตั้งถิ่นฐานบริเวณที่ราบและที่ราบลุ่ม ได้แก่ ที่ราบลุ่มแม่น้ำแม่กลอง ที่ราบลุ่มแม่น้ำเพชรบุรี และที่ราบลุ่มแม่น้ำปิง

ภูมิประเทศดังกล่าวเป็นที่สะสมของตะกอนที่ถูกพัดพามาโดยลำน้ำสายใหญ่และแควสาขา จึงเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การทำเกษตรกรรม

นอกจากนี้ยังพบการตั้งถิ่นฐานบริเวณชายฝั่งตามที่ราบลุ่มชายฝั่งตามที่ราบลุ่มชายฝั่งปากแม่น้ำเพชรบุรี และที่ราบชายฝั่งในเขตจังหวัดเพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์

ที่มา : <http://www.maceducation.com/e-knowledge/๒๓๖๓๑๐๔๑๐๐/๐๖.htm>

ใบความรู้สำหรับนักเรียน

กลุ่มที่ ๒

การตั้งถิ่นฐานของประชากรภาคใต้

การตั้งถิ่นฐาน หมายถึง การเลือกถิ่นที่อยู่อาศัย โดยในแต่ละภูมิภาคประชากรจะเลือกตั้งถิ่นฐานแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม ซึ่งมีความสัมพันธ์กับรูปแบบวิถีชีวิต ลักษณะการประกอบอาชีพ ความสะดวกสบายในการเดินทาง รวมไปถึงความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการตั้งถิ่นฐาน เช่น รู้สึกมีความปลอดภัย มีความอบอุ่นใจ สุขใจ

ภาคใต้ ประชากรส่วนใหญ่เลือกตั้งถิ่นฐานบริเวณชายฝั่งทะเลบนพื้นที่สันทราย ซึ่งภูมิประเทศดังกล่าวได้รับอิทธิพลจากทะเล ทำให้เกิดชายหาดสันทรายใหม่

ลักษณะการใช้ดิน

- ที่ลุ่มระหว่างสันทรายใหม่กับสันทรายเก่า ใช้เป็นพื้นที่ทำนาและสวนผลไม้
- ที่ราบดอน ใช้เป็นสวนยางพารา
- ชายฝั่งหาดทรายใช้เป็นสวนมะพร้าว มีระบบการไหลรวมของแม่น้ำดี

นอกจากนี้แล้วลักษณะของภาคใต้ที่เป็นคาบสมุทรยื่นยาวไปในทะเลและมีแม่น้ำสายสั้นๆ ไหลผ่าน ทำให้บริเวณภาคใต้มีผู้คนเข้ามาอาศัยอยู่ตั้งแต่ยุคหิน ทั้งนี้โดยพบหลักฐานตามบริเวณที่ใกล้แหล่งน้ำ เช่น เครื่องปั้นดินเผา และเครื่องใช้ ที่ถ้ำสิงขร จังหวัดสุราษฎร์ธานี และถ้ำหลังโรงเรียน จังหวัดกระบี่ เป็นต้น ซึ่งกลุ่มคนที่ตั้งถิ่นฐานบริเวณนี้ต่อมาได้รวมตัวเป็นชุมชนและขยายตัวเป็นเมืองในเวลาต่อมา

เนื่องจากภาคใต้มีทะเลทั้งสองด้าน จึงเป็นดินแดนที่มีพ่อค้าต่างชาติเข้ามาติดต่อค้าขายและพักแรมอยู่เสมอ ซึ่งพ่อค้าต่างชาติเหล่านี้โดยเฉพาะพ่อค้าอินเดียได้นำความรู้ความเจริญต่างๆ มาถ่ายทอดให้กับชุมชนเหล่านี้ ดังนั้นเมืองต่างๆ ในภาคใต้จึงมีความเจริญและมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

ที่มา : <http://www.maceducation.com/e-knowledge/๒๓๖๓๑๐๔๑๐๐/๐๖.htm>

ใบความรู้สำหรับนักเรียน

การย้ายถิ่นฐานของประชากร

การย้ายถิ่นฐาน คือ การเคลื่อนย้ายของประชากรจากถิ่นฐานเดิมเพื่อเข้าไปอาศัยอยู่ในท้องถิ่นที่เหมาะสมแห่งใหม่ เช่น มีสภาพแวดล้อมที่ดีใกล้เส้นทางคมนาคม มีทรัพยากรอุดมสมบูรณ์

ปัจจัยที่ทำให้เกิดการอพยพย้ายถิ่นฐาน

๑. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ถ้าท้องถิ่นใดมีภูมิประเทศ ภูมิอากาศที่เหมาะสมและมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ย่อมดึงดูดใจให้ผู้คนย้ายถิ่นเข้าไปอยู่มากกว่าท้องถิ่นที่มีสภาพแวดล้อมแห้งแล้ง และขาดแคลนทรัพยากร
๒. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจท้องถิ่นใดมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่ดี และมีอาชีพที่หลากหลายทั้งด้านการเกษตร อุตสาหกรรมการค้าและบริการย่อมทำให้ประชากรพากันเข้าไปประกอบอาชีพเป็นจำนวนมาก เป็นการเพิ่มรายได้ ยกฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของตนเองและครอบครัวให้สูงขึ้น เพื่อให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
๓. ปัจจัยด้านความปลอดภัย ถ้าท้องถิ่นใดมีภัยอันตรายต่าง ๆ เกิดขึ้น เช่น กางลางล สงคราม โรคระบาด โจรผู้ร้าย หรือภัยธรรมชาติ ย่อมทำให้ประชากรอพยพย้ายถิ่นเพื่อไปหาแหล่งที่อยู่ใหม่ที่มีความปลอดภัยมากกว่า

ผลกระทบที่เกิดจากการย้ายถิ่นฐาน

๑. ปัญหามลพิษ เช่น น้ำเสีย อากาศเป็นพิษ
๒. ปัญหาการจราจรติดขัด
๓. ปัญหาชุมชนแออัด
๔. ปัญหาการขาดแคลนแรงงานในท้องถิ่น
๕. ปัญหาการว่างงาน

ที่มา : เอกรินทร์ สีมหาศาล และคณะ. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ป.๕. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์

ภาพบ้านเรือนบริเวณริมแม่น้ำ

ภาพบ้านและอาคารตึกสูงบริเวณในเมือง

ภาพบ้านเรือนที่ตั้งอยู่ไกลจากเส้นทางคมนาคม

ภาพบ้านเรือนบริเวณใกล้ชายฝั่งทะเล

ใบงานที่ ๐๑
สิ่งแวดล้อมในภูมิภาค

ป ๕.๒ / ผ.๕ - ๐๑

คำชี้แจง

๑. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม แต่ละกลุ่มศึกษาใบความรู้ ดังนี้

กลุ่มที่ ๑ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

กลุ่มที่ ๒ สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม

กลุ่มที่ ๓ สิ่งแวดล้อมทางความก้าวหน้าด้านวิทยาการ

กลุ่มที่ ๔ ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติกับสิ่งแวดล้อมทางสังคม

กลุ่มที่ ๕ ผลกระทบที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติกับสิ่งแวดล้อมทางสังคม

๒. สรุปความรู้เป็นแผนผังความคิด

๓. ตัวแทนนำเสนอผลงาน

เรื่อง.....

ชื่อกลุ่ม.....

สมาชิกกลุ่ม

๑. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

๒. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

๓. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

๔. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบงานที่ ๐๒
สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมทางสังคม

คำชี้แจง

- ๑. ให้นักเรียนจับคู่
- ๒. ให้นักเรียนร่วมกันจำแนกสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติกับสิ่งแวดล้อมทางสังคม

สิ่งแวดล้อมในประเทศไทย

สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

สิ่งแวดล้อมทางสังคม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๑. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

๒. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบงานที่ ๐๓
แนวทางการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม

คำชี้แจง

- ๑. ให้นักเรียนเขียนแนวทางการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม
- ๒. วาดภาพประกอบ พร้อมระบายสีสวยงาม

แนวทางการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบความรู้สำหรับนักเรียน

กลุ่มที่ ๑

สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (Natural environment) สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ สัตว์ป่า อากาศ ดิน น้ำ มนุษย์ สิ่งเหล่านี้ต้องอาศัยสิ่งแวดล้อมอื่นประกอบ แบ่งออกเป็น 2 ประเภทย่อย

- สิ่งที่มีชีวิต (Biotic Environment) หรือเรียกว่าสิ่งแวดล้อมทางชีวภาพ (Biological Environment) เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติมีคุณสมบัติเฉพาะตัวของสิ่งที่มีชีวิต เช่น พืช สัตว์ มนุษย์

- สิ่งที่ไม่มีชีวิต (Abiotic Environment) หรือ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ อาจมองเห็นหรือมองไม่เห็น เช่น แร่ธาตุ อากาศ เสียง

สาระสำคัญของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติในประเทศไทย

๑. โครงสร้างทางธรณีวิทยา

- การดันตัวของเปลือกโลก ทำให้เกิดการโค้ง โกง งอ ปรากฏเป็นเทือกเขาต่าง ๆ โดยเฉพาะในเขตภาคเหนือและภาคตะวันตก

- การยุบตัวของแผ่นดิน ทำให้เกิดที่ราบระหว่างภูเขา เช่น แอ่งแม่สะเรียง แอ่งแม่ฮ่องสอน

- การทับถมของเศษหิน ดิน กรวดทราย ตะกอนน้ำพาและตะกอนทะเลเป็นระยะเวลานาน ประกอบกับการยกตัวสูงขึ้นของแผ่นดินทำให้เกิดเป็นที่ราบ ซึ่งนับวันจะขยายเป็นบริเวณกว้างมากขึ้น เช่น บริเวณที่ราบภาคกลาง

๒. ภูมิประเทศ

- เกิดจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางธรณีวิทยา ร่วมกับกระบวนการทางธรรมชาติ

- ลักษณะภูมิประเทศที่ปรากฏในประเทศไทย จำแนกเป็น

ภูเขา มีความสูง ๒๐๐ เมตรขึ้นไป มีลักษณะเป็นภูเขาโดด ทิวเขา และเทือกเขา พบมากในภาคเหนือและภาคตะวันตก

ที่ราบสูง พบบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีระดับความสูงแยกจากที่ราบภาคกลาง ที่ดอน และที่ราบภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างชัดเจน

ที่ราบ มีความสูงน้อยกว่า ๑๐๐ เมตร มีลักษณะเป็นที่ราบพบเป็นบริเวณกว้างในภาคกลาง

นอกจากนี้ยังพบภูมิประเทศแบบที่ลุ่ม ชายฝั่งทะเลและเกาะ

๓. ดิน

- ปัจจัยควบคุม ได้แก่ วัตถุดิบกำเนิดดิน ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ พืชพันธุ์ และระยะเวลา

- ประเทศไทยตั้งอยู่ในเขตร้อนชื้น จึงมีสภาพอากาศร้อนและมีฝนตกชุก ส่งผลให้ดินสลายตัวอย่างรวดเร็ว แร่ธาตุในดินจึงถูกชะล้างไปมาก ทำให้ดินขาดความอุดมสมบูรณ์

- ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูก คือ ดินในเขตที่ราบลุ่มแม่น้ำในภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและแอ่งที่ราบระหว่างภูเขาในภาคเหนือ

- ปัญหาดินในประเทศไทย คือ ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ดินถูกบุกรุกทำให้เกิดการพังทลายอย่างรวดเร็ว และการใช้ดินอย่างไม่ถูกวิธี

- แนวทางการอนุรักษ์ดิน เช่น การปลูกพืชคลุมดิน ปลูกพืชหมุนเวียน รักษาบริเวณที่ดินอุดมสมบูรณ์

๔. แหล่งน้ำ

- มีความสัมพันธ์กับภูมิประเทศและภูมิอากาศ

- แหล่งที่มาของน้ำมาจาก ๓ แหล่งสำคัญ ได้แก่ แหล่งน้ำผิวดิน เช่น แม่น้ำ ห้วย หนอง คลอง บึงและทะเลสาบ แหล่งน้ำใต้ดินหรือน้ำบาดาล และน้ำฝน

- ปัญหาแหล่งน้ำในประเทศไทย คือ การทำลายป่าไม้ซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำ การใช้น้ำอย่างไม่ถูกวิธี เกิดมลพิษทางน้ำ เกิดภาวะการขาดแคลนน้ำ และภาวะน้ำท่วม

- แนวทางการอนุรักษ์น้ำทำได้โดยปลูกป่าเพื่อรักษาแหล่งต้นน้ำและชะลอการไหลของน้ำ หาวิธีเก็บกักน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ทิ้งขยะหรือสิ่งปฏิกูลลงในแม่น้ำ

๕. ภูมิอากาศ

- ปัจจัยควบคุม ได้แก่ ที่ตั้ง ความใกล้ไกลพื้นดินและพื้นน้ำ ระดับความสูงของพื้นที่ ภูมิประเทศที่กั้นขวางลมประจำที่พัดผ่านและพายุ

- อุณหภูมิในประเทศไทย โดยเฉลี่ยมีอุณหภูมิสูงสุดตลอดปีประมาณ ๒๗ องศาเซลเซียส เฉลี่ยสูงสุดประมาณ ๓๒ องศาเซลเซียส และเฉลี่ยต่ำสุดประมาณ ๒๒ องศาเซลเซียส

- ปริมาณน้ำฝนในประเทศไทย ส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ โดยเฉลี่ยทั้งประเทศประมาณ ๑,๕๕๐ มิลลิเมตรต่อปี

ภาคใต้เป็นภูมิภาคที่มีปริมาณน้ำฝนมากที่สุด โดยเฉพาะจังหวัดระนอง เนื่องจากภาคใต้มีลักษณะเป็นคาบสมุทรและมีทิวเขาเป็นแกนกลาง จึงสามารถรับลมมรสุมได้ทั้ง ๒ ด้าน

- ฤดูกาล ประเทศไทยแบ่งออกเป็น ๓ ฤดู คือ ฤดูร้อน ฤดูฝน ฤดูหนาว ยกเว้นภาคใต้ไม่มีฤดูหนาว

- พายุ ที่มีอิทธิพลต่อประเทศไทย ส่วนใหญ่เป็นพายุหมุนเขตร้อน ได้แก่ พายุดีเปรสชัน พายุโซนร้อน และพายุไต้ฝุ่น

๖. พืช ป่าไม้ และสัตว์ป่า

- ปัจจัยควบคุม ได้แก่ ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ น้ำ และดิน

- ป่าไม้ในประเทศไทยแบ่งออกเป็น ๓ ประเภท ได้แก่

๑. ป่าไม้ไม่ผลัดใบ ประกอบด้วย ป่าดิบชื้น ป่าดิบเขา ป่าดิบแล้ง ป่าสน ป่าพรุ ป่าชายเลน ป่าชายหาด

๒. ป่าไม้ผลัดใบผสม ได้แก่ ป่าเบญจพรรณ

๓. ป่าไม้ผลัดใบ ประกอบด้วย ป่าเต็งรัง และป่าหญ้า

- ปัญหาป่าไม้ในประเทศไทย คือ การถูกบุกรุกทำลายจนมีปริมาณลดลงด้วยสาเหตุต่าง ๆ เช่น การทำไร่เลื่อนลอย การลักลอบตัดไม้

- ปัญหาสัตว์ป่าในประเทศไทย คือ มีปริมาณลดลงอย่างรวดเร็ว จนบางชนิดมีแนวโน้มที่จะสูญพันธุ์ ซึ่งมาจากสาเหตุต่าง ๆ เช่น ที่อยู่ถูกบุกรุกทำลาย ถูกล่า ได้รับผลกระทบจากยาฆ่าแมลงหรือมลพิษต่างๆ

- แนวทางการอนุรักษ์พืชพันธุ์ ป่าไม้ และสัตว์ป่า เช่น ส่งเสริมให้มีการปลูกป่า สร้างสวนพฤกษศาสตร์ กำหนดเขตอุทยานแห่งชาติ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

ใบความรู้สำหรับนักเรียน

กลุ่มที่ ๒

สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม

สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม คือ สิ่งแวดล้อมที่จับต้องไม่ได้ แต่ถูกกำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นกรอบในการดำรงชีวิตของกลุ่มคนที่อยู่ร่วมกัน เพื่อให้สังคมเกิดความสงบเรียบร้อยและมีความปลอดภัย รวมถึงมีผลทางด้านจิตใจของคนในสังคม ประกอบด้วย

๑. **ขนบธรรมเนียม** คือ การปฏิบัติตนตามโอกาสต่าง ๆ ที่สังคมยอมรับ ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามยุคสมัยและความนิยมของแต่ละสังคม เช่น การทำบุญตักบาตร การไหว้ การรับประทานอาหาร การแต่งกาย

๒. **ประเพณี** คือ สิ่งที่สังคมยึดถือปฏิบัติสืบเนื่องต่อกันมา ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการจัดกิจกรรมร่วมกัน เช่น ประเพณีการแต่งงาน งานบวช ประเพณีสงกรานต์

๓. **เชื้อชาติ** ประชากรส่วนใหญ่เป็นเชื้อชาติไทย ส่วนที่เหลือเป็นเชื้อชาติอื่น ๆ ซึ่งมีการกระจายและตั้งถิ่นฐานอยู่ในทั่วทุกจังหวัดของประเทศ โดยเฉพาะบริเวณพื้นที่ติดพรมแดนประเทศเพื่อนบ้าน เช่น พม่า มอญ จีน เขมร มุสลิม ชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ

๔. **ศาสนา** ประเทศไทยให้เสรีภาพแก่ประชาชนในการเลือกนับถือศาสนา เพราะทุกศาสนาสอนให้คนเป็นคนดี ทุกคนในสังคมจึงอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

๕. **ภาษา** ใช้ภาษาไทยเป็นภาษากลางในการติดต่อสื่อสาร และในแต่ละภาคของประเทศไทยจะมีภาษาถิ่นที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร เช่น ภาษาถิ่นเหนือ ภาษาถิ่นใต้

ใบความรู้สำหรับนักเรียน

กลุ่มที่ ๓

สิ่งแวดล้อมทางความเจริญด้านวิทยาการ

สิ่งแวดล้อมทางความเจริญด้านวิทยาการ คือ สิ่งแวดล้อมที่สามารถจับต้องได้ สามารถเห็นได้ทั่วไป ซึ่งถูกสร้างขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกสบายและให้เกิดประโยชน์แก่มนุษย์ในการดำรงชีวิต เช่น การคมนาคมขนส่ง การพัฒนาเทคโนโลยี ความเจริญทางด้านวัตถุ ศิลปกรรมและโบราณวัตถุ

๑. การคมนาคมขนส่ง

- ช่วยให้การเดินทาง การติดต่อกันเป็นไปอย่างสะดวกและรวดเร็ว ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ
- มีการปรับปรุงและขยายเส้นทางคมนาคมขนส่งทั้งทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ และอื่น ๆ เช่น สร้างถนนสายใหม่ สร้างทางด่วน ขยายเส้นทางการบิน
- เกิดปัญหาตามมา คือ ความหนาแน่นของการจราจรและมลพิษทางอากาศ

๒. การพัฒนาเทคโนโลยี

- ทำให้ประเทศไทยมีโอกาสแข่งขันกับต่างประเทศมากขึ้นในด้านเศรษฐกิจและอื่น ๆ
- ให้เกิดวิธีการและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งสามารถนำมาใช้กับการประกอบอาชีพทั้งในภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม การค้าและบริการ เช่น การใช้เครื่องจักรแทนแรงงานคน
- เกิดปัญหาตามมา คือ ปัญหาการว่างงานและสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ

๓. ความเจริญทางด้านวัตถุ

- ทำให้มนุษย์เกิดความความสะดวกสบายในการดำเนินชีวิต
- เกิดปัญหาตามมา คือ ทรัพยากรเสื่อมโทรมและหมดไป

๔. ศิลปกรรมและโบราณวัตถุ

- แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองและเอกลักษณ์ของประเทศชาติ
- โบราณสถานและโบราณวัตถุต่าง ๆ เช่น วัด โบสถ์ เครื่องลายคราม เครื่องปั้นดินเผา พระพุทธรูปสมัยต่างๆ ถือเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญของประเทศไทย

ใบความรู้สำหรับนักเรียน

กลุ่มที่ ๔

ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติกับสิ่งแวดล้อมทางสังคม

๑. การประกอบอาชีพ การประกอบอาชีพต่าง ๆ มักจะเป็นไปตามสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เช่น

- คนที่อยู่บริเวณป่าเขา มักจะประกอบอาชีพหาของป่า ล่าสัตว์ ทำเหมืองแร่ ทำอุตสาหกรรมไม้แปรรูป
- คนที่อยู่บริเวณที่ราบลุ่ม มักประกอบอาชีพเพาะปลูก
- คนที่อยู่บริเวณริมน้ำหรือชายทะเล มักประกอบอาชีพประมง ทำนาเกลือ

๒. การตั้งถิ่นฐานของประชากร สมัยก่อนคนต้องพึ่งพาอาศัยน้ำจากแหล่งน้ำในการดำรงชีวิต จึงมักตั้งบ้านเรือนอยู่ริมน้ำ รู้จักปลูกสร้างบ้านที่เหมาะสมกับสภาพภูมิศาสตร์ เช่น บ้านยกพื้นสูงเพื่อป้องกันน้ำท่วม หลังคามีจั่วสูงเพื่อระบายน้ำเวลาฝนตก และให้อากาศถ่ายเทได้สะดวกเหมาะกับภูมิอากาศที่ร้อน

๓. วัฒนธรรมและประเพณี เป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของผู้คนในแต่ละท้องถิ่น เช่น ด้านการแต่งกาย อาหาร การกิน ความเชื่อ โดยผู้คนที่อาศัยอยู่ในบริเวณที่มีอากาศหนาวเย็น มักแต่งกายด้วยเสื้อผ้าหนา ๆ รับประทานอาหารที่ให้พลังงานแก่ร่างกาย

ส่วนประเพณีต่าง ๆ จะขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของแต่ละท้องถิ่น เช่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีสภาพพื้นที่แห้งแล้ง จึงมีประเพณีบุญบั้งไฟเป็นการบวงสรวงเทวดาเพื่อขอฝน

ใบความรู้สำหรับนักเรียน

กลุ่มที่ ๕

ผลกระทบที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติกับสิ่งแวดล้อมทางสังคม

๑. การอพยพย้ายถิ่นฐาน

ส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่เดิมลดน้อยลง ทำให้การเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ ได้ผลผลิตน้อยลง รวมถึงมีความต้องการพื้นที่ทำกินเพิ่มขึ้น เพราะจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น ประกอบกับความสะดวกสบายของการคมนาคมขนส่ง และรายได้ที่มั่นคงมากกว่าการทำเกษตรกรรมในพื้นที่เดิม จึงส่งผลให้เกิดการอพยพออกจากถิ่นฐานเดิมไปสู่แห่งใหม่

๒. การพัฒนาไม่ยั่งยืน

จากการที่ประชากรวัยทำงานส่วนใหญ่มีการอพยพเข้าสู่เมืองหลวงเป็นจำนวนมาก ทำให้ชุมชนเดิมเหลือเพียงผู้สูงอายุและเด็ก จึงทำให้การพัฒนาชุมชนไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ประกอบกับทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในชุมชนเดิมเสื่อมโทรมและลดน้อยลง ขาดบุคลากรในการอนุรักษ์และฟื้นฟู ทำให้กลายเป็นพื้นที่เสื่อมโทรมในที่สุด เกิดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางสังคมของชุมชน

๓. ปริมาณทรัพยากรธรรมชาติลดน้อยลง

เมื่อจำนวนประชากรในประเทศเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับการพัฒนาด้านเทคโนโลยี และการเติบโตของอุตสาหกรรม จึงมีการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและฟุ่มเฟือย อีกทั้งยังขาดการควบคุมและดูแลอย่างมีประสิทธิภาพจึงส่งผลให้ปริมาณทรัพยากรธรรมชาติลดน้อยลง

๔. เกิดความเสื่อมโทรม

- ความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เนื่องจากการนำเทคโนโลยีและวิธีการสมัยใหม่มาใช้ เช่น การใช้ยาฆ่าแมลง ปุ๋ยเคมีในกระบวนการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ทำให้ดินขาดธาตุอาหารและเกิดความเสื่อมโทรม การปล่อยน้ำทิ้งจากโรงงานอุตสาหกรรมและบ้านเรือนโดยไม่มีกรำบด ทำให้น้ำเน่าเสีย การปล่อยควันพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมและยานยนต์ ทำให้อากาศเป็นพิษ

- ความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมทางสังคม เนื่องจากมลพิษที่เกิดขึ้น ส่งผลให้สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น และโบราณสถานอันเป็นเอกลักษณ์ของประเทศชาติ เช่น วัด เจดีย์ พระธาตุ เกิดความเสียหาย ชำรุด และเสื่อมโทรม

แบบทดสอบหลังเรียน

หน่วยที่ ๕ โลกสวยด้วยมือเรา หน่วยย่อยที่ ๒ มองดูธรรมชาติ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕

คำชี้แจง ให้กา X ทับตัวอักษรหน้าข้อความที่เป็นคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

๑. ข้อใดไม่ใช่ลักษณะเด่นของภาคกลาง
 - ก. เป็นศูนย์กลางการค้า
 - ข. เป็นศูนย์กลางการคมนาคม
 - ค. เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางทะเล
 - ง. เป็นพื้นที่เกษตรที่อุดมสมบูรณ์
๒. ลักษณะภูมิประเทศในท้องถิ่นข้อใด สัมพันธ์กับการท่องเที่ยวมากที่สุด
 - ก. ที่ราบเชิงเขา
 - ข. ชายฝั่งทะเล
 - ค. ต้นน้ำลำธาร
 - ง. ที่ราบลุ่มแม่น้ำ
๓. ข้อใดไม่ใช่ลักษณะทางสังคมของภูมิภาคตะวันออก
 - ก. มีการประกอบอาชีพประมง
 - ข. มีแหล่งท่องเที่ยวเป็นภูเขาสูง
 - ค. มีแหล่งท่องเที่ยวทางทะเล
 - ง. เป็นแหล่งเพาะปลูกผลไม้หลายชนิด
๔. ลักษณะภูมิประเทศของภาคกลางข้อใด มีสภาพของดินส่วนใหญ่เป็นกรดสูง ไม่เหมาะแก่การเพาะปลูก
 - ก. เขตลานตะพักลำน้ำ
 - ข. บริเวณที่ราบเชิงเขาและเนิน
 - ค. เขตภูเขาขอบที่ราบภาคกลาง
 - ง. เขตที่ราบลุ่มใกล้ชายฝั่งทะเล

๕. ภาคใด มีลักษณะเป็นที่ราบดินตะกอนกว้างใหญ่ เกิดจากการทับถมของดินตะกอนของแม่น้ำเจ้าพระยา
- ก. ภาคใต้
 - ข. ภาคเหนือ
 - ค. ภาคกลาง
 - ง. ภาคตะวันตก
๖. ภาคตะวันตกและภาคเหนือมีลักษณะภูมิประเทศที่คล้ายกันอย่างไร
- ก. มีทิวเขาสูงสลับท่งหุบ้า
 - ข. มีทิวเขาสูงสลับที่ราบ
 - ค. เป็นที่ราบสูงสลับที่ราบ
 - ง. เป็นที่ราบสูงสลับท่งหุบ้า
๗. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีลักษณะภูมิประเทศแบบใด
- ก. เป็นภูเขาสูง
 - ข. เป็นที่ราบลุ่ม
 - ค. เป็นชายฝั่งทะเล
 - ง. เป็นที่ราบสูง โคนน เนิน
๘. กาแล เป็นลักษณะเฉพาะของบ้านในภาคใด
- ก. ภาคใต้
 - ข. ภาคเหนือ
 - ค. ภาคกลาง
 - ง. ภาคตะวันออก
๙. ลักษณะภูมิประเทศที่เป็นทะเล มีอิทธิพลต่อการประกอบอาชีพของคนตามข้อใด
- ก. ทำสวน
 - ข. เลี้ยงสัตว์
 - ค. ทำประมง
 - ง. ปลูกพืชเมืองหนาว
๑๐. เหตุใดชาวภาคกลางจึงนิยมสร้างบ้านเรือนที่มีใต้ถุนสูงมาก
- ก. ป้องกันสัตว์ป่า
 - ข. ใช้ทำคอกสัตว์
 - ค. ป้องกันน้ำท่วม
 - ง. ใช้เก็บผลผลิตทางการเกษตร

เฉลย แบบทดสอบหลังเรียน ชั้น ป.๕ หน่วยย่อยที่ ๒ มองดูธรรมชาติ

ข้อ	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๑๐
เฉลย	ค	ข	ข	ง	ค	ข	ง	ข	ค	ค

แบบทดสอบก่อนเรียน
หน่วยที่ ๕ โลกสวยด้วยมือเรา หน่วยย่อยที่ ๓ ชีวมณฑลการเปลี่ยนแปลง
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ทับตัวอักษรหน้าข้อความที่เป็นคำตอบที่ถูกต้องที่สุด
เพียงข้อเดียว

๑. การอพยพแรงงานในชนบทมักเกิดในช่วงฤดูใดมากที่สุด
 - ก. ฤดูน้ำหลาก
 - ข. เริ่มฤดูการปลูกข้าว
 - ค. หลังฤดูการเก็บเกี่ยว
 - ง. ระหว่างฤดูการเก็บเกี่ยว
๒. ข้อใดไม่ใช่ปัจจัยที่ทำให้คนอพยพย้ายถิ่นฐาน
 - ก. ภัยธรรมชาติ
 - ข. ความยากจน
 - ค. ความแห้งแล้ง
 - ง. การจราจรคับคั่ง
๓. ลักษณะภูมิประเทศที่เป็นทะเล มีอิทธิพลต่อการประกอบอาชีพของคนตามข้อใด
 - ก. ทำสวน
 - ข. เลี้ยงสัตว์
 - ค. ทำประมง
 - ง. ปลูกพืชเมืองหนาว
๔. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสภาพอากาศแห้งแล้ง ฝนไม่ตกตามฤดูกาล ทำให้เกิดประเพณีใด
 - ก. แห่นางแมว
 - ข. แข่งเรือยาว
 - ค. แห่เทียนพรรษา
 - ง. ตักบาตรดอกไม้
๕. ข้อใดไม่ใช่สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมที่เกิดจากธรรมชาติ
 - ก. แผ่นดินไหว
 - ข. น้ำกัดเซาะตลิ่ง
 - ค. การสร้างเขื่อน
 - ง. การทรุดตัวของแผ่นดิน

๖. ผู้ที่อาศัยอยู่ในบริเวณที่ราบลุ่ม ควรประกอบอาชีพใด

- ก. ค้าขาย
- ข. เลี้ยงสัตว์
- ค. เก็บของป่า
- ง. เพาะปลูก

๗. การช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในข้อใด เป็นการช่วยอนุรักษ์ต้นน้ำลำธาร

- ก. ป่าไม้
- ข. ดิน
- ค. แร่ธาตุ
- ง. สัตว์ป่า

๘. พิธีสู่ขวัญข้าวเป็นเป็นการสร้างสรรค์วัฒนธรรมของคนภาคใด

- ก. ภาคเหนือ
- ข. ภาคใต้
- ค. ภาคตะวันออก
- ง. ภาคกลาง

๙. ประเพณีและวัฒนธรรมใดไม่สอดคล้องกับลักษณะภูมิประเทศในประเทศไทย

- ก. สวมใส่เสื้อผ้าที่ผลิตจากขนสัตว์
- ข. ใช้สมุนไพรเป็นส่วนประกอบของอาหาร
- ค. ประเพณีแข่งเรือในที่ภาคกลาง
- ง. ประเพณีขอฝนในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๑๐. ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติกับสิ่งแวดล้อมทางสังคมข้อใดไม่ถูกต้อง

- ก. การพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลเป็นสถานที่ท่องเที่ยว
- ข. ประชากรอาศัยอยู่หนาแน่นตามพื้นที่ที่ราบสูง
- ค. การปลูกพืชแบบขั้นบันไดบริเวณเชิงเขา
- ง. การปลูกข้าวในพื้นที่ภาคกลาง

เฉลยแบบทดสอบ ก่อนเรียน

ข้อ	ป.๕
๑.	ค
๒.	ง
๓.	ค
๔.	ก
๕.	ค
๖.	ง
๗.	ก
๘.	ง
๙.	ก
๑๐.	ข

ใบงานที่ ๐๑
สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ

ป ๕.๓ / ฝ๑ - ๐๑

ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติในภูมิภาคที่ตนเองอาศัยอยู่ แล้วบันทึกข้อมูล

๑. ภูมิภาคที่ฉันอาศัยอยู่มีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ดังนี้

.....
.....
.....

๒. จากสภาพแวดล้อมดังกล่าว ทำให้ผู้คนในภูมิภาคของฉันมีลักษณะการดำรงชีวิต ดังนี้

.....
.....
.....

๓. ลักษณะทรัพยากรธรรมชาติในภูมิภาคของฉัน เป็นดังนี้

๑) ดิน.....
.....

๒) น้ำ.....
.....

๓) ป่าไม้.....
.....

๔) แร่ธาตุ.....
.....

๕) สัตว์ป่า.....
.....

สมาชิก

๑. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

๒. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

๓. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

๔. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบงานที่ ๐๒
ปัจจัยที่ทำให้สภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลง

ป ๕.๓ / ๗๑ - ๐๒

คำชี้แจงให้นักเรียนนำตัวเลือกที่กำหนดให้เติมใต้ภาพให้สอดคล้อง

ปัจจัยจากธรรมชาติ

ปัจจัยจากมนุษย์

๑. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบงานที่ ๐๓
ผลกระทบจากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง

ป ๕.๓ / ผ๑ - ๐๓

ให้นักเรียนวาดแผนผังความคิดผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมในภูมิภาค

ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ตัวอย่างรูปภาพประกอบการนำเข้าสู่บทเรียน

ภูเขาที่อุดมสมบูรณ์

ภาพภูเขาที่ถูกตัดไม้ทำลายป่า แห้งแล้ง

ภาพแม่น้ำสะอาด

ภาพแม่น้ำสกปรก

ใบความรู้ที่ ๑ (สำหรับนักเรียน)

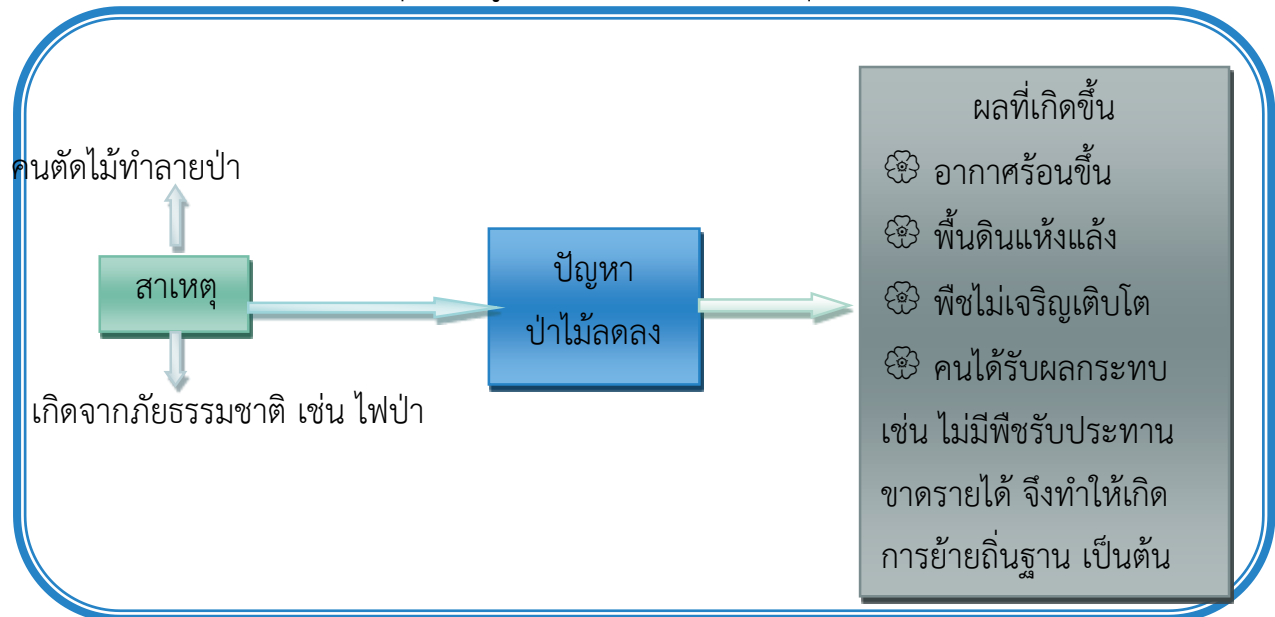
การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและปัจจัยที่ทำให้สภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลง

สภาพแวดล้อม หมายถึง ระบบความสัมพันธ์ของสิ่งทั้งหลายที่แวดล้อมรอบ ๆ ตัวเรา

สภาพแวดล้อมจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา เช่น บริเวณที่อดีตเคยเป็นที่ดอนระดับสูง เมื่อเวลาผ่านไปถูกน้ำฝน น้ำไหล น้ำใต้ดิน ลมพัด และอื่นๆ เข้ากระทำ จนกระทั่งปัจจุบันกลายเป็นที่ราบ หรือบริเวณที่ปกคลุมไปด้วยผืนป่าไม้ตามธรรมชาติ ต่อมาถูกมนุษย์เข้าตัดโค่นและทำลายจนหมดสิ้น จนกลายเป็นภูเขาที่ไม่มีต้นไม้ปกคลุม เป็นต้น

สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติหรือ**สภาพแวดล้อมทางกายภาพ**เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นและมีอยู่ก่อน ต่อมาเมื่อมนุษย์ถือกำเนิดขึ้นจึงเข้ามาอาศัย พึ่งพาเรียนรู้ และปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ พร้อมๆ กับการสร้างสภาพแวดล้อมของมนุษย์เองขึ้นมา เรียกว่า**สภาพแวดล้อมทางสังคม** นั่นเอง

การเปลี่ยนแปลงของสิ่งหนึ่งจะเป็นปัจจัยแก่การเปลี่ยนแปลงของสิ่งอื่นต่อไปเรื่อยๆ ดังตัวอย่าง การเปลี่ยนแปลงของป่าไม้ที่ลดลงส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของอากาศทำให้อากาศร้อนขึ้น เมื่ออากาศร้อนก็ทำให้พื้นดินแห้งแล้ง แล้วจะส่งผลให้พืชไม่เจริญเติบโต ทำให้คนขาดรายได้อันจะนำมาซึ่งการย้ายถิ่นไปทำมาหากินในที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์มากกว่า เป็นต้น ดังสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ปัจจัยที่ทำให้สภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลง

ปัจจุบันสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นต่าง ๆ เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วทั้งนี้เกิดจากปัจจัยที่สำคัญ

๒ประการได้แก่

❁ **ปัจจัยจากธรรมชาติ**เช่น แผ่นดินไหวการทรุดตัวของแผ่นดินน้ำกัดเซาะตลิ่งภูเขาไฟระเบิดดินถล่ม น้ำไหลบ่าหน้าดิน รังสีจากดวงอาทิตย์ การรบกวนของสิ่งต่างๆ จากแสงอาทิตย์ การเปลี่ยนแปลงของ อุณหภูมิ เป็นต้น

ปรากฏการณ์สึนามิ ภูเขาไฟระเบิด

แผ่นดินไหว

❁ **ปัจจัยจากมนุษย์**เช่นการสร้างที่อยู่อาศัยการสร้างเขื่อนการนำเทคโนโลยีทันสมัยมาใช้ในการผลิตการปลูกป่าชายเลน การทำเหมืองแร่ การทำเหมืองหิน การสร้างโรงงาน การสร้างห้างสรรพสินค้า การสร้างโรงแรม การสร้างสถานศึกษา เป็นต้น

การสร้างรีสอร์ทตามภูเขา
เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยว

การสร้างเขื่อน เพื่อกักเก็บน้ำใช้ในการเกษตร
การผลิตกระแสไฟฟ้า

การสร้างบ้านเรือนที่ทันสมัยจนกลายเป็นสังคมเมือง

การปลูกป่าชายเลน
เพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม

ใบความรู้ที่ ๒ (สำหรับนักเรียน)

ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม

☺ ผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติ

การกระทำของมนุษย์มีส่วนสำคัญที่ทำให้สภาพแวดล้อมเสียไปทั้งโดยความตั้งใจและความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ จากกิจกรรมต่าง ๆ และจากการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้อย่างไม่คำนึงถึงผลเสียที่มีต่อสิ่งแวดล้อมทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ตามมามากมาย ดังนี้

๑. มลพิษทางอากาศหรืออากาศเป็นพิษเป็นภาวะของอากาศที่ก่อให้เกิดอันตราย เช่น ไอ จาม เคืองตา หายใจไม่ออก เกิดจากเขม่าควัน ฝุ่นละออง ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ซึ่งเกิดการสะสมในปริมาณมาก

๒. มลพิษทางน้ำ หรือน้ำเสียส่วนใหญ่เกิดจากการทิ้งสารพิษลงในแหล่งน้ำ เช่น ขยะ น้ำเสียจากโรงงาน อุตสาหกรรมสารเคมีที่ใช้ในการเกษตร ทำให้น้ำเน่าเสียนำไปใช้ประโยชน์ไม่ได้ นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งเพาะเชื้อโรค สัตว์น้ำไม่มีที่อยู่อาศัย

๓. ปัญหาเกี่ยวกับที่ดิน มีหลายประการ ได้แก่ ดินขาดความอุดมสมบูรณ์เพราะการใช้ดินที่ผิดประเภท ดินเน่าเสียเพราะการทิ้งขยะและสารเคมีดินจืดเพราะขาดปุ๋ยเนื่องจากการปลูกพืชชนิดเดียวกันซ้ำ ๆ ในพื้นที่เดิม

๔. เกิดภัยธรรมชาติร้ายแรงบ่อยครั้ง เช่น สึนามิ โลกร้อน น้ำท่วม แผ่นดินไหว

☺ ผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางสังคม

๑. เกิดการย้ายถิ่นฐานของคนในสังคม เนื่องจากการลดลงของทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้ต้องไปหาแหล่งที่มีทรัพยากรธรรมชาติมากกว่าปัญหาทางด้านรายได้และอาชีพ ทำให้ต้องย้ายไปหาถิ่นที่ทำให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น เกิดภัยธรรมชาติที่ทำให้บ้านเรือน เรือกสวนไร่นา และทรัพย์สินอื่นๆ เสียหายจึงต้องอพยพไปหาที่อยู่ใหม่ปัญหาความปลอดภัยและความเป็นธรรม จึงจำเป็นต้องไปอยู่ในแหล่งที่ให้ความปลอดภัย และมีความเป็นธรรมมากกว่าปัญหาการขาดแคลนสถานศึกษา ทำให้ต้องย้ายไปหาแหล่งที่มีสถานศึกษาที่สูงกว่าและดีกว่า

๒. เกิดการตั้งถิ่นฐานเนื่องจากท้องถิ่นใดมีทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ มีสิ่งแวดล้อมดี มีช่องทางในการทำมาหากินดีกว่าที่อยู่เดิม ก็จะเป็นเหตุจูงใจให้คนท้องถิ่นอื่นเข้ามาอยู่อาศัย หรือโอกาสทางการศึกษา และฝึกฝนอาชีพที่ดีกว่าที่อยู่เดิม ความดึงดูดใจในสภาพแวดล้อมและความปลอดภัย ความทันสมัย ความคล่องตัวในการดำรงชีวิต เช่น คนชุมชนชนบทมักจะย้ายถิ่นฐานเข้ามาอยู่ในชุมชนเมืองอันเนื่องมาจากปัจจัยที่กล่าวมาข้างต้นนั่นเอง

ใบงานที่ ๐๑
สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติกับวิถีชีวิต

ให้นักเรียนเขียนบรรยายภาพ แสดงถึงสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิต

✿ ตีตรูปภาพภูมิภาคที่นักเรียนเขียนบรรยาย

✿ เขียนบรรยายเกี่ยวกับภูมิภาคใด.....

✿ บรรยายลักษณะทางกายภาพของภูมิภาค

.....
.....

✿ บรรยายวิถีชีวิตที่ส่งผลมาจากลักษณะทางกายภาพของภูมิภาค

การประกอบอาชีพ.....

.....
.....

วิถีชีวิตด้านอื่นๆ

.....

สมาชิก

๑. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

๒. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

๓. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

๔. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบงานที่ ๐๒

สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติกับการสร้างสรรค์วัฒนธรรม

ป ๕.๓ / ฝ๒ - ๐๒

ให้นักเรียนดูภาพและบอกชื่อวัฒนธรรม ของภาคใดพร้อมบอกเหตุผลของการสร้างสรรค์วัฒนธรรม

❄ ชื่อ.....

❄ ภาคใด.....

❄ เหตุผล.....

.....
.....

❄ ชื่อ.....

❄ ภาคใด.....

❄ เหตุผล.....

.....
.....

❄ ชื่อ.....

❄ ภาคใด.....

❄ เหตุผล.....

.....
.....

❄ ชื่อ.....

❄ ภาคใด.....

❄ เหตุผล.....

.....
.....

❄ ชื่อ.....

❄ ภาคใด.....

❄ เหตุผล.....

.....

.....

❄ ชื่อ.....

❄ ภาคใด.....

❄ เหตุผล.....

.....

.....

สมาชิก

๑. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

๒. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบงานที่ ๐๓
อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

ให้นักเรียนวาดภาพวิถีชีวิตหรือวัฒนธรรมที่มีผลมาจากสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติในภูมิภาคของตนเอง

ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ภาพสำหรับใบงานที่ ๐๑

ภาคใต้

ภาคกลาง

ภาคเหนือ

ภาคอีสาน

ภาคตะวันออก

ภาคตะวันตก

ใบความรู้ สำหรับนักเรียน(ครูผู้สอนให้นักเรียนศึกษาความรู้กลุ่มละ ๑ ภูมิภาค)

สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติกับวิถีชีวิต

สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเรา ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ได้แก่ ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศ ชนิดหิน ดิน แหล่งน้ำพืชพรรณ

วิถีชีวิต หมายถึง รูปแบบ ลักษณะแนวทางในการดำเนินชีวิตความเป็นอยู่

สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติของภูมิภาคต่างๆ ในประเทศไทยมีความแตกต่างกัน ส่งผลให้วิถีชีวิตในแต่ละภูมิภาคมีความแตกต่างกัน ดังนี้

ภาคเหนือ

ลักษณะภูมิประเทศ เป็นเขตภูเขาและที่ราบระหว่างภูเขา มีป่าไม้มากจึงเป็นแหล่งกำเนิดของแม่น้ำสำคัญหลายสาย เช่น ปิง ยม วัง น่าน เนื่องจากภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขาสลับแอ่งภูเขา จึงทำให้มีอากาศหนาวจัด ส่วนในฤดูร้อนจะมีอุณหภูมิค่อนข้างสูง มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติหลากหลาย

วิถีชีวิตของประชากรจึงเรียบง่าย

และผูกพันกับธรรมชาติดังนี้

☺ บริเวณภูเขาสูงมีการเพาะปลูกพืชแบบขั้นบันได

☺ บริเวณที่เป็นแอ่งที่ราบมีการปลูกข้าว กระเทียม

ผักและผลไม้เมืองหนาว

☺ การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้เป็นเครื่องเรือน การทำเครื่องเงิน เครื่องเงิน เซรามิก

ทอผ้า ทำร่ม ซึ่งอาศัยทรัพยากรป่าไม้และแร่ที่มีอยู่ในภูมิภาค

☺ มีบริการแหล่งท่องเที่ยว

☺ คนในภาคเหนือนิยมปลูกเรือนใต้ถุนไม่สูงมากนัก

อยู่ตามที่ดอนช่องหน้าต่างไม่กว้างเพื่อไม่ให้ลมเข้ามา ตัวเรือนมีลักษณะเด่น

ที่ยอดหลังคาทำเป็นไม้ไขว้กันเป็น 2 แฉก เรียกว่า กาแล

☺ ชาวเหนือนิยมรับประทานข้าวเหนียวกับน้ำพริกต่างๆ

เช่น น้ำพริกอ่อง น้ำพริกหนุ่ม แกงฮังเล แกงโสะ ข้าวซอย

ไส้อั่ว แคนหมู รสอาหารจะมีรสเค็มนำ นิยมบริโภคเนื้อหมูเพราะหา

เป็นพื้นที่ไม่ติดทะเล

☼ ภาษาถิ่นของชาวเหนือ มีลักษณะอ่อนหวาน นุ่มนวล

ส่วนการแต่งกายทั่วไป หญิงสวมเสื้อแขนกระบอกนุ่งผ้าซิ่นกรอมเท้า ชายนิยมสวมเสื้อม่อฮ่อม ซึ่งเป็นผ้าฝ้ายสีกรมท่า แต่ถ้าเป็นชาวเขาจะแต่งกายแตกต่างกันไปตามเผ่า

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ลักษณะภูมิประเทศ ส่วนใหญ่เป็นที่ดอน โคน เนิน ที่มีความลาดชันน้อย ดินส่วนใหญ่เป็นดินทรายไม่อุ้มน้ำ ฤดูหนาวอากาศหนาวจัด ฤดูร้อนจะร้อนจัดและแห้งแล้ง บางช่วงมีอากาศแห้งแล้งยาวนาน ปริมาณฝนน้อย

การประกอบอาชีพ เนื่องจากพื้นที่เป็นที่ราบสูง จึงเหมาะแก่การเลี้ยงสัตว์ มีการทำนาและทำไร่เช่น มันสำปะหลัง อ้อย ข้าวโพด นอกจากนี้ยังมีการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและการทำอุตสาหกรรมในครัวเรือน เช่นการทอผ้าไหม ผ้าฝ้าย เป็นต้น

ไร่มันสำปะหลัง

เรข้าวโพด

ที่อยู่อาศัย การสร้างบ้านเป็นส่วนใหญ่มีลักษณะเปิดโล่ง มีฝากันในส่วนที่เป็นพื้นที่นอน และได้ถูกยกสูง เพื่อให้ลมพัดผ่านสะดวก พื้นที่บริเวณใต้ถุนใช้ทำกิจกรรมต่างๆ เก็บเครื่องมือเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ

อาหารการกิน ชาวอีสานนิยมบริโภคข้าวเหนียว เป็นอาหารหลักเหมือนชาวเหนือ โดยรับประทานกับแจ่วและอาหารอื่นๆ เช่น ส้มตำ ลาบ น้ำตก เนื่องจากภาคอีสานมีพื้นที่แห้งแล้ง และอยู่ห่างไกลทะเล คนในภาคนี้จึงกินอยู่ง่าย และนำพืชและสัตว์ที่หาได้ในท้องถิ่นมาประกอบอาหาร

ภาษาและการแต่งกาย ภาษาที่ใช้พูดคือ ภาษาถิ่นอีสาน ซึ่งมีจังหวะการพูดเร็วกว่าภาคเหนือ การแต่งกายนิยมใช้ผ้าที่ทำจากเส้นใยธรรมชาติ เช่น ผ้าฝ้าย ผ้าไหม

ภาคกลาง

ลักษณะภูมิประเทศ ส่วนใหญ่เป็นที่ราบและที่ราบลุ่มที่เกิดจากการทับถมของเศษหิน เศษดิน กรวด ทราย และตะกอน มีแม่น้ำสำคัญไหลผ่านหลายสาย เช่น แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำท่าจีน แม่น้ำป่าสัก จึงทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ วิธีชีวิตของคนในภาคกลางจะผูกพันกับธรรมชาติ เช่น แหล่งน้ำ

การประกอบอาชีพเนื่องจากลักษณะภูมิประเทศ ในภาคกลางเป็นที่ราบลุ่มขนาดใหญ่ มีน้ำท่วมถึง ประชาชนส่วนใหญ่จึงมีอาชีพทางเกษตรกรรม เช่น การทำนา การทำไร่ ทำสวน เลี้ยง สัตว์

ทำประมงโดยเฉพาะการทำประมงน้ำจืด ในปัจจุบันจากความอุดมสมบูรณ์ประกอบกับความเป็นเมืองหลวง เป็นศูนย์กลางทางการเมืองการปกครอง การค้า การคมนาคม การศึกษา จึงส่งผลให้ประชากรในภูมิภาคต่างๆ ย้ายถิ่นฐานเข้ามาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานคร ก่อให้เกิดผลกระทบด้านต่างๆ ตามมา เช่น ปัญหามลพิษ ปัญหาการจราจรติดขัด

ที่อยู่อาศัยเนื่องจากพื้นที่ภาคกลางเป็นที่ราบลุ่ม เมื่อถึงหน้าน้ำจะมีน้ำหลากมาท่วมพื้นที่ ชาวภาคกลาง จึงนิยมสร้างเรือนที่มีใต้ถุนสูงมากเพื่อไม่ให้น้ำท่วม ถึงตัวเรือน ลักษณะหลังคาทำเป็นจั่วแหลม เพื่อให้ น้ำฝนไหลลงได้เร็ว ไม่รั่วซึมเข้าไปในตัวเรือน

อาหารการกินชาวภาคกลางนิยมบริโภคข้าวเจ้าเป็นอาหารหลัก เนื่องจากภาคกลางเป็นแหล่งปลูกข้าว ส่วนอาหารต่างๆ มีมากมายหลายชนิด เพราะเป็นแหล่งที่มีความอุดมสมบูรณ์ อาหารที่คนนิยมรับประทาน เช่น น้ำพริกปลาทุ กุ้งจืด กุ้งส้ม กุ้งเผ็ด อาหารประเภทผัด ทอด

ภาษาและการแต่งกายภาษาของชาวภาคกลางมีสำเนียงใกล้เคียงกับภาษาทางราชการ ลักษณะการแต่งกายตามสมัยนิยม

ภาคตะวันออก

ลักษณะภูมิประเทศ เป็นทิวเขา มีที่ราบลุ่มพุกสลักกับเนินเขาเตี้ยๆ และชายฝั่งที่มีความสวยงาม มีแม่น้ำไหลผ่านจากด้านเหนือด้านใต้ เช่น แม่น้ำจันทบุรี แม่น้ำระยอง ลักษณะภูมิอากาศตอนกลางของภูมิภาคมีอากาศเย็นและแห้งแล้งแบบภูเขา ทางตอนใต้เป็นที่ราบชายฝั่งทะเล มีอากาศร้อนชื้น มีฝนปานกลาง ส่งผลต่อวิถีชีวิตของประชากร ดังนี้

- ❁ บริเวณที่ราบลุ่มประกอบอาชีพทำนา
- ❁ บริเวณที่ลาดเชิงเขาปลูกพืชไร่
- ❁ ในเขตจังหวัดจันทบุรี ระยอง ตราด นิยมทำสวนผลไม้

เช่น ทุเรียน ฝรั่ง เงาะ มังคุด

❁ พื้นที่ชายฝั่งและตามเกาะต่างๆ ประกอบอาชีพประมง เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและให้บริการด้านท่องเที่ยว

ประชากรแถบภาคตะวันออกคล้ายกับภาคกลาง ค่อนข้างไปทางปักษ์ใต้แต่สำเนียงการพูดและภาษาท้องถิ่นมีคำสร้อยท้ายคำ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นในเรื่องผิวพรรณอาจแตกต่างตรงขาวกว่า ส่วนบ้านเรือนที่อยู่อาศัยคล้ายคลึงกันมากบ้านเรือนเก่า ๆ นิยมปลูกเป็นเรือนไทยปั้นหยา พื้นบ้านยกใต้ถุนสูงเตี้ย ๆ และมีเสาปูนรองรับเสาบ้าน เพื่อกันความชื้นจากพื้นดินอีกที่ทิ้งมักปลูกอยู่ในลานทรายท่ามกลางดงมะพร้าว

รสชาติอาหารการกินของชาวภาคตะวันออก จะคล้ายชาวภาคกลางเพียงแต่จะเน้นอาหารทะเลมากขึ้น เนื่องจากอยู่ใกล้ชายฝั่งทะเลที่อุดมสมบูรณ์

ภาคตะวันตก

ลักษณะภูมิประเทศ เป็นทิวเขาสลับแอ่งหุบเขาทางด้านตะวันตกของภูมิภาค มีอากาศเย็นและแห้งแล้งแบบภูเขา และภูมิประเทศที่ราบ ที่ราบชายฝั่งทะเลทางด้านตะวันออกของภูมิภาค ลักษณะธรณีสัณฐานส่วนใหญ่เป็นหินแกรนิตกับหินปูน เมื่อสลายตัวจะให้ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์สูง ส่งผลให้วิถีชีวิตของประชากรประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ได้แก่

❁ การปลูกพืชไร่ชนิดต่างๆ เช่น อ้อย สับปะรด มันสำปะหลัง

❁ เลี้ยงสัตว์ประเภทโคนม โคเนื้อ

❁ อุตสาหกรรมแปรรูปที่สำคัญ เช่น อุตสาหกรรมการทำน้ำตาลจากอ้อย อุตสาหกรรมนมและผลิตภัณฑ์จากนม

❁ จากลักษณะธรณีสัณฐานที่เป็นหินแกรนิตและหินปูนทำให้เกิดภูมิประเทศที่สวยงาม โดยเฉพาะถ้ำและน้ำตกกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ เกิดอาชีพบริการด้านการท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยว

อาชีพด้านเกษตรกรรม

ภาคใต้

ลักษณะภูมิประเทศ มีภูมิประเทศเป็นชายฝั่งทะเลทั้ง ๒ ด้าน คือชายฝั่งทะเลอ่าวไทย และชายฝั่งทะเลอันดามัน มีทิวเขาอยู่ทางตอนกลางและมีที่ราบทางตะวันออกและทางตะวันตก แม่น้ำทางภาคใต้จะเป็นแม่น้ำสายสั้นๆ เช่น แม่น้ำตาปี แม่น้ำปัตตานี ภาคใต้เป็นภาคที่มีชายฝั่งทะเลยาวที่สุดในประเทศไทย เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศมีทะเลขนานทั้ง 2 ด้าน ทำให้ได้รับลมทะเล มีความชุ่มชื้น ฝนตกชุกตลอดปี มีฤดูที่เด่นชัดเพียง 2 ฤดู คือ ฤดูฝนและฤดูร้อน ส่วนฤดูร้อนอากาศไม่ร้อนจัด เพราะได้รับลมทะเลจากทั้งสองฝั่งทะเล ส่งผลให้วิถีชีวิตของประชากรส่วนใหญ่มีความผูกพันกับทะเลเป็นอย่างมาก

☼ **การประกอบอาชีพ** เนื่องจากภาคนี้มีฝนตกชุกจึงมีทรัพยากรธรรมชาติค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ ประชาชนประกอบอาชีพในการทำสวนยางพารา ทำสวนมะพร้าว ทำสวนผลไม้ทำเหมืองแร่ ทำประมงและบริการด้านท่องเที่ยว

☼ **ที่อยู่อาศัย** ภาคใต้เป็นภาคที่มีฝนตกชุกและประสบปัญหาจากภัยธรรมชาติ เช่น พายุ ทำให้เรือนที่ปลูกทางภาคนี้มีหลังคาทรงเตี้ยและลาดชัน เพื่อไม่ให้ต้านลมมากไป เสาเรือนจะไม่นิยมฝังลงดินแต่จะวางบนฐานซึ่งทำจากไม้เนื้อแข็งหรือแท่งซีเมนต์หล่อ เพื่อไม่ให้เสาผุพังเร็ว

☼ **อาหาร** เจ้ากับอาหารต่างๆ เช่น แกงไตปลา แกงเหลือง บูดุหลน ผัดสะตอลูกเนียง อาหารทะเลชนิดต่างๆ

☼ **ภาษาและการแต่งกาย** ภาษาที่ใช้เป็นภาษาถิ่นว่า ภาษาปักษ์ใต้ ซึ่งมีสำเนียง สั้นๆ เร็วและ

กระชับการแต่งกายแตกต่างกันไปตามกลุ่ม เช่น ชาวไทยมุสลิม หญิงนุ่งผ้าปาเต๊ะ สวมเสื้อแขนกระบอก มีผ้าคลุมศีรษะ ชายนุ่งโจร่งหรือกางเกง สวมเสื้อแขนยาวและสวมหมวกแบบมุสลิม

ใบความรู้ สำหรับนักเรียน

สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติดกับการสร้างสรรค์วัฒนธรรม

วัฒนธรรม หมายถึง สิ่งดั่งามที่ได้ปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา เป็นสิ่งที่แสดงถึงเอกลักษณ์ที่สำคัญของสังคมในที่นี้จะยกตัววัฒนธรรมแต่ละภาคดังนี้
ภาคเหนือ

ประเพณีกรวยสลาก ช่วงเวลา ประเพณีกรวยสลาก หรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่า กินก้วยสลาก ได้ปฏิบัติกันมาเป็นประจำทุกปีเกือบทุกวัด เริ่มจะไม่มีกำหนดตายตัว อาจจะทำในช่วงเข้าพรรษาก็เคยมี

ความสำคัญ

เป็นงานประเพณีของท้องถิ่นที่ปฏิบัติกันมาเป็นประจำทุกปี ทุกบ้านจะหยุดงานเพื่อมาร่วมกันเตรียมงาน เตรียมกองสลาก เตรียมจัดอาหารเลี้ยงผู้ที่มีมาร่วมงาน

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประเพณีบุญบั้งไฟ ช่วงเวลา เดือนพฤษภาคม

ความสำคัญ

ชาวจังหวัดยโสธรร้อยละ ๘๕ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ชาวยโสธรจึงจัดประเพณีบุญบั้งไฟ เป็นการทำบุญประจำปี

ทุกปีในช่วงเดือนพฤษภาคม ซึ่งเป็นช่วงก่อนฤดูการทำนา เป็นพิธีขอฝนจากพญาแถนให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล

สาระเป็นการตักเตือนให้รู้ว่าธรรมชาติเป็นสิ่งไม่แน่นอน เกษตรกรไม่ควรประมาท

ภาคกลาง

ประเพณีแข่งเรือ ช่วงเวลา วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒

ความสำคัญ

การแข่งขันเรือเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของชาวฉะเชิงเทรา ซึ่งมีความผูกพันกับแม่น้ำบางปะกง

ซึ่งเปรียบเสมือนเส้นเลือดที่หล่อเลี้ยงชีวิตผู้คนมาแต่โบราณกาล

สาระนอกจากสะท้อนให้เห็นถึงชีวิตที่ผูกพันกับผืนน้ำของผู้คนแล้วยังเป็นเครื่องบ่งบอกถึงความสมานสามัคคีของบุคคลผู้ที่ได้ชื่อว่าอยู่ในเรือลำเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นการฝึกฝน การทุ่มเทร่างกายแรงใจ ความพร้อมเพรียงจังหวะและการประสานสัมพันธ์ ที่ทำให้ไปสู่จุดหมายได้โดยมิใช่อาศัยความสามารถของคนใดคนหนึ่ง

ภาคใต้

ประเพณีชักพระช่วงเวลา วันลากพระ จะทำกันในวันออกพรรษา คือวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ โดยตกลงนัดหมายลากพระไปยังจุดศูนย์รวมวันรุ่งขึ้น แรม ๒ ค่ำ เดือน ๑๑จึงลากพระกลับวัด

ปฏิบัติตามความเชื่อว่า เมื่อครั้งที่พระพุทธเจ้าเสด็จไปจำพรรษา ณ สวรรค์ชั้นดาวดึงส์เพื่อโปรดพระมารดา เมื่อครบพรรษาจึงเสด็จกลับมายังโลกมนุษย์ พุทธศาสนิกชนไปรับเสด็จ แล้วอัญเชิญพระพุทธเจ้าประทับบนบุษบกแล้วแห่แหน

ภาคตะวันออก

ประเพณีขี่ควาย เนื่องจากเป็นภูมิภาคที่มีภูมิอากาศร้อนชื้นมีฝนปานกลางประกอบกับมีพื้นที่ราบ เหมาะสมกับการทำเกษตรกรรม ไกล่เข้าสู่เทศกาลออกพรรษา

ผ่านพ้นช่วงการไถหว่านของชาวนาที่มีควายไทยเป็นแรงงาน

หลักในการไถแปลงนาให้พร้อมสำหรับการเพาะปลูกข้าว เมื่อทำงานหนักเสร็จสิ้นก็ได้เวลาในการพัก แต่ระหว่างที่รอการเก็บเกี่ยวผลผลิต ช่วงนี้เองที่ชาวนาจะได้มีโอกาสนำผลผลิตจากฤดูก่อนหน้ามาค้าขาย แลกเปลี่ยนกันในตลาด บางคนใช้ควายเป็นพาหนะขนของ บางคนก็แต่งองค์ทรงเครื่องให้ควายของตนสวยงาม จนเมื่อเสร็จสิ้นการพบปะพูดคุย จึงชักชวนกันนำควายของตนมาวิ่งแข่งกัน จนกลายเป็นประเพณีที่ปฏิบัติสืบเนื่องมาจวบจนปัจจุบัน

ภาคตะวันตก เนื่องจากเป็นภูมิภาคที่มีภูเขาสูงสลับแอ่งที่ราบและหุบเขาจึงมีความแตกต่างของอุณหภูมิระหว่างเชิงเขาและยอดเขา กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ เช่น น้ำตกต่างๆ

ประเพณีอาบน้ำแร่ แช่น้ำตก จ.กาญจนบุรี เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นน้ำตกสวยงาม จึงมี เทศกาลนี้ขึ้น จัดขึ้นในช่วงต้นเดือนพฤศจิกายน บริเวณพุร้อนหินดาด หมู่ 5 ตำบลหินดาดอำเภอทองผาภูมิ ภายในงานมีกิจกรรมออกร้านผลิตผล และผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรนิทรรศการการท่องเที่ยว ของอำเภอทองผาภูมินักท่องเที่ยวจะได้อาบน้ำแร่ ที่พุร้อนหินดาด

ใบงานที่ ๐๑

ผลจากการเปลี่ยนแปลงสภาพธรรมชาติจากอดีตถึงปัจจุบัน

ป ๕.๓ / ฝ๓ - ๐๑

คำชี้แจง นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพธรรมชาติในภูมิภาค
ของตนเองจากอดีตถึงปัจจุบัน

ด้าน	อดีต	ปัจจุบัน
☉ ด้านประชากร
☉ ด้านการประกอบอาชีพ
☉ ด้านเศรษฐกิจ
☉ ด้านสังคม
☉ ด้านวัฒนธรรม

สมาชิก

๑. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
๒. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
๓. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
๔. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

(เฉลย)

ใบงานที่ ๐๑

ผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพธรรมชาติในภูมิภาค

ให้นักเรียนดูร่วมกันวิเคราะห์ผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพธรรมชาติในภูมิภาคของตนเองจากอดีตถึงปัจจุบัน

ด้าน	อดีต	ปัจจุบัน
☉ ด้านประชากรขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของ ครูผู้สอน โดยครูผู้สอนอาจใช้ใบ ความรู้ที่นักเรียนมาเป็นแนวทางใน การเฉลยคำตอบ.....
☉ ด้านการ ประกอบอาชีพ
☉ ด้านเศรษฐกิจ
☉ ด้านสังคม

ภาพสำหรับนำเข้าสู่บทเรียน
ภาพการเปลี่ยนแปลงจากธรรมชาติ
กุดทิง

ที่มา : http://www.thailovetrip.com/view-bangkok.php?id_view=222

ภูเขาไฟระเบิด

ภาพการเปลี่ยนแปลงจากการกระทำของมนุษย์
การสร้างเขื่อน

การสร้างโรงแรมตามชายทะเล

ผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพธรรมชาติจากอดีตถึงปัจจุบัน

มนุษย์และธรรมชาติมีความสัมพันธ์กัน โดยที่มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของระบบธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นเกิดการเปลี่ยนแปลงไปด้วยเช่นกัน ผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

ด้านประชากร

๑ลักษณะการตั้งถิ่นฐาน ประชาชนส่วนใหญ่เลือกตั้งบ้านเรือนใกล้เส้นทางคมนาคม เพื่อความสะดวกในการเดินทาง ใกล้เขตอุตสาหกรรม ตลาด ศูนย์การค้า โดยไม่คำนึงถึงความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมในถิ่นที่อยู่อาศัยเหมือนคนในสมัยอดีต

๒กลุ่มชนต่างๆ มีแนวโน้มการอพยพย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยเดิม เนื่องจากการใช้ทรัพยากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและขาดการดูแลรักษาอย่างถูกต้อง เช่น ดินขาดความอุดมสมบูรณ์

ด้านประกอบอาชีพ

ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก รองลงมา คืออุตสาหกรรม การให้บริการและการท่องเที่ยว

๑อาชีพเกษตรกรรม มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น เนื่องจากปัจจุบันเป็นการทำเกษตรกรรมเพื่อเศรษฐกิจ ไม่ใช่เพื่อยังชีพเหมือนในอดีต การทำนา ทำไร่ สามารถทำได้ตลอดทั้งปี โดยมีการสร้างอ่างเก็บน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้ง แต่ผลกระทบที่ตามมาคือ ป่าไม้ บริเวณเขื่อนและอ่างเก็บน้ำเหนือเขื่อนไม้ถูกตัดทำลายไป

๒อาชีพอุตสาหกรรม ถูกพัฒนาไปสู่ภาคธุรกิจ มีการพัฒนาต่อเนื่องมาจากการขยายตัวของภาคเกษตรกรรม ได้แก่การปลูกพืชเศรษฐกิจ การตั้งโรงงานแปรรูปผลผลิตที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงงานอุตสาหกรรมอาหารกระป๋อง แต่ผลกระทบที่ตามมาคือ ป่าไม้ และแหล่งน้ำถูกทำลาย เพราะต้องขยายพื้นที่ทำเกษตรกรรม

๓อาชีพการให้บริการและการท่องเที่ยว มีการขยายตัวในทุกจังหวัด เนื่องจากประเทศไทยมีภูมิประเทศที่สวยงามและหลากหลาย เช่น ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจโรงแรม

ด้านเศรษฐกิจ

มนุษย์มีการนำเทคโนโลยีและวิธีการเข้ามาใหม่ๆ เข้ามาในการพัฒนาเศรษฐกิจ ประกอบกับการสนับสนุนของภาครัฐบาล โดยเน้นระบบทุนนิยม การพัฒนาเศรษฐกิจโดยเน้นให้เกิดการลงทุน ส่งผลให้ประชาชนส่วนใหญ่พึ่งพาเงินเป็นหลักในการดำรงชีวิต ซึ่งส่งกระทบไปถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วิถีชีวิตและเศรษฐกิจของประเทศ ในปัจจุบันเพื่อให้ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้เหมือนในอดีต จึงนำแนวคิดและหลักการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เพื่อเกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต และใช้ชีวิตอย่างมีความสุขตามฐานะของตนเอง

ด้านสังคม

๑อดีต วิถีชีวิตความเป็นอยู่ มีความผูกพันกับธรรมชาติ มนุษย์มีการปรับตัวเข้าหาสภาพแวดล้อม และดูแลธรรมชาติ

๑ปัจจุบัน วิถีชีวิตในชุมชนเมืองเกิดความเร่งรีบ และแข่งขันกันสูงการพัฒนาทางเศรษฐกิจได้เกิดการแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจไม่เท่าเทียมกันกล่าวคือ เมื่อประชาชนมีรายได้แน่นอนและเพิ่มขึ้นจากการขายผลผลิต แต่ถูกกระตุ้นให้ใช้เงินฟุ่มเฟือยไปกับการอุปโภคบริโภคสินค้าฟุ่มเฟือยที่มีราคาสูงกว่ารายได้ เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้า เสื้อผ้าส่งผลให้ประชาชนตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของเงินและวัตถุสิ่งของฟุ่มเฟือยวิถีชีวิตที่เรียบง่ายจึงเปลี่ยนแปลงไป

ด้านวัฒนธรรม

๑อดีต วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ยึดถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดและต่อเนื่อง เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต เปรียบเสมือนเป็นเอกลักษณ์ของประเทศชาติ เช่น รำไทย ชุดไทย อาหารไทย ฝีมือการแกะสลัก ประเพณีสงกรานต์ การอนุรักษ์และปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เอกลักษณ์ประจำชาติสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน

๑ปัจจุบัน ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสารระหว่างประเทศ ส่งผลให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม เกิดการผสมผสานนำวัฒนธรรมต่างประเทศเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตความเป็นไทย มีการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ จีน เกาหลี ให้ความสำคัญกับเทศกาลวันวาเลนไทน์ คริสต์มาส ส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมจนไม่เหลือเอกลักษณ์ของความเป็นไทย ดังนั้นจึงควรนำมาประยุกต์ปรับเปลี่ยนให้เข้ากับยุคสมัยอย่างเหมาะสม

ที่มา: หนังสือเรียนสังคมศึกษา.พว.

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๓ - ๔ คน ร่วมกันจัดป้ายนิเทศ สรุปความรู้
การเปลี่ยนแปลงของสภาพธรรมชาติในภูมิภาคของตนเอง
ผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงจากอดีตถึงปัจจุบัน ดังนี้

- การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมในภูมิภาคและผลจากการเปลี่ยนแปลงนั้น

วัสดุอุปกรณ์

๑. กระดาษขาว หรือ ฟิวเจอร์บอร์ด หรือกระดาษบรูฟ แล้วแต่สภาพของโรงเรียน
 ๒. รูปภาพจากอินเทอร์เน็ต หรือภาพจากสื่อสิ่งพิมพ์ โดยนักเรียนจัดหาเองหรือครูอาจจะเตรียมไว้หรือนักเรียนอาจจะวาดภาพด้วยตนเอง
 ๓. วัสดุที่ใช้ในการจัดป้ายนิเทศ เช่น กระดาษ กรรไกร กระดาษตกแต่งตามสภาพ
- * สำหรับข้อมูลนักเรียนอาจจะใช้ใบความรู้ที่ให้ในการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนมาประกอบได้

แบบทดสอบหลังเรียน
หน่วยที่ ๕ โลกสวยด้วยมือเรา หน่วยย่อยที่ ๓ ชีวมณฑลการเปลี่ยนแปลง
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕

คำชี้แจงให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ทับตัวอักษรหน้าข้อความที่เป็นคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

๑. การอพยพแรงงานในชนบทมักเกิดในช่วงฤดูใดมากที่สุด

- ก. ฤดูน้ำหลาก
- ข. เริ่มฤดูกาลปลูกข้าว
- ค. หลังฤดูกาลเก็บเกี่ยว
- ง. ระหว่างฤดูกาลเก็บเกี่ยว

๒. ข้อใดไม่ใช่ปัจจัยที่ทำให้คนอพยพย้ายถิ่นฐาน

- ก. ภัยธรรมชาติ
- ข. ความยากจน
- ค. ความแห้งแล้ง
- ง. การจลาจลค้ำคั่ง

๓. ลักษณะภูมิประเทศที่เป็นทะเล มีอิทธิพลต่อการประกอบอาชีพของคนตามข้อใด

- ก. ทำสวน
- ข. เลี้ยงสัตว์
- ค. ทำประมง
- ง. ปลูกพืชเมืองหนาว

๔. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสภาพอากาศแห้งแล้ง ฝนไม่ตกตามฤดูกาล ทำให้เกิดประเพณีใด

- ก. แห่นางแมว
- ข. แข่งเรือยาว
- ค. แห่เทียนพรรษา
- ง. ตักบาตรดอกไม้

๕. ข้อใดไม่ใช่สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมที่เกิดจากธรรมชาติ

- ก. แผ่นดินไหว
 - ข. น้ำกัดเซาะตลิ่ง
 - ค. การสร้างเขื่อน
 - ง. การทรุดตัวของแผ่นดิน
๖. ผู้ที่อาศัยอยู่ในบริเวณที่ราบลุ่ม ควรประกอบอาชีพใด
- ก. ค้าขาย
 - ข. เลี้ยงสัตว์
 - ค. เก็บของป่า
 - ง. เพาะปลูก
๗. การช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในข้อใด เป็นการช่วยอนุรักษ์ต้นน้ำลำธาร
- ก. ป่าไม้ ข. ดิน
 - ค. แร่ธาตุ ง. สัตว์ป่า
๘. พืชสู่ขวัญข้าวเป็นการสร้างสรรค์วัฒนธรรมของคนภาคใด
- ก. ภาคเหนือ
 - ข. ภาคใต้
 - ค. ภาคตะวันออก
 - ง. ภาคกลาง
๙. ประเพณีและวัฒนธรรมใดไม่สอดคล้องกับลักษณะภูมิประเทศในประเทศไทย
- ก. สวมใส่เสื้อผ้าที่ผลิตจากขนสัตว์
 - ข. ใช้สมุนไพรเป็นส่วนประกอบของอาหาร
 - ค. ประเพณีแข่งเรือในที่ภาคกลาง
 - ง. ประเพณีขอฝนในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
๑๐. ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติดับสิ่งแวดล้อมทางสังคมข้อใดไม่ถูกต้อง
- ก. การพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลเป็นสถานที่ท่องเที่ยว
 - ข. ประชากรอาศัยอยู่หนาแน่นตามพื้นที่ที่ราบสูง
 - ค. การปลูกพืชแบบขั้นบันไดบริเวณเชิงเขา
 - ง. การปลูกข้าวในพื้นที่ภาคกลาง

เฉลยแบบทดสอบ หลังเรียน

ข้อ	ป.๕
๑.	ค
๒.	ง
๓.	ค
๔.	ก
๕.	ค
๖.	ง
๗.	ก
๘.	ง
๙.	ก
๑๐.	ข

แบบทดสอบก่อนเรียน
หน่วยที่ ๕ โลกสวยด้วยมือเรา หน่วยย่อยที่ ๔ หวงแหวนสิ่งแวดล้อม
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ทับตัวอักษรหน้าข้อความที่เป็นคำตอบที่ถูกต้องที่สุด
เพียงข้อเดียว

๑. ข้อใดเป็นสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์
 - ก. การเกิดแผ่นดินไหว
 - ข. การเกิดลมพายุ
 - ค. การสร้างเขื่อน
 - ง. น้ำกัดเซาะตลิ่ง
๒. ปัญหา “ภาวะโลกร้อน” สามารถแก้ไขได้ด้วยวิธีใด
 - ก. สร้างแหล่งน้ำเพิ่ม
 - ข. หยุดการเพาะปลูก
 - ค. ออกกฎหมายห้ามใช้รถ
 - ง. ปลูกต้นไม้เพิ่มป่าให้มากขึ้น
๓. เหตุการณ์ใดส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากที่สุด
 - ก. คลื่นยักษ์สึนามิ
 - ข. ป่าไม้ถูกทำลาย
 - ค. น้ำท่วมภาคใต้
 - ง. หมอกควันจากการเผาป่า
๔. ข้อใดเป็นการรักษาแหล่งน้ำได้เหมาะสมที่สุด
 - ก. เทยาฆ่าเชื้อโรคลงในแหล่งน้ำ
 - ข. นำน้ำจากแหล่งน้ำที่สะอาดมาใช้
 - ค. บำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำ
 - ง. ทิ้งเศษอาหารลงในแหล่งน้ำเพื่อเป็นอาหารสัตว์น้ำ

๕. ข้อใดเป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม ที่เกิดจากธรรมชาติ
- ก. การตัดต้นไม้
 - ข. การสร้างถนน
 - ค. การสร้างเขื่อน
 - ง. การเกิดแผ่นดินไหว
๖. การเปลี่ยนแปลงธรรมชาติใดที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ทั้งหมด
- ก. แผ่นดินไหว การถางป่า
 - ข. ภูเขาไฟระเบิด การขุดดิน
 - ค. ดินโคลนถล่ม ฝนตกหนัก
 - ง. การขุดเจาะน้ำบาดาล การสร้างเขื่อน
๗. การเปลี่ยนทรัพยากรธรรมชาติแบบใดที่เป็นไปอย่างสร้างสรรค์
- ก. การตัดถนนผ่านป่าไม้
 - ข. การสร้างเขื่อนในพื้นที่ป่าอุดมสมบูรณ์
 - ค. การปลูกป่าทดแทนพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม
 - ง. การพัฒนาอุทยานแห่งชาติเป็นรีสอร์ท
๘. การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมธรรมชาติลักษณะใดที่มนุษย์สามารถควบคุมได้
- ก. ลมพายุ
 - ข. น้ำเสียจากครัวเรือน
 - ค. น้ำท่วมจากฝนตกหนัก
 - ง. คลื่นทะเลกัดเซาะชายฝั่ง
๙. การจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ควรใช้วิธีการใด
จึงจะเกิดประสิทธิภาพสูงสุด
- ก. การควบคุม การดูแลรักษา และการพัฒนา
 - ข. การสงวน การอนุรักษ์ และการพัฒนา
 - ค. การป้องกัน การแก้ไข และการอนุรักษ์
 - ง. การสงวน การป้องกัน และการอนุรักษ์
๑๐. การกระทำในลักษณะใดเป็นการทำลายสภาพแวดล้อม
- ก. การปลูกป่าชายเลน
 - ข. การออกกฎหมายห้ามตัดไม้
 - ค. การใช้ถุงผ้าแทนการใช้ถุงพลาสติก
 - ง. การตัดต้นไม้มาเพื่อสร้างที่อยู่อาศัย

เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน
ประจำหน่วยย่อยที่ ๔ หวงแหงนลิ่งแวกดล้อม

เฉลย แบบทดสอบก่อนเรียน - หลังเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕

๑. ค	๒. ง	๓. ข	๔. ค	๕. ง
๖. ง	๗. ค	๘. ข	๙. ข	๑๐. ง

ใบงานที่ ๐๑

เรื่อง นำเสนอตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นผลจากการดูแลรักษา

คำชี้แจง ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้นำเสนอตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นผลจากการดูแลรักษา
สภาพแวดล้อม

[Large empty dashed box for student work]

สมาชิกกลุ่มที่ ๑

- ๑. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
- ๒. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
- ๓. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
- ๔. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
- ๕. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบงานที่ ๐๒

เรื่อง นำเสนอตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นผลจากการทำลายสภาพแวดล้อม

บ ๕.๒ / ผ๑ - ๐๒

คำชี้แจง

ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้นำเสนอตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นผลจากการทำลายสภาพแวดล้อม

Large empty dashed box for student work.

สมาชิกกลุ่มที่ ๒

๑. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
๒. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
๓. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
๔. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
๕. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ใบงานที่ ๐๑

เรื่อง แนวทางการอนุรักษ์และรักษาสภาพแวดล้อมในภูมิภาค

บ ๕.๔ / ๗๒ - ๐๑

คำชี้แจง

ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้นำเสนอแนวทางการอนุรักษ์และรักษาสภาพแวดล้อม
ในภูมิภาค

[Large empty dashed box for student work]

สมาชิกกลุ่มที่ ๓

- ๑. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
- ๒. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
- ๓. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
- ๔. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
- ๕. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนสรุปผลการดูแลรักษาและการทำลายสิ่งแวดลอมเป็นแผนผังความคิด แล้ว
นำเสนอผลงานบนป้ายนิเทศ

Large dashed rectangular area for drawing or writing.

ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

คลื่นยักษ์ "สึนามิ" ที่เกิดจากแผ่นดินไหวใต้ทะเล

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์

ใบความรู้สำหรับนักเรียน

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการทำลายป่า

การทำลายทรัพยากรป่าไม้ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรอื่นๆ เนื่องจากป่าไม้มีความสัมพันธ์กับ ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรอากาศ ทรัพยากรสัตว์ป่า และรวมถึงมนุษย์ด้วย ดังนี้

๑. ส่งผลต่อทรัพยากรดิน

ทำให้เกิดการชะล้างพังทลายของดิน ปกติพืชพรรณต่างๆ ของต้นไม้ ไม้พุ่ม วัชพืชต่างๆ ทุกส่วนของต้นไม้มีบทบาท ในการช่วยสกัดกั้นไม่ให้ฝนตกถึงดินโดยตรง ความต้านทานการไหลบ่า ของ น้ำ ช่วยลดความเร็วของน้ำที่จะพัดพาหน้าดินไป มีส่วนของรากช่วยยึดเหนี่ยวดินไว้ ทำให้เกิดความคงทนต่อ การพังทลายมากยิ่งขึ้น แต่หากพื้นที่ว่างเปล่าอัตรการ พังทลายของดินจะเกิดรุนแรง การสูญเสียดินจะ เพิ่มขึ้น ส่งผลทำให้ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ บริเวณพื้นดินที่ไม่มีวัชพืชหรือป่าไม้ปกคลุม การพัดพาดินโดยฝน หรือลมจะเกิดขึ้น ได้มาก โดยเฉพาะบริเวณผิวหน้าดิน

๒. ส่งผลต่อทรัพยากรน้ำ

๒.๑ ทำให้เกิดน้ำท่วมในฤดูฝน การกระทำใด ๆ ที่รบกวนดิน เช่น การตัดไม้ทำลายป่า ไฟป่า การ ชักลากไม้ ทำให้ผิวดินแน่นจำนวนรูพรุนขนาดใหญ่ลดลง การซึมของน้ำผ่านผิวดินลดลง ก่อให้เกิดน้ำไหลบ่า หน้าผิวดินเพิ่มมากขึ้นจนระบายน้ำไม่ทันทำให้เกิดเป็นอุทกภัยในพื้นที่ตอนล่างได้

๒.๒ ทำให้เกิดความแห้งแล้งในฤดูแล้ง การแผ้วถางทำลายป่าต้นน้ำเป็นบริเวณกว้าง ทำให้พื้นที่ ป่าไม้ไม่ติดต่อกันเป็นผืนใหญ่ทำให้เกิดการระเหยของน้ำจากผิวดินสูง แต่การซึมน้ำผ่านผิวดินต่ำ ดินดูดซับและ เก็บน้ำภายในดินน้อยลง ทำให้น้ำหล่อเลี้ยงลำธารมีน้อย หรือไม่มีเลย ลำธารจะแห้งขอดเกิดความแห้งแล้งและ การขาดแคลนน้ำ

๒.๓ คุณภาพน้ำเสื่อมลง การเปลี่ยนแปลง หรือทำลายพื้นที่ป่า การปนเปื้อนของดินตะกอนที่น้ำ พัดพาด้วยการไหลบ่าผ่านผิวดิน นอกจากนี้ การปราบวัชพืชหรืออินทรีย์ต่างๆ ที่อยู่ในแนวทางเดินของน้ำ ก่อให้เกิดการปนเปื้อนและสร้างความสกปรกต่อน้ำได้ และมีแนวโน้มมากขึ้น ทำให้ไม่สามารถนำน้ำมาใช้ในการ อุปโภคบริโภคได้ ตะกอนที่อยู่ในแหล่งน้ำหรือลงสู่ทะเล จะทำให้น้ำอยู่ในสภาพขุ่นข้น ทำให้แสงจากดวงอาทิตย์ ซึ่งมีความสำคัญในการสังเคราะห์แสงไม่สามารถส่องไปได้ เป็นการขัดขวางกระบวนการสังเคราะห์ด้วยแสงของ พืชน้ำ ส่งผลกระทบต่อการประมงในทางอ้อม

๓. ส่งผลในด้านเศรษฐกิจและสังคม

๓.๑ ไม้มีราคาแพง จากการสำรวจความต้องการใช้ไม้ในประเทศพบว่าสูงและไม่เพียงพอกับ ความต้องการ ผู้ที่ต้องการใช้ก็ต้องลักลอบตัดไม้ในป่า เมื่อมีความต้องการมากขึ้น ราคามักจะแพงจึงเป็น เหตุให้เกิดอาชีพขึ้นมา ใหม่คือ การลักลอบตัดไม้ขาย

๓.๒ การอพยพย้ายถิ่น เนื่องจากพื้นที่ป่าไม้ถูกทำลาย พื้นดินขาดความอุดมสมบูรณ์ หรือจากฝนตกหนักพร้อม ๆ กับการเกิดการพังทลายของ ดินลงมาจากพื้นที่ป่าถูกทำลาย พัดพา บ้านเรือนสิ่งของต่างๆ และทำลายชีวิตมนุษย์อย่างเตรียมตัวไม่ทัน การอพยพไปอยู่ถิ่นใหม่จึง เกิดขึ้น เนื่องจากถิ่นเก่าไม่ปลอดภัยต่อการดำรงอยู่

๔. ส่งผลกระทบต่อสัตว์และพืชพรรณในธรรมชาติ

สัตว์ป่าและพืชพรรณธรรมชาติ เมื่อป่าถูกทำลายสัตว์ป่าไม่มีที่อยู่อาศัย ทำลายแหล่ง อาหาร และทำลายแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์ป่า นอกจากนี้ยังทำให้การหมุนเวียนแร่ธาตุในระบบนิเวศเกิด การเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ส่งผลให้ความหลากหลายทางชีวภาพในระบบนิเวศเปลี่ยนไป อาจเป็นผลให้ พืชและสัตว์บางชนิดลดจำนวนลงหรืออาจทำให้เกิดการสูญพันธุ์ไปจากโลก

๕. ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อม

๕.๑ อากาศเสีย เนื่องจากการหายใจของสิ่งมีชีวิตทุกชนิดจะปล่อยแก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ ออกมา หากมีต้นไม้จำนวนมากหรือพื้นที่ป่ามากพอ ต้นไม้เหล่านี้จะดูดซับแก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ไว้ใน ตอนกลางวันเพื่อการสังเคราะห์ด้วยแสง หรือแก๊สที่เกิดจากการเผาไหม้

ที่ไม่สมบูรณ์ เช่น แก๊สคาร์บอนมอนอกไซด์จะดูดซับไว้โดยพืชชั้นสูงเหล่านี้ อากาศเสียก็จะไม่เกิดขึ้น

๕.๒ น้ำเสีย การที่มีน้ำน้อยลงในฤดูแล้งของทุกลำห้วย ลำธาร และแม่น้ำก่อให้เกิดภาวะน้ำเสีย หรือใกล้เสียกระจายอยู่ทั่วไป เพราะมีความเข้มข้นของสิ่งเจือปนในน้ำสูง การปล่อยของเสียหรือน้ำเสีย ลงสู่ลำน้ำสาธารณะจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะทำให้เกิดปัญหาน้ำเสีย โดยเฉพาะลำห้วย ลำธาร ที่น้ำไหลช้า บริเวณที่ราบ สิ่งมีชีวิตในน้ำตายและสูญพันธุ์

๕.๓ โลกร้อน หรือเกิดปรากฏการณ์เรือนกระจก ปกติแก๊สต่าง ๆ ที่สะสมอยู่ในชั้นบรรยากาศ อยู่เหนือพื้นผิวโลกขึ้นไป ๒๕ กิโลเมตร ได้รวมตัวกันเข้าเป็นเกราะกำบังพื้นผิวโลกของเราให้มีความอบอุ่นพอเหมาะกับการดำรงชีวิต ทำหน้าที่คล้ายกระจก ในเรือนกระจกหรือ "กรีนเฮาส์" ที่สร้างขึ้นมา เพื่อรักษาอุณหภูมิให้ต้นไม้ภายในเรือนกระจกมีชีวิตอยู่ ได้ เนื่องจากแก๊สพวกนี้ยอมให้ความร้อนจากดวง อาทิตย์ผ่านลงมายังพื้นโลกได้ แต่จะกักเก็บความร้อนบางส่วนเอาไว้ไม่ให้สะท้อนกลับออกไปสู่บรรยากาศ ทำให้โลกมีอุณหภูมิพอเหมาะ ปัจจุบันเกราะกำบังนี้มีความหนาแน่นมากขึ้น ทำให้สามารถเก็บความ ร้อนจากการดูดซับรังสีจากดวงอาทิตย์ไว้มากขึ้นโลกจึงมีอุณหภูมิสูงขึ้น

ผลของปรากฏการณ์เรือนกระจก ที่ทำให้อุณหภูมิของโลกสูงขึ้นดังกล่าวมีผลกระทบต่อเนื่องคือ ทำให้น้ำแข็งขั้วโลกละลายระดับน้ำทะเลสูงขึ้น ทำให้เกิดอุทกภัย เกิดความแห้งแล้ง พื้นที่ที่เคยอุดม สมบูรณ์จะเกิดการแห้งแล้งและสลับกับการเกิดน้ำท่วม

ใบงานที่ ๐๑

ชื่อโครงการ.....

ผู้รับผิดชอบโครงการ

- ๑. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
- ๒. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
- ๓. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
- ๔. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....
- ๕. ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

หลักการและเหตุผล

.....

.....

.....

.....

วัตถุประสงค์

.....

.....

วัสดุ/อุปกรณ์	ขั้นตอนการทำ/การดำเนินการ

ประโยชน์ที่ได้รับ

.....

.....

ใบความรู้สำหรับนักเรียน

การจัดทำแผนการใช้ทรัพยากรในชุมชน

หลักการสำคัญ

ต้องการเสริมสร้างให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการรับรู้ถึงสถานการณ์จริง ในชุมชน ทั้งด้านปัญหา สาเหตุของปัญหา และแนวทางแก้ไขปัญหา โดยให้ทุกคนแสดงความคิดเห็น และรับฟังความคิดเห็นอย่างเท่าเทียมกัน โดยมีการศึกษาข้อมูลอย่างรอบคอบ

องค์ประกอบของแผนการใช้ทรัพยากรในชุมชน

มีความแตกต่างกันในแต่ละชุมชน ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมในชุมชนนั้น ๆ เช่น ประเภทของทรัพยากร พฤติกรรมการใช้ทรัพยากรของคนในชุมชน ความคิดเห็นของคนในชุมชน เป็นต้น

ขั้นตอนการจัดทำแผนการใช้ทรัพยากรในชุมชน

๑) **ขั้นการวิเคราะห์** เป็นการเตรียมความพร้อมของข้อมูลและพื้นที่ เพื่อทำการสำรวจศึกษาและประเมินสถานการณ์ของทรัพยากรในชุมชนว่าเกิดปัญหาอะไร มีสาเหตุจากอะไร และมีแนวทางแก้ไขปัญหายังไง ที่จะส่งผลดีที่สุดต่อทรัพยากรและชุมชน

๒) **ขั้นการวางแผน** เป็นการกำหนดแนวทางการจัดการกับปัญหา หรือการสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทรัพยากรในชุมชน ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

๓) **ขั้นการดำเนินงาน** เป็นการนำวิธีการที่ได้จากการวางแผนมาปฏิบัติ คือ ปฏิบัติอย่างไร

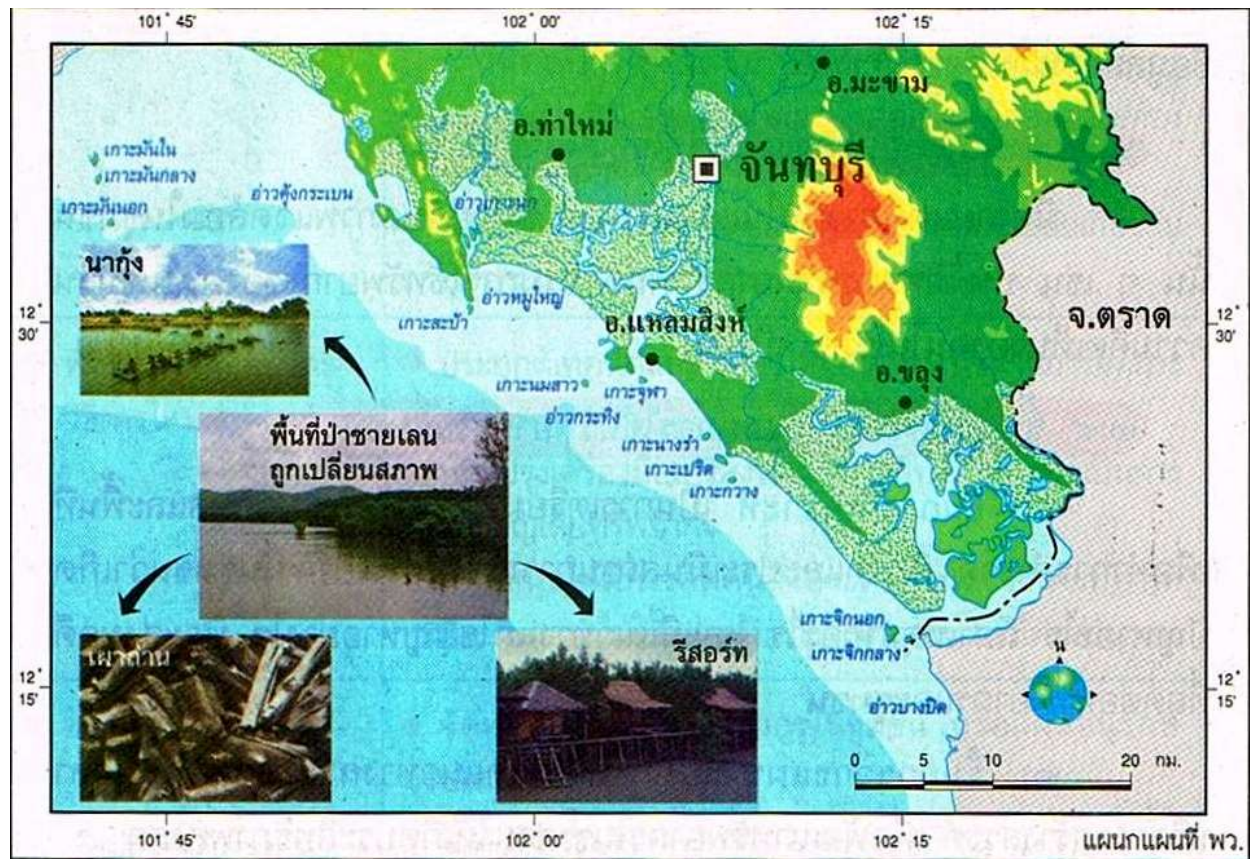
ใครเป็นผู้ปฏิบัติ ใช้ระยะเวลาเท่าใด ใช้เทคโนโลยี หรือทรัพยากรอะไรบ้าง

๔) **ขั้นตอนการติดตามผล** เป็นการติดตามดูผลจากการดำเนินการในด้านต่าง ๆ ว่าเกิดผลอย่างไร

๕) **ขั้นการประเมินผล** เป็นการสรุปความเปลี่ยนแปลงระหว่างผลที่ได้จากการดำเนินการกับแผนที่วางไว้ ว่าเกิดผลอย่างไร เพื่อนำข้อสรุปที่ได้มาปรับแก้หรือใช้ดำเนินการ

ตัวอย่างแผนการอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชน

การจัดทำแผนอนุรักษ์พื้นที่ป่าชายเลน บริเวณอำเภอท่าใหม่ อำเภอแหลมสิงห์
จังหวัดจันทบุรี

แผนที่บริเวณอำเภอท่าใหม่ อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี

ประโยชน์ของการจัดทำแผนการใช้ทรัพยากรในชุมชน

☺ เกิดความร่วมมือกันภายในชุมชน ภายใต้ระบบความสัมพันธ์ที่เข้มแข็ง มีการเรียนรู้ร่วมกัน มีกิจกรรมเพิ่มคุณค่าให้กับสังคมและเศรษฐกิจของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน

☺ เป็นการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน

นักเรียนมีวิธีช่วยประหยัด
ทรัพยากรอย่างไรบ้างคะ

นำน้ำที่เหลือจากการซักผ้า
ไปรดน้ำต้นไม้ค่ะ

แยกขยะก่อนทิ้ง เพื่อ
นำไปผ่านกระบวนการ
รีไซเคิลครับ

ชื่อ

แผนอนุรักษ์พื้นที่ป่าชายเลนบริเวณอำเภอนาทม อำเภอสว่างแดนดิน
จังหวัดจันทบุรี

การวิเคราะห์

พื้นที่ป่าชายเลนลดลง เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่หันมาประกอบ
อาชีพทำนา กุ้งเพิ่มขึ้น เนื่องจากเห็นว่าใช้ระยะเวลาในการเลี้ยงสั้น แต่ให้ผลตอบแทน
สูง จึงส่งผลให้พื้นที่ป่าชายเลนถูกทำลายและถูกบุกรุกอย่างรวดเร็ว อีกทั้งมีการ
ตัดแปลงพื้นที่ป่าชายเลน สร้างเป็นรีสอร์ต หรือบ้านพักต่างอากาศ เพื่อรองรับ
นักท่องเที่ยว รวมถึงการตัดไม้เพื่อเผาถ่าน

การวางแผน

กำหนดมาตรการเกี่ยวกับการดูแลรักษาพื้นที่ป่าชายเลน และบทลงโทษที่
มีประสิทธิภาพ เพื่อควบคุมดูแลการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่าชายเลน โดยกำหนด
เป็นเขตสำหรับที่อยู่อาศัย เขตประกอบอาชีพ ควบคุมเกี่ยวกับการปลูกป่าชายเลน

☆ ให้คนในชุมชนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดข้อกำหนด
และบทลงโทษ เพื่อป้องกันการทำลาย และบุกรุกพื้นที่ป่าชายเลน

☆ รณรงค์ให้มีการปลูกป่าชายเลนอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มพื้นที่ป่าชายเลน
และรักษาสมดุลของระบบนิเวศ

การติดตาม

แต่งตั้งกรรมการภายในชุมชน เพื่อคอยติดตามความก้าวหน้า
และตรวจสอบความเรียบร้อยตามแผนงาน

การประเมินผล

กรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งให้ติดตามผล เสนอรายงานต่อที่ประชุม
ของชุมชน จากนั้นร่วมกันประเมินผลการเปลี่ยนแปลง และสรุปผลการแก้ปัญหา

(ตัวอย่างโครงการที่ ๑)

โครงการ เรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งทะเล (ทะเลเรา)

โครงการ เรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งทะเล (ทะเลเรา)

ผู้จัดทำโครงการ สมาชิกครอบครัวที่ ๒๖๕๒

อาจารย์ที่ปรึกษา อ. สัมพันธ์ คำเพ็ง

ที่มาและความสำคัญของโครงการ

เนื่องจากปัจจุบันนี้เกิดสภาวะโลกร้อนอย่างรุนแรงและกระทบถึงการเป็นอยู่ของมนุษย์ ทำให้สภาพอากาศเปลี่ยนแปลงไป ฝนไม่ตกตามฤดูกาล เกิดภัยธรรมชาติต่างๆ เช่น ภัยแล้ง น้ำท่วม ซึ่งวิกฤตการณ์ต่างๆเหล่านี้ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์พบกับภัย ต่างๆ เหตุก็อันเนื่องมาจากการใช้ชีวิตของมนุษย์ที่มีนิสัยมักง่ายและไม่ใส่ใจต่อ สิ่งแวดล้อมซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้ช่วยในการดำรงชีวิต แทนที่มนุษย์จะช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อมกลับกลายมาเป็นการทิ้งขว้างและทำลาย และส่งผลกระทบต่อ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรแหล่งน้ำ และรวมไปถึงทรัพยากรชายฝั่งทะเลเราจึงเล็งเห็นถึงผลเสียของการทำลาย สิ่งแวดล้อมดังนั้นเราจึงได้จัดทำโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งทะเลขึ้น เพราะเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญทั้งในด้านอาชีพ และเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญ ดังนั้นเราจึงได้ร่วมมือกันเพื่อที่จะรักษาแหล่งนี้เพื่อที่จะได้คงอยู่ และใช้ประโยชน์สืบเนื่องต่อไป

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งทะเล (ทะเลเรา)
๒. เพื่อเป็นการปรับปรุงทัศนียภาพของชายฝั่งทะเล ให้สะอาดและน่าท่องเที่ยว
๓. เพื่อเป็นการสร้างจิตสำนึกที่ดีให้แก่นักท่องเที่ยวและผู้ที่ย้ายอยู่แถบชายฝั่งทะเล
๔. เพื่อเป็นการสร้างความสามัคคีแก่ผู้ร่วมทำโครงการและคนในชุมชน

เป้าหมาย

๑. เป้าหมายเชิงปริมาณ
จากร้านใต้สนถึงหน้าวัดโสภณดิฐาราม
๒. เป้าหมายเชิงคุณภาพ
ปริมาณขยะที่ทิ้งบริเวณชายหาดลดลง ๗๐%

สถานที่

บ้านเรา ม.๓ ต.สระแก้ว อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช

ระยะเวลา

วันที่ ๑ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๕๓ - วันที่ ๓๑ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๕๓

ปฏิทินปฏิบัติงาน

๑. รายการที่๑ สำรวจพื้นที่ ระยะเวลา สัปดาห์ที่๑
๒. รายการที่๒ วางแผนจัดการ ระยะเวลา สัปดาห์ที่๑-สัปดาห์ที่๒
๓. รายการที่๓ เตรียมอุปกรณ์ ระยะเวลา สัปดาห์ที่ ๒
๔. รายการที่๔ ลงมือปฏิบัติ ระยะเวลา สัปดาห์ที่ ๒-๓
๕. รายการที่๕ สังเกตการณ์ ระยะเวลา สัปดาห์ที่ ๔

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. เป็นการปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนได้รักธรรมชาติในท้องถิ่นของตัวเอง
๒. ทำให้บริเวณชายทะเลสะอาดขึ้น
๓. เกิดความสามัคคี ร่วมกันทำงานภายในกลุ่ม
๔. ทำให้สภาพบรรยากาศบริเวณชายหาดน่าสนใจ เหมาะแก่การท่องเที่ยว พักผ่อน
๕. เกิดความภาคภูมิใจในตัวเอง ที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการอนุรักษ์ รักษา ธรรมชาติ

(ที่มา <http://dungtinteete.blogspot.com>)

(ตัวอย่างโครงการที่ ๒)
เรื่อง คนไทยเชื้อสายมอญในโพธาราม

ที่มาและความสำคัญของโครงการ

ขณะที่กำลังเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นต่าง ๆ คุณครูได้พูดถึงชนชาติต่าง ๆ ที่มาอาศัยอยู่ในประเทศไทย นักเรียนในโรงเรียนของเราก็มีคนเชื้อสายต่าง ๆ เช่น จีน มอญ ลาว เราได้พูดถึงวัฒนธรรมของแต่ละชาติด้วยและโรงเรียนเราตั้งอยู่ในบริเวณวัดไทร ซึ่งเป็นที่ตั้งของชุมชนมอญมาก่อน จึงเกิดความสนใจอยากจะรู้เรื่องราวของคนมอญในประเทศไทยบ้าง จึงได้นำเรื่องคนไทยเชื้อสายมอญในโพธารามไปปรึกษากับครูผู้สอน ท่านได้ให้คำแนะนำและช่วยเหลือ จึงได้ไปศึกษาข้อมูลต่าง ๆ เพิ่มเติมมาโดยหวังว่าจะเกิดประโยชน์ทำให้ได้ความรู้นำไปเผยแพร่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

๑. สามารถบอกประวัติความเป็นมาของชนชาติมอญในท้องถิ่น
๒. บอกขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และความเชื่อต่าง ๆ ของชาวมอญ
๓. นำความรู้ไปเผยแพร่ให้เกิดประโยชน์

สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า

ชนชาติมอญเป็นชนชาติเก่าแก่ที่มีความเจริญรุ่งเรือง มีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดั่งงาม ควรค่าแก่การรักษาสืบทอดต่อไปถึงชนรุ่นหลัง

ขอบเขตการศึกษาค้นคว้า

๑. การศึกษาประวัติความเป็นมาของชาวมอญในท้องถิ่นของเรา
๒. ศึกษาขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อต่าง ๆ ของชาวมอญ
๓. ศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น หนังสือ อินเทอร์เน็ต สัมภาษณ์บุคคล
๔. การศึกษา ในครั้งนี้ เป็นเพียงการหาข้อมูลเฉพาะเรื่องที่เราสงสัย และต้องการเรียนรู้ ดังนั้นข้อมูลต่าง ๆ อาจไม่ครบถ้วนสมบูรณ์

วัสดุอุปกรณ์และสิ่งที่ใช้ในการดำเนินงาน

๑. วัสดุต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดทำเอกสาร เช่น กระดาษ ปากกา ดินสอ ไม้บรรทัด ฯลฯ
๒. บริการข้อมูล สารสนเทศทางอินเทอร์เน็ตและหนังสือจากห้องสมุดของโรงเรียนเทศบาลวัดไทรอารีรักษ์ (มณีวิทยา)
๓. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ที่มีบ้านอยู่ในชุมชนชาวไทยเชื้อสายมอญ หรือมีเชื้อสายมอญ ทำหน้าที่สัมภาษณ์บุคคลต่าง ๆ และบันทึกข้อมูล

การเก็บข้อมูลและจัดทำเอกสารแสดงผลงาน

๑. นำข้อมูลทั้งหมดมาเรียบเรียง และจัดทำเอกสารเป็นรูปเล่ม โดยให้อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้ตรวจข้อมูลและให้คำแนะนำในการจัดทำเอกสาร และเรียบเรียง ข้อมูลเป็นรูปเล่ม
๒. ตรวจสอบผลงานอีกครั้ง โดยช่วยกันตรวจสอบข้อมูล พิสูจน์อักษร ตรวจทานให้ถูกต้องก่อนนำไปเข้ารูปเล่ม และเตรียมนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน
๓. รายงานผลหน้าชั้นเรียน โดยคณะผู้จัดทำแสดงผลงานเปิดโอกาสให้เพื่อน ๆ นักเรียนซักถามและแสดงความคิดเห็นต่อผลงาน เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์

ที่มา: โครงการเรื่องคนไทยเชื้อสายมอญในโพธาราม

โรงเรียนเทศบาลวัดไทรอารีรักษ์ (มณีวิทยา) จังหวัดราชบุรี

คณะกรรมการประกวดโครงการ ครั้งที่ ๔ ปีการศึกษา ๒๕๔๖

รางวัลที่ ๒

แบบทดสอบหลังเรียน
หน่วยที่ ๕ โลกสวยด้วยมือเรา หน่วยย่อยที่ ๔ หวงแหวนสิ่งแวดล้อม
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕

คำ

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ทับตัวอักษรหน้าข้อความที่เป็นคำตอบที่ถูกต้องที่สุด
เพียงข้อเดียว

๑. ข้อใดเป็นสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์

ก. การเกิดแผ่นดินไหว	ข. การเกิดลมพายุ
ค. การสร้างเขื่อน	ง. น้ำกัดเซาะตลิ่ง

๒. ปัญหา “ภาวะโลกร้อน” สามารถแก้ไขได้ด้วยวิธีใด

- ก. สร้างแหล่งน้ำเพิ่ม
ข. หยุดการเพาะปลูก
ค. ออกกฎหมายห้ามใช้รถ
ง. ปลูกต้นไม้เพิ่มป่าให้มากขึ้น

๓. เหตุการณ์ใดส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากที่สุด

ก. คลื่นยักษ์สึนามิ	ข. ป่าไม้ถูกทำลาย
ค. น้ำท่วมภาคใต้	ง. หมอกควันจากการเผาป่า

๔. ข้อใดเป็นการรักษาแหล่งน้ำได้เหมาะสมที่สุด

- ก. เทยาฆ่าเชื้อโรคลงในแหล่งน้ำ
ข. นำน้ำจากแหล่งน้ำที่สะอาดมาใช้
ค. บำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำ
ง. ทิ้งเศษอาหารลงในแหล่งน้ำเพื่อเป็นอาหารสัตว์น้ำ

๕. ข้อใดเป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม ที่เกิดจากธรรมชาติ

ก. การตัดต้นไม้	ข. การสร้างถนน

ค. การสร้างเขื่อน

ง. การเกิดแผ่นดินไหว

๖. การเปลี่ยนแปลงธรรมชาติใดที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ทั้งหมด

ก. แผ่นดินไหว การถางป่า

ข. ภูเขาไฟระเบิด การขุดดิน

ค. ดินโคลนถล่ม ฝนตกหนัก

ง. การขุดเจาะน้ำบาดาล การสร้างเขื่อน

๗. การเปลี่ยนทรัพยากรธรรมชาติแบบใดที่เป็นไปอย่างสร้างสรรค์

ก. การตัดถนนผ่านป่าไม้

ข. การสร้างเขื่อนในพื้นที่ป่าอุดมสมบูรณ์

ค. การปลูกป่าทดแทนพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม

ง. การพัฒนาอุทยานแห่งชาติเป็นรีสอร์ท

๘. การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมธรรมชาติลักษณะใดที่มนุษย์สามารถควบคุมได้

ก. ลมพายุ

ข. น้ำเสียจากครัวเรือน

ค. น้ำท่วมจากฝนตกหนัก

ง. คลื่นทะเลกัดเซาะชายฝั่ง

๙. การจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ควรใช้วิธีการใด

จึงจะเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ก. การควบคุม การดูแลรักษา และการพัฒนา

ข. การสงวน การอนุรักษ์ และการพัฒนา

ค. การป้องกัน การแก้ไข และการอนุรักษ์

ง. การสงวน การป้องกัน และการอนุรักษ์

๑๐. การกระทำในลักษณะใดเป็นการทำลายสภาพแวดล้อม

ก. การปลูกป่าชายเลน

ข. การออกกฎหมายห้ามตัดไม้

ค. การใช้ถุงผ้าแทนการใช้ถุงพลาสติก

ง. การตัดต้นไม้มาเพื่อสร้างที่อยู่อาศัย

เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน
ประจำหน่วยย่อยที่ ๔ หวงแหวนสี่แฉดล้อม

เฉลย แบบทดสอบก่อนเรียน - หลังเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕

๑. ค	๒. ง	๓. ป	๔. ค	๕. ง
๖. ง	๗. ค	๘. ป	๙. ป	๑๐. ง